

Samarbejde om civilretlige spørgsmål i Den Europæiske Union

En vejledning til retsvæsenets aktører

INDHOLDSFORTEGNELSE

1. Indledning	4	4. Konkurs	30
1.1. "Samarbejde om civilretlige spørgsmål" – brobygning mellem de retlige systemer i EU	5	4.1. Baggrund	31
1.2. Mod et reelt europæisk civilretligt område	5	4.2. Den europæiske konkursforordning	31
1.3. Danmarks, Irlands og Det Forenede Kongeriges særlige stilling	6	5. Lovvalg	36
1.4. Øget samarbejde	7	5.1. Lovvalg – problemet	37
1.5. Det civilretlige regelværk	7	5.2. Lovvalsregler for kontraktlige forpligtelser – Rom I-forordningen	37
1.6. Princippet om gensidig anerkendelse og afskaffelsen af eksekuturproceduren	7	5.3. Lovvalg uden for kontrakt – Rom II-forordningen	43
2. Kompetence, anerkendelse og fuldbyrdelse på det civil- og handelsretlige område – Bruxelles I-forordningen	10	6. Forældreansvar og skilsmisse	50
2.1. Indledning	11	6.1. Bruxelles IIa-forordningen	51
2.2. Bruxelles I-forordningen og Bruxelles I-samarbejdsforordningen	12	6.2. Lovvalg i forbindelse med skilsmisse – Rom III-forordningen	58
3. Europæiske procedurer i civil- og handelsretlige spørgsmål	24	7. Underholdspligt	62
3.1. Oversigt	25	7.1. Baggrund for forordningen om underholdspligt – Bruxelles I-forordningen og Haagerkonventionen af 2007 om underholdsbidrag	63
3.2. Det europæiske tvangsfuldbyrdsdokument for ubestridte krav	25	7.2. Formålet med forordningen om underholdspligt	63
3.3. Den europæiske betalingspåkravsprocedure	27	7.3. Anvendelsesområde	64
3.4. Den europæiske småkravsprocedure	28	7.4. Kompetence	64
3.5. Den europæiske kendelse til sikring af bankindeståender	29	7.5. Lovvalg – artikel 15	66
		7.6. Anerkendelse og fuldbyrdelse	67
		7.7. Retshjælp og fritagelse for vederlag – artikel 44 til 47	68
		7.8. Centralmyndigheder – artikel 49 til 63	69

8. Arv 70

- 8.1. Baggrund for og formål med forordningen om arv 71
- 8.2. Kompetence i arvesager 72
- 8.3. Lovvalg 74
- 8.4. Anerkendelse og fuldbyrdelse 78
- 8.5. Det europæiske arvebevis – artikel 62 til 73 79
- 8.6. Oplysninger om medlemsstaternes lovgivning og procedurer – artikel 77 til 79 81

9. Forkyndelse af dokumenter 84

- 9.1. Baggrund for forordningen om forkyndelse af dokumenter 85
- 9.2. Forordningen om forkyndelse af dokumenter 85

10. Bevisoptagelse 90

- 10.1. Baggrund for forordningen om bevisoptagelse 91
- 10.2. Forordningen om bevisoptagelse 91

11. Retshjælp 94

- 11.1. Baggrund 95
- 11.2. Retshjælpsdirektivet 95

12. Mægling 98

- 12.1. Udenretslig bilæggelse – alternative metoder til bilæggelse af tvister på det civil- og handelsretlige område i Den Europæiske Union 99
- 12.2. Den europæiske adfærdskodeks for mæglere 99
- 12.3. Det europæiske mæglingsdirektiv 99

13. Fuldbyrdelse af domme 102

- 13.1. Baggrund 103
- 13.2. Den europæiske kendelse til sikring af bankindeståender 103
- 13.3. Kompetence 105
- 13.4. Opnåelse af en kontosikringskendelse 105
- 13.5. Efter udstedelse af kontosikringskendelsen 107
- 13.6. Retsmidler og andre bestemmelser om varetagelse af debtors interesser 108

14. Fremme af retligt samarbejde og adgang til oplysninger i praksis 110

- 14.1. Det Europæiske Retlige Netværk på det civil- og handelsretlige område 111
- 14.2. Tilvejebringelse af oplysninger på e-justice-portalene 113

Liste over instrumenter, der henvises til i denne vejledning 116

Indledning

1.1. "Samarbejde om civilretlige spørgsmål" – brobygning mellem de retlige systemer i EU

Inden for de seneste 15 år er der sket en væsentlig udvikling inden for europæisk ret, som imidlertid er gået forholdsvis ubemærket hen hos retsvæsenets aktører. International privatret eller – som det kaldes i traktaten – "samarbejde om civilretlige spørgsmål" har udviklet sig til et uafhængigt og særskilt område inden for europæisk ret. Efter at Amsterdamtraktaten gav Den Europæiske Union kompetence til at lovgive inden for international privatret, er der vedtaget en lang række europæiske retsakter på dette område. Som på andre områder inden for EU-retten har de instrumenter, der vedtages på dette område, forrang for medlemsstaternes nationale lovgivning og er knyttet til den nationale lovgivning med hensyn til at fastlægge fælles minimumsprocedurestandarder på specifikke retlige områder på EU-plan.

Europæisk international privatret har praktisk relevans for retsvæsenets aktører – dommere, advokater, notarer og andre aktører – som træffer beslutninger om civil- og handelsretlige spørgsmål eller rådgiver og repræsenterer kunder i sådanne spørgsmål. Principperne om fri bevægelighed for varer, tjenesteydelser, kapital og personer tilskynder europæiske borgere til mobilitet og til at udvikle handelsrelaterede aktiviteter i hele EU. Som følge deraf befinder retsvæsenets aktører sig ofte i en situation, som har grænseoverskridende konsekvenser, og oplever problemer og juridiske spørgsmål, som er underlagt EU-retten. Sådanne situationer kan eksempelvis være opfyldelse af kontrakter om levering af varer og tjenesteydelser

på tværs af grænserne, retlige spørgsmål vedrørende bevægelighed for turister og trafikulykker i udlandet, spørgsmål vedrørende køb og salg af ejendom, både løsøre og fast ejendom, for personer og virksomheder i en eller flere medlemsstater i EU uden for den medlemsstat, som de er etableret i, samt arveretten til boet efter personer, som har ejendom i og tilknytning til flere medlemsstater. Også inden for familieretten ses der stadig flere multinationale forhold mellem mennesker, og der opstår retlige spørgsmål navnlig i forbindelse med grænseoverskridende familieforhold og forældreansvar. I dag handler små og mellemstore virksomheder – SMV'er – som udgør en stor del af det europæiske hjemmemarked, næsten som en selvfølge på tværs af grænserne og ofte online. Retsvæsenets aktører i medlemsstaterne kan derfor ikke tillade sig ikke at holde sig ajour med den seneste udvikling inden for dette komplekse og betydelige aktivitetsområde i EU.

1.2. Mod et reelt europæisk civilretligt område

Reglerne om samarbejde om civilretlige spørgsmål er baseret på forudsætningen om ligeværdighed, kompetencer og søgsmålskompetence i de enkelte medlemsstaters retssystemer og i deres retters afgørelser og dermed på princippet om **gensidig tillid** til hinandens retter og retssystemer. Centralt for dette princip er gensidig anerkendelse af retternes afgørelser samt idéen om at **praktisere grænseoverskridende samarbejde mellem individuelle retter og retsmyndigheder**. Det er vigtigt med ensartede regler på dette område for at fremme retssikkerhed og forudsigelighed i retlige situationer med grænseoverskridende konsekvenser.

Hvis hver enkelt medlemsstat hver for sig skulle bestemme, hvilken lovgivning der skulle anvendes, og hvilken ret der havde kompetence i de enkelte grænseoverskridende forhold, og hvilke afgørelser fra de andre medlemsstater der skulle anerkendes, ville det medføre mangel på retssikkerhed for borgere og virksomheder, både med hensyn til retternes kompetence og lovvalg.

Det Europæiske Råd i Tammerfors den 15. og 16. oktober 1999 formulerede et mål om at skabe et "ægte, europæisk retligt område" baseret på princippet om, at enkeltpersoner og virksomheder ikke bør forhindres i eller tilskyndes til ikke at udøve deres rettigheder som følge af uforenelige eller komplicerede retlige og administrative systemer i medlemsstaterne. Rådets prioriteter på dette område omfattede navnlig **bedre adgang til domstolene** i Europa, **gensidig anerkendelse** af retsafgørelser og større **konvergens** på det civilretlige område.

Begrebet **samarbejde om civilretlige spørgsmål** optrådte første gang i **Maastrichttraktaten**, traktaten om Den Europæiske Union, som definerede samarbejde om civilretlige spørgsmål som et spørgsmål af fælles interesse for medlemsstaterne. Med **Amsterdamtraktaten** blev denne samarbejdspolitik, som hidtil udelukkende havde været rettet mod foranstaltninger i medlemsstaterne, et spørgsmål om lovgivningsmæssige foranstaltninger i Det Europæiske Fællesskab. **Lissabontraktaten** henviser udtrykkeligt til **princippet om gensidig anerkendelse** af domme i civilretlige spørgsmål, men berører stort set ikke lovgivningsmæssige kompetencer. **Artikel 81** i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde indeholder en omfattende liste over de foranstaltninger,

som kan være omfattet af lovgivningen. Mange af disse kendes fra tidligere traktater, men listen indeholder nu udtrykkeligt effektiv adgang til domstolene og støtte til uddannelse af dommere samt andet personale i retsvæsenet. I artikel 81 præciseres det endvidere, at samarbejde om civilretlige spørgsmål kan omfatte vedtagelse af foranstaltninger vedrørende indbyrdes tilnærmelse af medlemsstaternes love og administrative bestemmelser. Med undtagelse af foranstaltninger inden for familieret vedtages al lovgivning om disse spørgsmål nu efter den almindelige lovgivningsprocedure, i henhold til hvilken EU-lovgivningen vedtages i fællesskab af Europa-Parlamentet og Rådet som medlovgivere. Familieretlige foranstaltninger vedtages efter den særlige procedure, hvor Rådet træffer afgørelse med enstemmighed efter høring af Parlamentet.

1.3. Danmarks, Irlands og Det Forenede Kongeriges særlige stilling

Retsvæsenets aktører skal ved anvendelsen af europæiske internationale privatretlige instrumenter huske på, at ikke alle instrumenter finder anvendelse for alle medlemsstater. Danmark, Irland og Det Forenede Kongerige har særordninger i henhold til traktaten med hensyn til lovgivning vedtaget inden for det civilretlige område. Danmark deltager ikke i vedtagelsen af instrumenter på dette område og er ikke bundet af dem. Ikke desto mindre omfatter en række instrumenter også Danmark gennem en bilateral aftale med EU. Det Forenede Kongerige og Irland har ret til at vælge, om de ønsker at deltage i vedtagelsen af lovgivningsmæssige instrumenter på dette område og er kun bundet af et instrument, hvis de har valgt det til. Indtil videre har Det Forenede Kongerige og Irland vedtaget de fleste, men ikke

alle, retsakter inden for det civil- og handelsretlige område. Det Forenede Kongerige og Irland deltog eksempelvis ikke i vedtagelsen af forordningen om arv. I forbindelse med anvendelse af et lovgivningsinstrument på dette område er det tilrådeligt at kontrollere, om instrumentet også finder anvendelse på den ene eller begge disse medlemsstater, samt i hvilket omfang Danmark har accepteret at deltage.

1.4. Øget samarbejde

Endelig er det i henhold til bestemmelserne om **forstærket samarbejde** i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde åbent for mindst ni medlemsstater at træffe foranstaltninger, der fremmer det indbyrdes samarbejde, ved at træffe foranstaltninger, der fremmer EU's mål, men kun som en sidste udvej, hvis det viser sig, at de pågældende foranstaltninger ikke kan træffes af medlemsstaterne som helhed. Inden for samarbejdet om civilretlige spørgsmål vedrører den eneste foranstaltning, som hidtil er blevet vedtaget, skilsmisseret ("Rom III-forordningen").

1.5. Det civilretlige regelværk

Det såkaldte fællesskabsregelværk – lovgivningen om samarbejde om civil- og handelsretlige spørgsmål – er vokset betydeligt inden for de seneste 15 år. Der findes retlige instrumenter, som omfatter retternes kompetence, gensidig anerkendelse og fuldbyrdelse af domme samt lovvalg inden for en lang række spørgsmål fra kontrakter til arveret og underholdspligt. EU-retten omfatter endvidere direkte samarbejde mellem medlemsstaternes retter og kompetente myndigheder, eksempelvis i forbindelse med bevisoptagelse

i udlandet eller i forbindelse med bortførelse af børn. Adgang til domstolene i grænseoverskridende sager er blevet forbedret gennem bestemmelser om retshjælp, mægling og forenkledte og billige procedurer for små og ubestridte krav. For at fremme anvendelsen af regelværket i praksis blev Det Europæiske Retlige Netværk inden for civil- og handelsretlige spørgsmål oprettet.

Regelværket er nu tilstrækkeligt modent til, at der vedtages instrumenter af både "anden" og "tredje" generation. **Behovet for at opdatere** de eksisterende foranstaltninger afspejler erfaringen med, hvordan de fungerer i praksis, **samt** nye tanker om, hvad instrumenterne skal gøre for at imødekomme de aktuelle sociale og økonomiske forhold.

1.6. Princippet om gensidig anerkendelse og afskaffelsen af eksekvaturproceduren

Den politiske hjørnesten inden for EU's samarbejde om civil- og handelsretlige spørgsmål er princippet om **gensidig anerkendelse**. Formålet med større gensidig anerkendelse af retsafgørelser og domme og den nødvendige indbyrdes tilnærmelse af lovgivningen er at fremme samarbejdet mellem myndighederne og retsbeskyttelsen af individuelle rettigheder. Det endelige formål med politikken om gensidig anerkendelse er, at alle former for retsafgørelser inden for civil- og handelsretlige spørgsmål kan cirkulere frit mellem alle medlemsstaterne og dermed blive både anerkendt og fuldbyrdet i andre medlemsstater uden mellemled.

Et vigtigt led i udviklingen af EU-retten i denne henseende er den gradvise fjernelse af hindringer for anerkendelse og fuldbyrdelse af domme mellem medlemsstaternes retssystemer. Det Europæiske Råd i Tammerfors i oktober 1999 opfordrede til yderligere begrænsning af de mellemliggende foranstaltninger, der stadig kræves for at muliggøre anerkendelse og fuldbyrdelse af en afgørelse eller en dom i den anmodede stat samt fuldstændig afskaffelse af proceduren for at få en udenlandsk dom erklæret retskraftig ("eksekvaturproceduren").

Som et første skridt blev de mellemliggende procedurer for små forbruger- eller handelskrav samt for ubestridte krav afskaffet. Ændringen af Bruxelles I-forordningen går et skridt videre og afskaffer "eksekvaturproceduren" for retsafgørelser inden for civil- og handelsretlige spørgsmål generelt. Eksekvaturproceduren er ligeledes blevet afskaffet for visse afgørelser i relation til familieret og underholdspligt.

De hidtil vedtagne instrumenter er beskrevet nedenfor. Beskrivelsen af det enkelte instrument skal give et overblik over indholdet af instrumentet, men kan ikke træde i stedet for en henvisning til og undersøgelse af selve instrumentet. Der findes særskilte vejledninger for visse af instrumenterne, som der også henvises til.

Kompetence, anerkendelse og fuldbyrdelse på det civil- og handelsretlige område – Bruxelles I-forordningen

2.1. Indledning

Medlemsstaternes retters kompetence og lovvalgsreglerne på **det civil- og handelsretlige område** er centrale elementer i samarbejdet om civilretlige spørgsmål i Den Europæiske Union. Nationale internationale privatretlige regler og internationale civilretlige procedurer er forskellige fra medlemsstat til medlemsstat. Dette kan være til hinder for det indre markeds funktionsmåde i EU. For at forebygge dette er det vigtigt, at der findes ensartede bestemmelser i EU, som omfatter retternes kompetence samt forenklede proceduremæssige formaliteter, for at opnå hurtig og enkel anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser udstedt i en anden medlemsstat. På denne måde sikres det, at retsafgørelser kan cirkulere frit mellem medlemsstaterne.

Eksempel 1

Virksomhed A, som er etableret i medlemsstat 1, indgår en aftale med messearrangøren virksomhed B, hvis hovedkontor ligger i medlemsstat 2, om, at virksomhed A booker 500 m² udstillingsplads og tilsvarende tjenester til en aftalt pris på en tredagesmesse i medlemsstat 2, hvor den planlægger at deltage som udstiller. Fem dage før messen starter, oplyser virksomhed A's største kunde, at denne ikke kan deltage i messen. Virksomhed A annullerer derfor sin reservation hos virksomhed B. På grund af det korte varsel kan B ikke udleje de 500 m² udstillingsplads til en anden udstiller og kræver, at virksomhed A skal betale den aftalte pris. Virksomhed

A nægter at betale. Virksomhed B ønsker at retsforfølge virksomhed A og spørger, hvor den skal gøre det for at beskytte sine interesser bedst muligt.

I en sådan situation har de europæiske civilretlige regler på det civil- og handelsretlige område, som for så vidt angår retternes kompetence primært er baseret på forordning 44/2001,⁽¹⁾ også og i det følgende kaldet **"Bruxelles I-forordningen"**, givet større sikkerhed. Reglerne om retternes kompetence i Bruxelles I er de samme i alle medlemsstaterne.⁽²⁾ Alle domme, der afsiges i en medlemsstat i henhold til denne forordning, anerkendes og fuldbyrdes på lige fod i alle andre berørte medlemsstater. Særskilte bestemmelser i Den Europæiske Union om lovvalg sikrer, at domstole og retter afgør, hvilken lovgivning der er gældende for et retsforhold i forbindelse med de forskellige sagsgenstande, ved at anvende de samme regler.

Ved at anvende kompetencereglerne i Bruxelles I kan virksomhed B vælge mellem to andre retsforfølgningsmetoder: Først og fremmest kan den sagsøge ved den ret, som har kompetence over virksomhed A's forretningssted i medlemsstat 1: Ifølge hovedreglen, som aktuelt findes i artikel 2, kan der sagsøges ved den ret, hvor sagsøgte har sit forretningssted. Alternativt kan virksomhed B vælge at sagsøge ved retten i sin egen medlemsstat 2, som har kompetence i henhold til artikel

- (1) Rådets forordning (EF) nr. 44/2001 af 22. december 2000 om retternes kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område.
- (2) Danmark, som ikke er bundet direkte af Bruxelles I, deltager ikke desto mindre i anvendelsen af instrumentet, fordi der er indgået en særskilt aftale med EU og EU's medlemsstater i denne henseende, jf. EUT L 299 af 16.11.2005.

5, stk. 1, litra b), i Bruxelles I, og som er det sted, hvor tjenesteydelserne skulle udføres i henhold til aftalen. En positiv dom fra retten i medlemsstat 2 ville blive anerkendt og kunne i en relativt enkel retssag fuldbyrdes i alle de medlemsstater, som virksomhed A har aktiver i. Virksomhed B skal ikke bekymre sig om, at disse retter kan træffe afgørelse i sagen ved at anvende forskellige lovvalgsregler, eftersom det i henhold til Rom I-forordningen, som er gældende i de fleste af EU's medlemsstater, ⁽³⁾ er de samme regler, der bestemmer, hvilken lov der skal anvendes. (jf. nedenfor i kapitel 5 om lovvalg).

(3) Alle undtagen Danmark.

2.2. Bruxelles I-forordningen og Bruxelles I-omarbejdningen

2.2.1. Oversigt

Bruxelles I-forordningen trådte i kraft den 1. marts 2002. Den erstattede den tidligere Bruxelleskonvention af 1968, som omhandlede det samme emne, og som fortsat er gældende for visse oversøiske territorier under nogle medlemsstater. Bruxelles I-forordningen blev efterfølgende revideret, og en ny – "omarbejdet" – udgave af forordningen blev vedtaget i december 2012. ⁽⁴⁾ Den indeholder en række væsentlige ændringer i forhold til den

(4) Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 1215/2012 af 12. december 2012, EUT L 351 af 20.12.2012, s. 1. Denne forordning, som i denne vejledning kaldes "Bruxelles I-omarbejdningen", træder i kraft den 10. januar 2015. Danmark har meddelt, at landet i henhold til sin aftale med EU vil anvende Bruxelles I-omarbejdningen i forhold til EU's medlemsstater, jf. EUT L 79 af 21.3.2013.

oprindelige tekst i Bruxelles I, som der henvises til senere i dette kapitel. ⁽⁵⁾ Efter vedtagelsen af omarbejdningen blev der vedtaget endnu en ændring for at tage højde for ikrafttrædelsen af Den Europæiske Patentkonvention og den fælles patentdomstols kompetence. ⁽⁶⁾

I 1980'erne blev Bruxelleskonventionens regler udvidet til også at omfatte medlemsstaterne i Den Europæiske Frihandelssammenslutning (EFTA) gennem en international konvention. Denne konvention, også kaldet "Luganokonventionen", blev genforhandlet, da Bruxelles I-forordningen havde været i kraft i en årrække, og dette gav anledning til en revideret konvention. I dag finder den nye Luganokonvention anvendelse på retssager mellem EU's medlemsstater og Island, Norge og Schweiz. ⁽⁷⁾

(5) I denne vejledning henvises der til de forskellige artikler med nummereringen i den omarbejdede udgave af forordningen. Bortset fra de ændringer, der i de væsentlige er påvirket af omarbejdningen, ændres artiklernes nummerering i den nye udgave af forordningen, og denne nummerering anvendes i denne vejledning. Omarbejdningen indeholder en nyttig korrelationstabel i bilag III, der viser de tilsvarende artikler i de to udgaver af forordningen. Den teknik, der blev anvendt til omarbejdningen var at omarbejde hele instrumentet i stedet for at ændre det med en række tekstmæssige ændringer.

(6) Se afsnit 2.2.8 nedenfor for at få en mere fylldig beskrivelse af "patentdomstolsinstrumentet".

(7) Den oprindelige Luganokonvention, som fik sit navn, fordi den blev forhandlet og undertegnet i Lugano i Schweiz, blev undertegnet den 16. september 1988. Den nye konvention blev undertegnet den 30. oktober 2007 og blev ratificeret af EU og trådte i kraft mellem EU og EU's medlemsstater, herunder Danmark og Kongeriget Norge, den 1. januar 2010. Den blev efterfølgende ratificeret af Schweiz med virkning fra den 1. januar 2011 og af Island med virkning fra den 1. maj 2011.

2.2.2. Bruxelles I-forordningens anvendelsesområde

Forordningen finder anvendelse på det civil- og handelsretlige område, bortset fra spørgsmål vedrørende skat, told og administrative anliggender. Den finder ikke anvendelse på visse civilretlige områder såsom fysiske personers retlige status samt deres rets- og handleevne, ægteskabssager, arv og konkurs. Til forskel fra den oprindelige udgave af Bruxelles I-forordningen finder den heller ikke anvendelse på underholdspligt (bortset fra overgangssager), eftersom dette nu er omfattet af forordningen om dette specifikke spørgsmål.⁽⁸⁾

2.2.3. Bruxelles I-forordningens kompetencesystem

I Bruxelles I fastsættes et lukket kompetencesystem, der fordeler kompetencen mellem de retter i medlemsstaterne, som afgør grænseoverskridende civil- og handelstvister. Den kompetente ret i medlemsstatens retssystem, som har kompetence i henhold til forordningen, udpeges derefter efter de nationale borgerlige retsplejeregler i den pågældende medlemsstat. Det er kun reglerne om retternes kompetence i Bruxelles I, som finder anvendelse mellem EU's medlemsstater, og visse kompetenceregler i medlemsstaternes nationale lovgivning finder ikke anvendelse på personer, der har bopæl i en medlemsstat,⁽⁹⁾ selv om de fortsat er gældende i forhold til personer, der ikke har bopæl i EU.⁽¹⁰⁾ Disse såkaldte "eksorbitante" kompetenceregler offentliggøres i EU-Tidende efter meddelelse til Kommissionen.⁽¹¹⁾

(8) Rådets forordning (EF) nr. 4/2009 af 18. december 2008. Beskrives særskilt i kapitel 7 nedenfor.

(9) Jf. artikel 5.

(10) Jf. artikel 6.

(11) Jf. artikel 76. Disse regler fremgik tidligere af bilag I i Bruxelles I-forordningen.

Eksempel 2

Virksomhed C fra medlemsstat 3 har solgt en maskine til virksomhed D fra medlemsstat 4. Virksomhed D har sendt et tilbud, hvoraf det bl.a. fremgik, at købet skete med forbehold af virksomhed D's almindelige salgsbetingelser, som var trykt på bagsiden af tilbuddet.

Disse betingelser omfattede en værnetingsklausul, ifølge hvilken ret E havde kompetence i medlemsstat 4 for alle tvister opstået som følge af aftalen. Virksomhed C accepterede tilbuddet i en bekræftelsesskrivelse. Efter leveringen påstår virksomhed D, at maskinen er behæftet med væsentlige fejl, og har indbragt et erstatningssøgsmål om misligholdelse mod virksomhed C ved ret E. Under retssagen påstår virksomhed C, at ret E ikke har kompetence. Den påpeger, at en værnetingsklausul i en af parternes almindelige salgsbetingelser i henhold til medlemsstat 3's lovgivning kun er gældende, hvis den anden part udtrykkeligt har accepteret dette med sin underskrift.

Ifølge artikel 25, stk. 1, i Bruxelles I kan parter uanset deres bopæl aftale, at en ret eller retterne i en medlemsstat skal være kompetente til at påkende allerede opståede tvister eller fremtidige tvister i anledning af et bestemt retsforhold.

Medmindre parterne har aftalt andet, har denne ret eller disse retter enekompetence. I Bruxelles I skal den formelle gyldighed af en værnetingsklausul udelukkende baseres på forordningen, som indeholder

et selvstændigt sæt regler. Disse regler har forrang for tilsvarende regler i medlemsstaternes nationale borgerlige retsplejeregler (jf. nedenstående). Virksomhed D skal derfor påvise, at formularen med de almindelige salgsbetingelser opfylder bestemmelserne i artikel 25, stk. 1, hvis argumentet om ret E's enekompetence skal holde.

2.2.3.1. Hovedreglen: retten i det land, hvor sagsøgte har bopæl

Hovedreglen med hensyn til kompetence ifølge artikel 4 i Bruxelles I er, at for personer, der har bopæl på en medlemsstats område, udøves kompetencen af retterne i den medlemsstat, hvor **sagsøgte har bopæl**, uanset dennes nationalitet. Bopæl fastsættes i overensstemmelse med den nationale lovgivning i den medlemsstat, hvor sagen er anlagt. I tilfælde af juridiske personer eller virksomheder er deres bopæl i det land, hvor de har deres vedtægtsmæssige hjemsted, deres hovedkontor eller deres hovedvirksomhed. Hvis sagsøgte ikke har bopæl på en medlemsstats område, anføres det i forordningens artikel 6, at retternes kompetence i hver enkelt medlemsstat afgøres efter medlemsstatens egen lovgivning, jf. kompetencereglerne om forbrugerbeskyttelse i artikel 18 og beskyttelse af arbejdstagere i artikel 21 samt reglerne om enekompetence og aftaler om værneting i henholdsvis artikel 24 og 25.

2.2.3.2. Alternative og specielle kompetenceregler

Forordningens artikel 7 til 9 indeholder specielle kompetenceregler som alternativ til den almindelige regel i artikel 4. Visse af disse regler giver sagsøger mulighed for at vælge, om denne vil anlægge sag ved retterne i den medlemsstat, hvor sagsøgte har bopæl, eller ved retterne

i en anden medlemsstat med et særligt kompetencegrundlag. I praksis findes den vigtigste specielle kompetence i artikel 7, stk. 1, som omfatter sager om kontraktforhold bortset fra arbejdsaftaler, forsikringsaftaler eller forbrugeraftaler. Den internationale kompetence vedrørende sagens genstand ligger hos retterne på **opfyldelsesstedet** for den pågældende forpligtelse i henhold til aftalen. I tilfælde af de to oftest forekommende typer grænseoverskridende europæiske aftaler dækker opfyldelsesstedet alle forpligtelser som følge af den samme aftale. Medmindre andet er aftalt, er opfyldelsesstedet for forpligtelsen ved salg af varer det sted i en medlemsstat, hvor varerne i henhold til aftalen er blevet leveret eller skulle have været leveret, og ved levering af tjenesteydelser det sted, hvor tjenesteydelserne i henhold til aftalen er blevet leveret eller skulle have været leveret.

Artikel 7 indeholder endvidere specielle kompetenceregler om flere særlige forhold såsom civile sager, i hvilke der påstås erstatning eller genoprettelse af en tidligere tilstand eller sager vedrørende driften af en filial, et agentur eller en anden virksomhed.⁽¹²⁾ Artikel 7, stk. 2, som omhandler kompetence i sager om erstatning uden for kontrakt, er blevet stadig vigtigere. Krav i sager om erstatning uden for kontrakt kan indbringes ved retten på det sted, hvor skadetilføjjelsen er foregået eller vil kunne foregå. Domstolen har fastslået, at dette er det sted, hvor skaden er tilføjlet eller alternativt det sted, hvor den skadevoldende handling blev udført eller fremkaldt.

(12) Artikel 5, stk. 2, i forordning 44/2001 indeholdt tidligere en regel om speciel kompetence i sager om underholdspligt, men efter ikrafttrædelsen af forordningen om underholdspligt den 18. juni 2011 er det kompetencereglerne deri, der finder anvendelse.

2.2.3.3. *Aftaler om værneting og sagsøgte mødepligt*

Aftaler om værneting henviser til den situation, hvor aftaleparterne har aftalt, at enhver tvist, som opstår i forbindelse med aftalen, skal påkendes af en bestemt ret eller retterne i et bestemt retssystem. En sådan aftale kan indgå i en generel aftale om indholdet af retsforholdet mellem parterne, eller den kan være særskilt. En sådan aftale kan også omhandle andre tvister end tvister, der er opstået i forbindelse med en aftale. Der er intet i forordningens betingelser, der begrænser brugen af aftaler om værneting til situationer, hvor den pågældende tvist opstår i forbindelse med en kontraktmæssig situation. Såfremt tvisten vedrører en situation, hvor parterne ikke har et eksisterende retsforhold, såsom i tvister uden for kontrakt, kan en sådan aftale selvsagt ofte kun indgås, efter at tvisten er opstået.⁽¹³⁾

Reglen om aftaler om værneting i artikel 25 er en af de vigtigste og hyppigst anvendte regler i Bruxelles I. Aftaler om værneting tillades almindeligvis. Der findes dog begrænsninger til fordel for parter, som sikres gennem "beskyttende" kompetenceregler i forbindelse med spørgsmål vedrørende forsikring, forbrugere og arbejdstagere.⁽¹⁴⁾ Det bør bemærkes, at en aftale om værneting ikke har forrang for bestemmelserne om enekompetence som omhandlet i artikel 24.⁽¹⁵⁾

I henhold til den tidligere udgave af Bruxelles I⁽¹⁶⁾ havde en aftale om valg af en ret i en medlemsstat indgået mellem parter, hvoraf en eller flere havde bopæl i en medlemsstat, den virkning, at en anden ret end den valgte kunne påtage sig sagen, selv om aftalen om værneting gav enekompetence, hvis sagen blev anlagt ved denne anden ret. I Bruxelles I-omarbejdningen⁽¹⁷⁾ ændres denne bestemmelse således, at en aftale om værneting i en medlemsstats ret, såfremt aftalen er gyldig, har forrang, uanset parternes bopæl.⁽¹⁸⁾ I Bruxelles I-omarbejdningen blev der ligeledes tilføjet bestemmelser om, at gyldigheden af aftalen om værneting reelt bestemmes i henhold til lovgivningen i den medlemsstat, hvis ret udpeges,⁽¹⁹⁾ og at aftalen om værneting, såfremt den indgår i en kontrakt, skal behandles som en aftale uafhængigt af de andre betingelser i kontrakten, og gyldigheden af aftalen om værneting kan ikke bestrides udelukkende med den begrundelse, at kontakten er ugyldig.⁽²⁰⁾ Det er ligeledes hensigten, at alle spørgsmål vedrørende gyldigheden af aftalen om værneting bør afgøres i overensstemmelse med lovgivningen i den udpegede rets medlemsstat.⁽²¹⁾

Bruxelles I-omarbejdningen indeholder en anden vigtig ændring, som styrker "parternes aftalefrihed", for så vidt angår aftaler om værneting, ved at stille krav om, at den ret, hvorved sagen er anlagt, men som ikke er den ret,

(13) Det er f.eks. normalt ikke muligt at indgå aftaler om værneting i forbindelse med et omtvistet krav opstået uden for kontrakt, før selve begivenheden, der afstedkommer kravet, er sket.

(14) Jf. bestemmelserne i artikel 15, 19 og 23.

(15) Jf. artikel 27.

(16) Forordning (EF) nr. 44/2001, artikel 23, stk. 1: Dette bør sammenholdes med den situation, hvor ingen af parterne i en aftale om værneting har bopæl på en medlemsstats område. I så fald kan retterne i de øvrige medlemsstater ikke påkende tvister mellem aftalens parter, så længe den udpegede ret ikke har erklæret sig inkompetent, jf. artikel 23, stk. 3, i forordning (EF) nr. 44/2001.

(17) Forordning (EU) nr. 1215/2012.

(18) Jf. artikel 25, stk. 1.

(19) Ibid.

(20) Jf. artikel 25, stk. 5.

(21) Jf. betragtning 20.

parterne har valgt i en eksklusiv værningsaftale, skal udsætte sagen, indtil den udpegede ret, uanset om det er den ret, hvor sagen først er anlagt, har fastslået, om den er kompetent i henhold til aftalen om værning. Når den udpegede ret har fastslået, om den er kompetent, skal enhver anden ret, ved hvilken sagen er anlagt, erklære sig inkompetent.⁽²²⁾

Eksempel 2 (fortsat)

I eksempel 2 ovenfor diskuterer de to virksomheder fra forskellige medlemsstater gyldigheden af værningsklausulen i den ene virksomheds, virksomhed D's, almindelige salgsbetingelser. Løsningen kan findes i artikel 25 i Bruxelles I.

For så vidt angår de formelle krav til værningsklausulen, indeholder artikel 25 et sæt differentierede regler. Den grundlæggende regel er, at værningsaftalen skal være indgået skriftligt af parterne, men der stilles ikke krav om et skriftligt dokument underskrevet af begge parter. En udveksling af skriftlige erklæringer eller mundtlige aftaler med skriftlig bekræftelse opfylder også kravene. Det samme gælder en form, der er i overensstemmelse med den skik og brug, parterne følger i deres indbyrdes forhold og inden for international handel, en form, der er i overensstemmelse med en sædvane, som inden for sådan handel er almindeligt kendt og regelmæssigt fulgt, og som parterne har eller burde have kendskab til.

I eksempel 2 sendte virksomhed D et skriftligt tilbud, som virksomhed C bekræftede skriftligt. I dette tilbud henviste virksomhed D udtrykkeligt til sine almindelige salgsbetingelser, som den stillede til rådighed for virksomhed C på et sprog brugt af begge parter. Værningsklausulen i virksomhed D's salgsbetingelser opfylder således kravene i artikel 25, stk. 1, i Bruxelles I. Den tillægger dermed ret E enekompetence til at påkende sagen, og virksomhed D's argument er derfor korrekt.

For så vidt en ret i en medlemsstat ikke allerede er kompetent i medfør af andre bestemmelser i Bruxelles I-forordningen, anses den for at være kompetent, når sagsøgte giver møde for den, jf. artikel 26. Denne regel finder ikke anvendelse, såfremt sagsøgte giver møde for at bestride rettens kompetence, eller såfremt en anden ret i medfør af artikel 24 har enekompetence. Denne regel er vigtig i praksis, eftersom den tvinger sagsøgte til at være sikker på rettens kompetence, inden denne giver møde for den. Når først rettens kompetence er accepteret, kan den ikke tilbagekaldes og er endeligt fastslået.

I Bruxelles I-omarbejdningen tilføjes en vigtig garanti i forbindelse med denne regel, idet det i forbindelse med forsikrings-, arbejds- eller forbrugeraftaler fastslås, at såfremt sagsøgte er enten den sikrede, forsikringstageren eller en begunstiget i henhold til forsikringsaftalen, den skadelidte, arbejdstageren eller forbrugeren, og giver møde for retten, udgør dette ikke sagsøgtes accept af rettens kompetence, medmindre den ret, hvor sagen er anlagt, sikrer, at sagsøgte orienteres om sin ret til at bestride rettens kompetence og om retsvirkningerne af at give møde eller af ikke at give møde.⁽²³⁾

(22) Jf. artikel 31, stk. 2, i Bruxelles I-omarbejdningen.

(23) Jf. artikel 26, stk. 2, i Bruxelles I-omarbejdningen.

2.2.3.4. *Særlige regler vedrørende forhold i forsikrings-, forbruger- og individuelle arbejdsaftaler*

Der er fastlagt særlige regler vedrørende forhold i forsikrings-, forbruger- og individuelle arbejdsaftaler. Den politik, der ligger til grund for disse aftaler, er kendetegnnet ved behovet for at beskytte den svage part, som i denne henseende anses for at være den sikrede, forbrugeren eller arbejdstageren. Bruxelles I indeholder særlige regler i disse tilfælde, der har til formål at tilvejebringe et mere hensigtsmæssigt forum for den svage part, som skal beskyttes. I de fleste situationer kan denne part anlægge sag ved den ret, hvor han/hun har bopæl, og kan kun sagsøges dér.

Eksempel 3

A, som har bopæl i medlemsstat 1, bestiller en bog hos en boghandler på internettet og betaler 26,80 EUR på forhånd. Bogen kommer aldrig. A har fundet ud af, at internetboghandleren er en virksomhed med bopæl i medlemsstat 2. Hun beslutter at anlægge sag og spørger, hvor hun skal gøre dette. Boghandleren påstår, at det i dennes almindelige salgsbetingelserne fastslås, at retternes kompetence er i medlemsstat 2.

I henhold til artikel 18, stk. 1, i Bruxelles I kan en forbruger anlægge en sag mod sin medkontrahent enten ved retterne i den medlemsstat, på hvis område medkontrahenten har bopæl, eller ved retten på det sted, hvor forbrugeren har bopæl. I henhold til artikel 17, stk. 1, litra c), er dette valg åbent for forbrugeren, hvis aftalen er indgået med en person, der udøver erhvervsmæssig virksomhed i den medlemsstat, på hvis område forbrugeren har bopæl, eller på en hvilken som helst måde retter sådan virksomhed mod denne medlemsstat eller mod flere medlemsstater inklusive denne medlemsstat, og aftalen er omfattet af den pågældende virksomhed. Da denne regel ikke kan fraviges ved en aftale indgået forud for tvisten i henhold til artikel 17, og eftersom boghandleren fik oprettet et websted især for at tiltrække kunder i medlemsstat 1, rettede denne sin handelsvirksomhed mod den medlemsstat, A har bopæl i, så hun kan anlægge sag mod boghandleren ved den ret, som er kompetent i den medlemsstat, hun selv har bopæl i.⁽²⁴⁾

(24) Dette spørgsmål har været omhandlet i Domstolens retspraksis, idet Domstolen har angivet visse elementer, som skal være til stede, for at kunne fastslå, at virksomheden er rettet mod en medlemsstat via et websted. Disse omfatter anvendelse af den pågældende medlemsstats sprog, som er et forskelligt fra virksomhedens sprog, pristilbud i en valuta, som er specifik for den pågældende medlemsstat, beskrivelsen af ruter fra andre medlemsstater til stedet, hvor den erhvervsdrivende er etableret, og hvor de pågældende tjenester skal leveres, anvendelsen af et andet topdomænenavn end det, der anvendes i den medlemsstat, hvor den erhvervsdrivende er etableret, og omtale af et internationalt klientel sammensat af kunder med bopæl i forskellige medlemsstater er nogle af de indikatorer, der kan pege på hensigten om at rette virksomheden mod forbrugernes medlemsstat. Se de forenede sager Pammer mod Reederei Karl Schlüter GmbH & Co KG (C--585/08) og Hotel Alpenhof GesmbH mod Oliver Heller (C -144/09).

2.2.3.5. Enekompetence

I artikel 24 i Bruxelles I-forordningen anføres de omstændigheder, der berettiger til enekompetence, hvis det antages, at der er særlig nær tilknytning til retterne i en bestemt medlemsstat, eller hvis der er et særligt behov for retssikkerhed. Disse omfatter bl.a. sager om rettigheder over fast ejendom samt om leje eller forpagtning af fast ejendom eller sager om registrering eller gyldighed af patenter eller andre industrielle ejendomsrettigheder. I alle de i artikel 24 omhandlede tilfælde må sagerne ikke indbringes for andre retter som f.eks. retten i den medlemsstat, hvor sagsøgte har bopæl, eller enhver anden ret, som parterne har aftalt i en aftale om værneting.⁽²⁵⁾

2.2.4. Foreløbige retsmidler og foreløbig sikring

For så vidt angår de foreløbige retsmidler, fastsættes det i artikel 35 i Bruxelles I, at der over for en medlemsstats retter kan anmodes om anvendelse af disse, hvis retsmidlerne er fastsat i den pågældende medlemsstats lovgivning. Dette gælder, selv om en ret i en anden medlemsstat er kompetent til at påkende sagens realitet. Det bør bemærkes, at Bruxelles I-omarbejdningen indeholder en ny definition af "retsafgørelse", som udvides til også at omfatte foreløbige, herunder sikrende, retsmidler, som en ret, der i henhold til forordningen har kompetence med hensyn til sagens realitet, har truffet afgørelse om. Det omfatter ikke sådanne retsmidler, der er truffet afgørelse om af en sådan ret, uden at den sagsøgte – som antageligt er den person, retsmidlet er truffet mod – er blevet indkaldt, medmindre retsafgørelsen indeholdende retsmidlet er blevet forkyndt for sagsøgte forud for fuldbyrdelsen. En retsafgørelse om foreløbige og sikrende retsmidler truffet af en ret, der ikke har kompetence med hensyn til sagens realitet i henhold til Bruxelles I, anerkendes og fuldbyrdes ikke i henhold til forordningen.

(25) Jf. artikel 27.

2.2.5. Forebyggelse af parallelsager – europæisk litispændens

Selv i henhold til kompetencereglerne i Bruxelles I er det fortsat muligt, at mere end én ret i EU kan have kompetence i den samme civile tvist. Den europæiske *litispændens*regel forhindrer, at retterne i to eller flere medlemsstater hver især samtidig behandler en sag om samme genstand og mellem samme parter med risiko for at nå frem til forskellige afgørelser og dermed spille retlige og andre ressourcer. Såfremt sådanne sager indbringes for retter i forskellige medlemsstater, skal andre retter end den ret, hvor sagen først blev anlagt, på eget initiativ udsætte sagen, til den ret, hvor sagen først blev anlagt, har fastslået, om den er kompetent. Hvis den ret, hvor sagen først blev anlagt, er kompetent, skal enhver anden ret end den ret, hvor sagen først blev anlagt, erklære sig inkompetent til fordel for den første.⁽²⁶⁾ Denne regel har stor betydning i grænseoverskridende praksis. I Bruxelles I-omarbejdningen foretages der store ændringer af litispændensreglen. Først og fremmest kan en ret, hvor der er anlagt en sag, anmode enhver anden ret, hvor sagen er anlagt, om at give meddelelse om, hvornår sagen blev anlagt, og denne ret skal uden ophold give meddelelse derom. Dernæst skal enhver anden ret end den ret, hvor sagen først blev anlagt, i tilfælde af at der anlægges sag ved flere retter, som hver især har enekompetence i henhold til artikel 26, erklære sig inkompetent til fordel for den første ret. Dernæst er det yderst vigtigt, i forbindelse med valg af værneting i henhold til Bruxelles I-omarbejdningen, at denne regel afviges i tilfælde af eksklusive værnetingsaftaler⁽²⁷⁾ som følger: Såfremt der anlægges sag ved en af parterne valgt ret, og denne har enekompetence i henhold til værnetingsaftalen, skal enhver anden ret, hvor sagen er anlagt,

(26) Jf. artikel 29. Artikel 30 indeholder en tilsvarende regel for indbyrdes sammenhængende sager, for hvilke der findes en definition i artikel 30, stk. 3.

(27) Jf. afsnit 2.2.3.3 og fodnote 15.

udsætte sagen, og hvis det fastslås, at den valgte ret er kompetent, erklære sig inkompetent til fordel for den valgte ret.⁽²⁸⁾ Endelig finder litispensreglerne også anvendelse, om end i en ændret form, på sager i lande uden for EU, hvis der anlægges sag ved en ret i en medlemsstat på grundlag af reglerne i artikel 4 eller 7 til 9, og der verserer en sag mellem de samme parter, som omfatter samme genstand.⁽²⁹⁾

2.2.6. Anerkendelse og fuldbyrdelse af afgørelser truffet af retter i andre medlemsstater i henhold til Bruxelles I-omarbejdningen

Bruxelles I-forordningen forenkler formaliteterne for anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser truffet af en ret i én medlemsstat ("domsstaten")⁽³⁰⁾ i en anden medlemsstat ("medlemsstat, som anmodningen rettes til"). Med forordningen indførtes en ligefrem og ensartet procedure for at erklære en retsafgørelse eksigibel i en anden medlemsstat, også kaldet "eksekvaturproceduren". Dette er taget et skridt videre i Bruxelles I-omarbejdningen, hvor eksekvaturproceduren er helt afskaffet. Fra den 10. januar 2015 vil det ikke længere være nødvendigt for kreditorer at anmode om en erklæring om eksigibilitet. De kan i stedet anmode direkte om at få afgørelsen fuldbyrdet.⁽³¹⁾

2.2.6.1. Anerkendelse

Ifølge artikel 36 anerkendes retsafgørelser, der er truffet i en medlemsstat, automatisk i de øvrige medlemsstater, uden at der stilles krav om anvendelse af en særlig procedure. Anerkendelse afslås kun i meget få og særlige tilfælde, hvor det vigtigste med hensyn til retspraksis er det, der er omfattet af artikel 45, stk. 1, litra b), med hensyn til udeblivelsesafgørelser.

2.2.6.2. Fuldbyrdelse

Som bemærket ovenfor er der i Bruxelles I-omarbejdningen foretaget betydelige ændringer i proceduren med hensyn til at gøre en retsafgørelse truffet i én medlemsstat eksigibel i en anden. I stedet for at den part, der ønsker at fuldbyrde retsafgørelsen – "kreditoren" – skal anmode om en erklæring om eksigibilitet, kan afgørelsen fuldbyrdes direkte i den anden medlemsstat, hvis visse dokumenter fremlægges. En kreditor, der ønsker at fuldbyrde en retsafgørelse, anmoder den oprindelige ret om at udstede en attest, der bekræfter eksigibiliteten og beskriver retsafgørelsen i detaljer.⁽³²⁾ Attesten og en kopi af retsafgørelsen er dermed tilstrækkelig bemyndigelse til at fuldbyrde retsafgørelsen i den medlemsstat, som anmodningen rettes til.⁽³³⁾

(28) Jf. artikel 31 og betragtning 22.

(29) Jf. artikel 33. Der findes en tilsvarende regel for indbyrdes sammenhængende sager. Disse bestemmelser blev delvist indarbejdet for at give EU mulighed for at ratificere Haagerkonventionen om værnetingsaftaler. Se også betragtning 23 og 4.

(30) Jf. definitionen i artikel 2, litra d).

(31) Jf. artikel 39.

(32) Jf. artikel 53 og bilag 1.

(33) Jf. artikel 37.

Ud over at bemyndige kreditoren til at fuldbyrde retsafgørelsen i den medlemsstat, som anmodningen rettes til, i overensstemmelse med lovgivningen i og på samme betingelser som en retsafgørelse truffet i den pågældende medlemsstat⁽³⁴⁾ medfører en eksigibel retsafgørelse beføjelser til at anvende foreløbige, herunder sikrende, retsmidler i overensstemmelse med lovgivningen i den medlemsstat, som anmodningen rettes til.⁽³⁵⁾ Hvis en retsafgørelse indeholder en kendelse, som ikke kendes i lovgivningen i den medlemsstat, som anmodningen rettes til, skal kendelsen tilpasses en kendelse med tilsvarende virkning i den pågældende medlemsstat.⁽³⁶⁾

2.2.6.3. Afslag på anerkendelse og fuldbyrdelse

Anerkendelse kan afslås, hvis der er grundlag for at give afslag på anerkendelsen, jf. artikel 45. En afgørelse anerkendes ikke, a) hvis denne anerkendelse klart strider imod grundlæggende retsprincipper (ordre public) i den pågældende medlemsstat, b) hvis det i tilfælde af en udeblivelsesafgørelse bevises, at det indledende processkrift i sagen eller et dertil svarende dokument ikke var blevet forkyndt for sagsøgte i tide og på en sådan måde, at han kunne varetage sine interesser under sagen, eller c) hvis den er i strid med reglerne om enekompetence eller de særlige regler vedrørende forsikrings- eller forbrugeraftaler.⁽³⁷⁾ Under alle omstændigheder skal retten i den medlemsstat, som anmodningen rettes til, acceptere de faktiske omstændigheder, som den oprindelige ret har støttet sin kompetence på, og det forbydes udtrykkeligt at efterprøve

den pågældende rets kompetence.⁽³⁸⁾ I henhold til artikel 36 kan en udenlandsk retsafgørelse i intet tilfælde efterprøves med hensyn til sagens realitet.⁽³⁹⁾ Enhver berettiget person kan fremsætte en anmodning om at få fastslået, at ingen af grundene til at afslå anerkendelse finder anvendelse på en bestemt retsafgørelse.⁽⁴⁰⁾ Enhver berettiget part kan fremsætte en anmodning om afslag på anerkendelse, og enhver kreditor kan fremsætte en anmodning om afslag på fuldbyrdelse ved en af de af Kommissionen nævnte retter til dette formål.⁽⁴¹⁾ Dette vedrører udelukkende fuldbyrdelse af retsafgørelsen, ikke sagens substans.⁽⁴²⁾ Derudover kan kreditor anmode retten om at afslå anerkendelse eller fuldbyrdelse af en retsafgørelse på grundlag af en af grundene til at afslå anerkendelse.⁽⁴³⁾ Den afgørelse, der træffes om anmodningen om afslag på fuldbyrdelse, kan appelleres af begge parter i en særlig procedure.⁽⁴⁴⁾

2.2.7. Fuldbyrdelse af officielt bekræftede dokumenter og retsforlig

I de fleste af medlemsstaternes retssystemer er det muligt at lade forpligtelser til at betale penge eller opfylde andre typer kontraktmæssige forpligtelser fremgå af en aftale eller et andet dokument udstedt af en notar eller en anden offentlig myndighed eller et andet organ, f.eks.

(38) Jf. artikel 45, stk. 2 og 3.

(39) Jf. artikel 52.

(40) Jf. artikel 36, stk. 2. Proceduren for en sådan anmodning om afslag på fuldbyrdelse er beskrevet i artikel 46 til 51.

(41) Jf. artikel 47 og 75. Oplysningerne skal rundsendes af Kommissionen gennem Det Europæiske Retlige Netværk.

(42) Jf. artikel 52.

(43) Jf. artikel 46 til 48 og betragtning 29.

(44) Jf. artikel 49 til 51.

(34) Jf. artikel 41.

(35) Jf. artikel 40.

(36) Jf. artikel 54.

(37) Jf. artikel 45, litra e).

gennem indførelse i offentlige registre eller i retten. En sådan aftale eller et sådant instrument kaldes et officielt bekræftet dokument. I henhold til bestemmelserne i Bruxelles I⁽⁴⁵⁾ var et sådant dokument, der var eksigibelt i den oprindelige medlemsstat, hvor det blev udstedt eller registreret, direkte eksigibelt i alle andre medlemsstater på samme betingelser som en retsafgørelse. Dette har den åbenlyse fordel, at det er en relativt hurtig og ligefrem metode til at sikre betaling af pengebeløb eller opfyldelse af andre forpligtelser, eftersom et sådant officielt bekræftet dokument er direkte eksigibelt, når kreditor har indhentet en erklæring om eksigibilitet. Den eneste grund til at afslå anmodningen om fuldbyrdelse er, hvis det åbenbart ville stride mod grundlæggende retsprincipper i den medlemsstat, som anmodningen var rettet til.

I henhold til Bruxelles I-omarbejdningen har kreditor som følge af afskaffelsen af behovet for en erklæring om eksigibilitet kun brug for selve dokumentet og en attest udstedt af den kompetente myndighed eller i givet fald retten i den oprindelige medlemsstat.⁽⁴⁶⁾ Bruxelles I-omarbejdningen omfatter ligeledes en definition af officielt bekræftede dokumenter.⁽⁴⁷⁾ Bestemmelser svarende til bestemmelserne om fuldbyrdelse af officielt bekræftede dokumenter finder anvendelse på retsforlig.⁽⁴⁸⁾

2.2.8. Sørordning for den fælles patentdomstol og Beneluxdomstolen

En ny forordning finder anvendelse parallelt med anvendelsen af Bruxelles I-omarbejdningen pr. 15. januar 2015 om de særlige regler med hensyn til forbindelsen mellem sager anlagt ved den fælles patentdomstol og Beneluxdomstolen (under et kaldet "de fælles retter") på den ene side og retterne i medlemsstaterne i henhold til Bruxelles I-forordningen på den anden.⁽⁴⁹⁾ Den indeholder også regler om forbindelser med retter i tredjelande, som ikke er EU-medlemsstater. Det forslag, som denne forordningen er baseret på, blev vedtaget af Rådet og Parlamentet i juni 2014. Instrumentet indeholder bestemmelser om medlemsstaternes retters relative kompetence i henhold til Bruxelles I-bestemmelserne om kompetence og deres forbindelse til de fælles retters kompetence og indeholder ligeledes regler om litispændens og omhandler anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser truffet under de to regelsæt.

Behovet for denne ændring af Bruxelles I-omarbejdningen opstod, da "patentpakken" bestående af to forordninger⁽⁵⁰⁾ ("de fælles patentforordninger") og en international aftale ("aftalen om en fælles patentdomstol"), som skaber en enhedspatentbeskyttelse i EU, skulle gennemføres. I henhold til aftalen om en fælles patentdomstol og forordningerne er det muligt at opnå et europæisk enhedspatent – en ejendomsret, der sikrer ensartet

(45) Jf. artikel 57.

(46) Jf. artikel 58 og 60 i omarbejdningen.

(47) Jf. artikel 2, litra c).

(48) Jf. artikel 57 og artikel 59 og 60 samt definitionen i artikel 2, litra b), i omarbejdningen.

(49) Jf. Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 542/2014.

(50) Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 1257/2012 om gennemførelse af et forstærket samarbejde om indførelse af enhedspatentbeskyttelse og Rådets forordning (EU) nr. 1260/2002 om gennemførelse af et forstærket samarbejde om indførelse af enhedspatentbeskyttelse for så vidt angår gældende oversættelsesordninger.

beskyttelse af en opfindelse i 25 medlemsstater ⁽⁵¹⁾ – på kvikskrankebasis med omkostningsfordele og færre administrative byrder.

Beneluxdomstolen er en fælles domstol for Belgien, Luxembourg og Nederlandene, som blev etableret i 1965 og har til opgave at sikre ensartet anvendelse af fælles regler for Beneluxlandene vedrørende forskellige spørgsmål såsom intellektuel ejendomsret (navnlig visse typer rettigheder vedrørende varemærker, modeller og design). Indtil i dag har Beneluxdomstolens opgaver primært omfattet præjudicielle afgørelser om fortolkningen af disse regler. I 2012 gav de tre medlemsstater mulighed for at udvide Beneluxdomstolens kompetencer, så de omfattede kompetencer inden for særlige spørgsmål, som hører under Bruxelles I-forordningens anvendelsesområde.

Disse ændringer til Bruxelles I-omarbejdningen har til formål at sikre overensstemmelse mellem aftalen vedrørende disse fælles retter og Bruxelles I-omarbejdningen og behandle især spørgsmålet om kompetence i forhold til sagsøgte i lande uden for EU.

Hovedkompetencereglen er, at en fælles ret har kompetence i henhold til reglerne i Bruxelles I-forordningen, hvor en sådan kompetence i henhold til disse regler, tillægges retterne i en medlemsstat, som er part i en aftale om oprettelse af den pågældende ret, for så vidt angår et retligt spørgsmål inden for aftalens anvendelsesområde. For så vidt angår parter med bopæl uden for EU, udvides Bruxelles I-reglerne til også at finde anvendelse på sagsøgte med bopæl i tredjelande for så vidt angår spørgsmål, der er omfattet af de fælles retters kompetence. Derudover kan de fælles retter høre sagsøgte,

der har bopæl uden for EU, på grundlag af en regel om residualkompetence: Hvis en fælles ret har kompetence i en tvist vedrørende krænkelse af et europæisk patent, hvorved der opstår et krav om skadeserstatning i EU, kan denne ret også behandle et krav om skadeserstatning uden for EU som følge af en sådan krænkelse mod en sagsøgt, som ikke har bopæl i EU, hvis et formuegode, der tilhører sagsøgte, befinder sig i en medlemsstat, der er part i aftalen om den fælles ret. ⁽⁵²⁾ Reglerne om litispendens i Bruxelles I-omarbejdningen finder anvendelse på sager, der anlægges samtidig ved en fælles ret og en ret i en medlemsstat, som ikke er part i den relevante aftale. ⁽⁵³⁾ For så vidt angår anerkendelse og fuldbyrdelse generelt, finder reglerne i Bruxelles I anvendelse, bortset fra hvis en retsafgørelse fra en fælles ret skal fuldbyrdes i en medlemsstat, som er part i den relevante aftale, og aftalen indeholder regler om anerkendelse og fuldbyrdelse, i hvilket tilfælde disse regler finder anvendelse. ⁽⁵⁴⁾

(51) De fælles patentforordninger blev vedtaget i et forstærket samarbejde af alle medlemsstaterne med undtagelse af Italien og Spanien.

(52) Jf. artikel 71b.

(53) Jf. artikel 71c.

(54) Jf. artikel 71d.

Europæiske procedurer i civil- og handelsretlige spørgsmål

3.1. Oversigt

EU har vedtaget fire særskilte forordninger, som fremmer en hurtig og effektiv inddrivelse af udestående gæld (under ét kaldet "europæiske procedurer"). Tre forordninger skaber ensartede europæiske procedurer, som er tilgængelige for parterne i en sag som et alternativ til de tilgængelige procedurer i den nationale lovgivning. Ifølge den fjerde forordning skal den ret, som har truffet en retsafgørelse, bekræfte, at visse proceduremæssige minimumsstandarder er opfyldt. De afgørelser, som træffes i henhold til disse procedurer, anerkendes og fuldbyrdes i en anden medlemsstat, uden at der er behov for at indhente en erklæring om eksigibilitet (eksekvaturprocedure). De procedurer, der oprettes derved er, i den rækkefølge, de blev vedtaget, et europæisk tvangsfuldbyrdesdokument for ubestridte krav,⁽⁵⁵⁾ en europæisk betalingspåkravsprocedure,⁽⁵⁶⁾ en europæisk småkravsprocedure⁽⁵⁷⁾ og en europæisk kendelse til sikring af bankindeståender.⁽⁵⁸⁾ Procedurene kan kun anvendes i grænseoverskridende sager.

3.2. Det europæiske tvangsfuldbyrdesdokument for ubestridte krav

Formålet med **forordningen** om indførelse af **et europæisk tvangsfuldbyrdesdokument for ubestridte krav**⁽⁵⁹⁾ var at

(55) Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 805/2004 af 21. april 2004.

(56) Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 1896/2006 af 12. december 2006.

(57) Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 861/2007 af 11. juli 2007.

(58) Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 655/2014.

(59) Forordningen finder anvendelse på alle medlemsstater med undtagelse af Danmark.

fjerne enhver mellemliggende foranstaltning forud for fuldbyrdelsen i en anden medlemsstat end fuldbyrdesstaten, ved at fastsætte processuelle mindstestandarder. Forordningen finder med få undtagelser anvendelse på det civil- og handelsretlige område, uanset domsmyndighedens art.

Begrebet "**ubestridte krav**" dækker alle situationer, hvor en kreditor, når debitor påviseligt ikke har gjort indsigelse mod arten eller omfanget af et pengekrav, har opnået enten en retsafgørelse over den pågældende debitor eller et eksigibelt dokument, der bekræfter eller anerkender debtors gæld, der kræver debtors udtrykkelige samtykke, i form af et officielt bekræftet dokument eller et retsførlig.

Hvis der er truffet en retsafgørelse om et ubestridt krav i en medlemsstat, som skal anerkendes og fuldbyrdes i en anden medlemsstat, har kreditor to muligheder: Han kan enten anmode om at få retsafgørelsen attesteret som et europæisk tvangsfuldbyrdesdokument, eller han kan anmode om en erklæring om eksigibilitet i henhold til Bruxelles I-forordningen. En retsafgørelse om et ubestridt krav, der er attesteret som et europæisk tvangsfuldbyrdesdokument i domsstaten, anerkendes og fuldbyrdes i de øvrige medlemsstater, uden at der kræves en erklæring om eksigibilitet. For retsafgørelser truffet i retssager indledt efter den 10. januar 2015 er eksekvaturproceduren blevet afskaffet af Bruxelles I-omarbejdningen. For disse retsafgørelser vil det europæiske tvangsfuldbyrdesdokument navnlig være relevant med hensyn til fuldbyrdelse af underholdskrav fra Det Forenede Kongerige, eftersom der i forordningen om underholdspligt fortsat stilles krav om en erklæring om eksigibilitet, for så vidt angår den pågældende medlemsstat.

Eksempel 4

A har indgivet et pengekrav mod B i et søgsmål i medlemsstat 1, hvor de begge har bopæl. Retten har pålagt B, som ikke har bestridt kravet under retssagen, at betale 10000 EUR til A. Eftersom B for nylig har overført alle sine monetære aktiver til en bank i medlemsstat 2, spørger B, hvordan han kan fuldbyrde retsafgørelsen i medlemsstat 2.

A har nu to muligheder: Han kan anmode den oprindelige ret i medlemsstat 1 om at attestere retsafgørelsen som et europæisk tvangsfuldbyrdsedokument for ubestridte krav, hvorved den attesterede retsafgørelse anerkendes og bliver eksigibel i medlemsstat 2 uden yderligere procedurer. Den anden mulighed er, at A anmoder om en erklæring om retsafgørelsens eksigibilitet i henhold til Bruxelles I-forordningen i medlemsstat 2, hvor der anmodes om fuldbyrdelse. Eksekuturproceduren i denne forordning vil medføre en sag i medlemsstat 2, som føres særskilt fra sagen i medlemsstat 1, hvorved retsafgørelsen blev truffet. Dette kan give store forsinkelser og medføre yderligere omkostninger.

Fremover skal A i henhold til Bruxelles I-omarbejdningen med hensyn til den anden mulighed ikke anmode om en erklæring om eksigibilitet i medlemsstat 2, da retsafgørelsen fra den 10. januar 2015 vil blive anerkendt og være eksigibel i medlemsstat 2, uden at der er brug for de mellemliggende procedurer, som findes i Bruxelles I-forordningen.

Proceduren for et europæisk tvangsfuldbyrdsedokument for ubestridte krav giver kreditorer en håndgribelig fordel ved at give dem adgang til hurtig og effektiv fuldbyrdelse af retsafgørelser om ubestridte krav i andre medlemsstater uden at skulle involvere retsvæsenet i den medlemsstat, hvor der søges om fuldbyrdelse, med de deraf følgende forsinkelser og udgifter. Endvidere forsvinder behovet for oversættelse generelt, da der anvendes flersprogede standardformularer til attesteringen. Den oprindelige ret udsteder attesten som et europæisk tvangsfuldbyrdsedokument ved hjælp af standardformularen i bilag I på retsafgørelsens sprog. I forordningen om et europæisk tvangsfuldbyrdsedokument for ubestridte krav fastsættes der mindstestandarder for den retssag, der fører frem til retsafgørelsen, så det sikres, at debitor – i så god tid og på en sådan måde, at han kan varetage sine interesser under sagen – underrettes om retssagen mod ham, om kravet om hans aktive deltagelse heri for at bestride kravet og om konsekvenserne af hans manglende deltagelse. Retterne i domsstaten har til opgave at efterprøve, om de processuelle mindstestandarder er overholdt fuldt ud, inden der udstedes en standardiseret attest som et europæisk tvangsfuldbyrdsedokument, som klart viser denne efterprøvelse og resultatet heraf. Debtors interesser beskyttes i forbindelse med fuldbyrdelsen ved at tillade en begrænset ret til at afslå fuldbyrdelse af dokumentet i fuldbyrdsesstaten umiddelbart inden efterprøvelsen med hensyn til sagens realitet.

Det europæiske tvangsfuldbyrdsedokument for ubestridte krav trådte i kraft den 21. oktober 2005. Yderligere oplysninger om proceduren for det europæiske tvangsfuldbyrdsedokument for ubestridte krav findes i vejledningen om anvendelse af forordningen om et europæisk tvangsfuldbyrdsedokument for ubestridte krav, som blev offentliggjort under Det Europæiske Retlige Netværk inden for civil- og handelsretlige spørgsmål.⁽⁶⁰⁾

(60) Vejledningen findes online på http://ec.europa.eu/civiljustice/publications/docs/guide_european_enforcement_order_en.pdf.

3.3. Den europæiske betalingspåkravsprocedure

Denne procedure har visse ligheder med det europæiske tvangsfuldbyrdsdokument for ubestridte krav, idet den omfatter grænseoverskridende pengekrav, som er ubestridte, og som medfører udstedelse af et påkrav, der kan fuldbyrdes i andre medlemsstater uden de mellemliggende procedurer i Bruxelles I-forordningen. Til forskel fra det europæiske tvangsfuldbyrdsdokument for ubestridte krav er det imidlertid ikke nødvendigt først at indhente en retskendelse eller et gældsdokument såsom et officielt bekræftet dokument eller et retsforlig. Den europæiske betalingspåkravsprocedure kan udelukkende anvendes til inddrivelse af pengekrav på et angivet beløb, som er forfaldent på det tidspunkt, hvor anmodningen om påkravet indgives. Det europæiske betalingspåkrav er en rent skriftlig procedure og omfatter ikke i sig selv en retssag, medmindre eller indtil det europæiske betalingspåkrav bestrides, eller der gøres indsigelse mod det. Hvis det europæiske betalingspåkrav bestrides, behandles det ikke længere under den europæiske betalingspåkravsprocedure. Hvis fordringshaveren ønsker at fortsætte sagen, skal dette ske efter en anden relevant procedure.

Den europæiske betalingspåkravsprocedure er frivillig i den forstand, at fordringshaveren selv kan vælge at gøre brug af den i stedet for en af de andre tilgængelige kravsprocedurer, herunder i henhold til den nationale retsplejelovgivning. Den indledes ganske enkelt ved at udfylde anmodningsformularen, formular A, som findes i bilaget til forordningen. Formular A og de andre formularer til det europæiske betalingspåkrav findes også i elektronisk udgave online på Det Europæiske Civilretlige Atlas' websted på den europæiske e-justice-portal⁽⁶¹⁾.

(61) https://e-justice.europa.eu/content_dynamic_forms-155-en.do.

Det europæiske betalingspåkrav er navnlig interessant for fordringshavere, som har krav, som sandsynligvis ikke bestrides, navnlig i sager mellem virksomheder og kunder. Det skal imidlertid erindres, at kompetencereglerne vedrørende krav mod forbrugere i henhold til det europæiske betalingspåkrav er ændret i forhold til reglerne i Bruxelles I-forordningen, som ellers ville finde anvendelse. Når der opstår et krav i henhold til den europæiske betalingspåkravsprocedure med hensyn til en forbrugeraftale, og forbrugeren er sagsøgte, skal den kompetente ret være retten i den medlemsstat, hvor sagsøgte har bopæl som fastsat i artikel 59 i Bruxelles I-forordningen.

Hvis sagsøgte accepterer kravet i henhold til den europæiske betalingspåkravsprocedure og ikke gør indsigelse mod kravet, udsteder retten påkravet og en attest, hvorefter påkravet kan fuldbyrdes i andre medlemsstater, uden der er behov for yderligere procedurer eller det europæiske eksekvatur i henhold til Bruxelles I-forordningen. I denne henseende afskaffes eksekvaturproceduren med forordningen om en europæisk betalingspåkravsprocedure.⁽⁶²⁾ Fuldbyrdsdelen finder sted på tilsvarende betingelser som fuldbyrdsdelen af et europæisk tvangsfuldbyrdsdokument for ubestridte krav.

Den europæiske betalingspåkravsprocedure trådte i kraft den 12. december 2008. Yderligere oplysninger om den europæiske betalingspåkravsprocedure findes i vejledningen om anvendelse af forordningen om indførelse af en europæisk betalingspåkravsprocedure, som blev offentliggjort under Det Europæiske Retlige Netværk inden for civil- og handelsretlige spørgsmål.⁽⁶³⁾

(62) Jf. artikel 19 i forordningen om indførelse af en europæisk betalingspåkravsprocedure.

(63) Vejledningen findes online på http://ec.europa.eu/justice/civil/document/index_en.htm.

3.4. Den europæiske småkravsprocedure

Den europæiske småkravsprocedure er den tredje af de procedurer, hvor de mellemliggende foranstaltninger, som kræves i forbindelse med anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser, er blevet reduceret, hvilket dermed følger opfordringen fra Det Europæiske Råd i Tammerfors.⁽⁶⁴⁾ I denne henseende svarer den til procedurerne for det europæiske tvangsfuldbyrdsdokument for ubestridte krav og det europæiske betalingspåkrav, mens den i andre henseender adskiller sig meget fra disse to procedurer.

Først og fremmest omhandler den europæiske småkravsprocedure både sager, der bestrides, og ubestridte sager og indeholder derfor retsplejeregler, herunder om afholdelse af retsmøder og bevisoptagelse. Den indeholder også en række frister, der, hvis de overholdes, bør bidrage til at afslutte proceduren selv i sager, der bestrides, hurtigere end i andre procedurer. Den europæiske småkravsprocedure er grundlæggende en skriftlig procedure, som skal anvendes af fordringshavere og sagsøgte med færrest mulige vanskeligheder og uden behov for advokatbistand, selv om dette ikke udelukkes.

Den europæiske småkravsprocedure kan ligesom den europæiske betalingspåkravsprocedure kun anvendes på grænseoverskridende sager og er et alternativ til tilsvarende nationale procedurer. Den vindende part i en europæisk småkravsprocedure kan forvente, at modparten bærer sagsomkostningerne, men kun hvis disse står i et rimeligt forhold til værdien af kravet. Formålet med at begrænse omkostningerne i forbindelse med proceduren er centralt i forhold til målet om, at den europæiske

småkravsprocedure bør lette adgangen til domstolene, navnlig for individuelle forbrugere og indehavere af små virksomheder, som måske ellers ikke vil eller kan forfølge deres krav i andre medlemsstater end deres egen.

Den vigtigste faktor vedrørende den europæiske småkravsprocedure er beskrivelse af de krav, som kan indbringes i henhold til proceduren. Først og fremmest må værdien af kravene ikke overstige 2 000 EUR. Summen beregnes ved indledningen af kravet og omfatter ikke renter af kravet eller udgifter. Hvis der er et modkrav i en sag, der bestrides, må modkravet heller ikke overstige grænsen på 2 000 EUR, men kravet og modkravet lægges ikke sammen ved beregningen af grænsen. For så vidt angår sagens genstand, kan krav vedrørende civil- og handelsretlige spørgsmål indledes i henhold til den europæiske småkravsprocedure med undtagelser svarende til dem, der findes i Bruxelles I-forordningen. Andre spørgsmål er udelukket såsom krav i forbindelse med arbejdsret eller leje eller forpagtning af fast ejendom og krav uden for kontrakt vedrørende krænkelse af privatlivets fred og ærekrænkelse.

Fuldbyrdelse af et påkrav efter den europæiske småkravsprocedure svarer til fuldbyrdelse efter proceduren for det europæiske tvangsfuldbyrdsdokument for ubestridte krav og det europæiske betalingspåkrav: Den ret, der udstedte påkravet, udsteder en attest i henhold til forordningen, og der træffes en retsafgørelse vedrørende parterne. Når attesten og retsafgørelsen foreligger, er der ikke behov for yderligere procedurer, inden fuldbyrdelsen kan finde sted i en anden medlemsstat. Ligesom til den europæiske betalingspåkravsprocedure findes formularerne til den europæiske småkravsprocedure online på de forskellige EU-sprog,

(64) Jf. afsnit 1.5.

og den elektroniske udgave kan udfyldes online og, hvis den kompetente ret tillader det, sendes online til retten.⁽⁶⁵⁾

Den europæiske småkravsprocedure trådte i kraft den 1. januar 2009. Yderligere oplysninger om den europæiske småkravsprocedure findes i vejledningen om anvendelse af forordningen om indførelse af en europæisk småkravsprocedure, som blev offentliggjort under Det Europæiske Retlige Netværk inden for civil- og handelsretlige spørgsmål.⁽⁶⁶⁾

Forordningen om indførelse af en europæisk småkravsprocedure er i skrivende stund genstand for et forslag fra Kommissionen om visse ændringer i proceduren.⁽⁶⁷⁾

3.5. Den europæiske kendelse til sikring af bankindeståender

Med Bruxelles I-omarbejdningen, proceduren for det europæiske tvangsfuldbyrdsdokument for ubestridte krav, den europæiske betalingspåkravsprocedure og den europæiske småkravsprocedure har EU's civilretlige regelværk udviklet sig således, at en kreditor, som med hensyn til betalingskrav får udstedt et eksigibelt påkrav i én medlemsstat, relativt let og billigt kan tage påkravet med til en anden medlemsstat med henblik på fuldbyrdelse, med få eller ingen yderligere processuelle trin. Frem til i dag har den faktiske fuldbyrdelse af påkravet været underlagt den nationale

lovgivning og procedurer, som varierer meget fra medlemsstat til medlemsstat. Med hensyn til fuldbyrdsesmetoder er en meget almindelig procedure at "indefryse" bankkonti for at forhindre en genstridig debitor i at flytte midler fra eller mellem konti i strid med kreditorenes interesser. Dette er især relevant for kreditorer, som på samme tid forsøger at sikre debitorens bankkonti i flere forskellige medlemsstater. Dette kan være en både langsommelig og dyr affære efter de forskellige nationale procedurer. Europa-Kommissionen begyndte derfor at arbejde på et forslag til en europæisk kendelse til sikring af bankindeståender. Forordningen baseret på forslaget blev vedtaget den 15. maj 2014 og finder anvendelse fra den 18. januar 2017.⁽⁶⁸⁾ Et vigtigt kendetegn for proceduren vedrørende den europæiske kendelse til sikring af bankindeståender er, at proceduren giver mulighed for, at der kan udstedes en enkelt kendelse i retterne i én medlemsstat, som kan indefryse alle en debitores bankkonti i en hvilken som helst medlemsstat. Kendelsen bør udstedes, uden debitoren høres, for at forhindre denne i at flytte de midler, der skal sikres, i den tid, det tager at gennemføre kendelsen. For at undgå dette indeholder proceduren sikkerhedsforanstaltninger for kreditorer, der skal sikre, at det indefrosne beløb afspejler beløbet for kreditorens lovlige krav, og at debitoren tidligt får mulighed for at gå til retten og anfægte kendelsen. Proceduren beskrives mere detaljeret i kapitel 13 om fuldbyrdelse af retsafgørelser.

(65) Onlineformularer til den europæiske småkravsprocedure findes på https://e-justice.europa.eu/dynform_intro_form_action.do?idTaxonomy=177&lang=da&init=true&refresh=1

(66) Vejledningen findes online på http://ec.europa.eu/justice/civil/files/small_claims_practice_guide_en.pdf.

(67) Jf. teksten til forslaget af 19.11.2013: COM(2013) 794, 2013/0403(COD).

(68) Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 655/2014 af 15. maj 2014 om indførelse af en procedure for en europæisk kendelse til sikring af bankindeståender med henblik på at lette grænseoverskridende gældsinddrivelse på det civil- og handelsretlige område.

Konkurs

4.1. Baggrund

Konkurs var et af de områder, som ikke var omfattet af anvendelsesområdet for Bruxelles I-forordningen. Ikke desto mindre anerkendtes det, at der var et stort behov for et europæisk instrument, der gav mulighed for, at en kendelse i konkursretlige spørgsmål, kunne anerkendes og fuldbyrdes i alle medlemsstaterne, og hvis anvendelse hverken blev begrænset af medlemsstaternes grænser eller af nationale procedurer i lyset af deres store forskellighed. Virksomheders aktiviteter har fået stadig mere internationale og grænseoverskridende virkninger som følge af udviklingen af det indre marked. Derudover var det nødvendigt at søge at fjerne virksomhedernes incitamenter til at overføre aktiver fra én medlemsstat til en anden i et forsøg på at modgå kreditorernes interesser og søge at opnå en mere gunstig retsstilling. For at det indre marked kan fungere, kræver det endvidere, at grænseoverskridende insolvensbehandlinger i EU skal fungere effektivt. Disse mål kan tydeligvis ikke nås i tilstrækkeligt omfang i medlemsstaterne, hvorfor det er nødvendigt at indarbejde bestemmelser om kompetence, anerkendelse og lovvalg vedrørende insolvens i en foranstaltning i europæisk lovgivning. Medlemsstaterne indledte forhandlinger om dette i starten af 1990'erne, efter Maastrichttraktaten trådte i kraft, som blev afsluttet med vedtagelsen den 23. november 1995 af teksten til en international konvention mellem de daværende medlemsstater. Denne konvention trådte aldrig i kraft, men lå til grund for den efterfølgende forordning, som blev vedtaget den 29. maj 2000.

4.2. Den europæiske konkursforordning⁽⁶⁹⁾

Den europæiske konkursforordning indeholder bestemmelser om regulering af samspillet mellem insolvensretssager i EU's medlemsstater. **Forordningen** trådte i kraft den 31. maj 2002 og finder anvendelse på alle behandlinger, der indledes efter denne dato.

4.2.1. EU's konkursforordnings anvendelsesområde

Konkursforordningen finder anvendelse på kollektive bobehandlinger, uanset om skyldneren er en fysisk person eller en juridisk person, en forretningsdrivende eller en privatperson, hvor skyldneren helt eller delvist er frataget ejendom, og hvor der udpeges en kurator for skyldneren. De relevante behandlinger defineres i forordningens artikel 1, stk. 1, og anføres specifikt i bilag A og B. For at konkursforordningen kan finde anvendelse, skal behandlingerne være officielt anerkendt og have retskraft i den medlemsstat, hvor de indledes.

4.2.2. Kompetenceregler i forordningen – artikel 3

Forordningen indeholder kompetenceregler med henblik på at fastslå, hvilken ret der i hvilken medlemsstat har kompetence til at indlede og høre insolvensbehandlinger. Den er baseret på princippet om, at der i EU kun bør være én procedure i forbindelse med en bestemt skyldners konkurs. Den bør bestå af en hovedinsolvensbehandling med universel gyldighed og en eventuel sekundær insolvensbehandling. Denne kompetence til at indlede hovedinsolvensbehandlingen bør ligge hos retterne i den

(69) Rådets forordning (EF) nr. 1346/2000 af 29. maj 2000 om konkurs.

medlemsstat, på hvis område centret for skyldnerens hovedinteresser befinder sig.⁽⁷⁰⁾ Nationale insolvensbehandlinger, som kun vedrører de aktiver, der befinder sig i den medlemsstat, hvor insolvensbehandlingen indledes – kaldet sekundære insolvensbehandlinger – er tilladt parallelt med hovedinsolvensbehandlingen.⁽⁷¹⁾ Såfremt de nationale insolvensbehandlinger indledes inden hovedinsolvensbehandlingen, kaldes de "territoriale insolvensbehandlinger" og fortsætter, indtil hovedinsolvensbehandlingen indledes.

4.2.3. Hovedinsolvensbehandlinger, sekundære insolvensbehandlinger og territoriale insolvensbehandlinger

Hovedinsolvensbehandlinger og sekundære insolvensbehandlinger føres særskilt og sædvanligvis af forskellige kuratorer. De kan imidlertid kun bidrage og medvirke til en effektiv realisation af konkursmassen, hvis der foretages en samordning af alle de indledte insolvensbehandlinger. En forudsætning herfor er et tæt samarbejde mellem de forskellige kuratorer, navnlig med fyldestgørende udveksling af oplysninger om de respektive insolvensbehandlinger. Kuratorerne skal give hinanden oplysninger om anmeldelse og prøvelse af fordringer og om foranstaltninger, der sigter mod at afslutte insolvensbehandlingen.⁽⁷²⁾ For at sikre hovedinsolvensbehandlings forrang har kurator for denne insolvensbehandling flere muligheder for at øve indflydelse på de samtidige sekundære insolvensbehandlinger.

⁽⁷⁰⁾ Jf. artikel 3, stk. 1.

⁽⁷¹⁾ Jf. artikel 3, stk. 2 og 3.

⁽⁷²⁾ Jf. artikel 31.

4.2.4. Kreditorer

Enhver kreditor med sædvanligt opholdssted, med bopæl eller med hjemsted i en medlemsstat har ret til at anmelde sine fordringer i skyldners bo under enhver insolvensbehandling, der er indledt i en medlemsstat.⁽⁷³⁾ For at sikre kreditorerne en ensartet behandling må udlodningen af provenuet imidlertid samordnes. Hver kreditor kan beholde, hvad han har opnået i forbindelse med en insolvensbehandling, men kan først tage del i udlodningen fra boet under en anden insolvensbehandling, når kreditorer med samme plads i konkursordenen har opnået en tilsvarende procentvis dividende, jf. artikel 20, stk. 2. Om og på hvilke betingelser en kreditor har ret til at indgive begæring om insolvensbehandling fastsættes af lovgivningen i den medlemsstat, på hvis område begæringen om insolvensbehandlingen indgives.⁽⁷⁴⁾ Ligeledes kan insolvensbehandlingen kun omfatte den del af skyldnerens aktiver, som befinder sig på den medlemsstats område, hvor den sekundære insolvensbehandling finder sted.⁽⁷⁵⁾

Eksempel 5

Virksomhed A er etableret i henhold til lovgivningen i medlemsstat 1, hvor den har sit forretningssted og sine hovedinteresser. Den har indgivet begæring om insolvensbehandling til den kompetente ret i medlemsstat 1, som har indledt insolvensbehandling og udpeget en kurator. Virksomhed B, som har sin bopæl i medlemsstat 2, har omfattende fordringer mod virksomhed

⁽⁷³⁾ Jf. artikel 40.

⁽⁷⁴⁾ Jf. artikel 29.

⁽⁷⁵⁾ Jf. artikel 27.

A. Virksomhed B er bekendt med, at virksomhed A udøver virksomhed i medlemsstat 2, herunder i form af et stort lager og fast ejendom. Virksomhed B spørger, hvordan den bedst kan beskytte sine interesser under insolvensbehandlingen.

Før konkursforordningen trådte i kraft, kunne virksomhed B have forsøgt at indhente en retskendelse om fuldbyrdelse mod virksomhed A's aktiver i medlemsstat 2. Virkningen af retsafgørelser vedrørende insolvensbehandlingen ville imidlertid have været begrænset til den medlemsstat, hvor disse afgørelser blev truffet, og forhindrede kun sjældent individuel fuldbyrdelse i andre medlemsstater. Dette blev i høj grad ændret med forordningens bestemmelser. Nu er det i henhold til forordningens regler fra den dag, hvor der indledes en insolvensbehandling i én medlemsstat, ikke muligt at foretage individuel fuldbyrdelse i alle andre medlemsstater. I dag skal virksomhed B derfor, i eksemplet om virksomhed A og B, baseret på konkursforordningens regler anmelde sin fordring i insolvensbehandlingen af virksomhed A, som blev indledt i medlemsstat 1.

I situationen med virksomhed A giver konkursforordningen, såfremt den insolvente virksomhed har betydelige aktiver i en anden medlemsstat end den, hvor hovedinsolvensbehandlingen finder sted, mulighed for at indlede en såkaldt "sekundær insolvensbehandling". En sådan behandling kan indledes på særlige betingelser. Insolvensbehandlingen kan kun omfatte den del af skyldnerens aktiver, som befinder sig på den anden medlemsstats område. Virksomhed B rådes derfor til at undersøge, om der er indledt sekundære insolvensbehandlinger i medlemsstat 2, eller om de særlige betingelser er opfyldt for, at en kreditor kan anmode om indledning af sådanne behandlinger.

4.2.5. Den lovgivning, der finder anvendelse i insolvensbehandlinger – artikel 4

Ifølge princippet i artikel 4, stk. 1, i konkursforordningen er det konkurslovgivningen i den medlemsstat, på hvis område insolvensbehandlingen indledes, der gælder for insolvensbehandlingen og dens virkninger. *Lex concursus* fastsætter alle insolvensbehandlings virkninger, såvel de processuelle som de materielle, for de berørte personer og de berørte retsforhold. Forordningen indeholder ligeledes, for de sagsområder, den dækker, **ensartede lovvalgsregler**, som på deres anvendelsesområde træder i stedet for de nationale internationalprivatretnlige regler. Der fastlægges særlige regler om den lovgivning, der finder anvendelse i forbindelse med særligt betydningsfulde rettigheder og retsforhold, såsom f.eks. tinglige rettigheder, modregning, ejendomsforbehold og arbejdsaftaler.⁽⁷⁶⁾ Disse undtagelser fra den generelle regel skal beskytte kreditorenes berettigede forventninger og omsætningssikkerheden i andre medlemsstater end den, hvor insolvensbehandlingen er indledt.

4.2.6. Anerkendelse af insolvensbehandlings virkninger – artikel 16 til 18 og 26

Forordningen indeholder bestemmelser om **umiddelbar anerkendelse af afgørelser** vedrørende indledning, afvikling og afslutning af insolvensbehandlinger, som falder inden for forordningens anvendelsesområde, og af afgørelser, der er truffet i umiddelbar tilknytning til sådanne insolvensbehandlinger. Som hovedregel skal en afgørelse om indledning af insolvensbehandling anerkendes i alle medlemsstater, så snart

(76) Jf. artikel 5 til 10.

den får virkning i den medlemsstat, hvor insolvensbehandlingen er indledt.⁽⁷⁷⁾ Den har umiddelbart de samme virkninger i enhver anden medlemsstat, som den har efter lovgivningen i den medlemsstat, hvor insolvensbehandlingen er indledt,⁽⁷⁸⁾ medmindre dette klart strider mod grundlæggende retsprincipper i den pågældende medlemsstat.⁽⁷⁹⁾ Endvidere anerkendes udpegelsen af kuratoren og dennes beføjelser i henhold til lovgivningen i den medlemsstat, hvor insolvensbehandlingen er indledt, fuldt ud i andre medlemsstater.⁽⁸⁰⁾

4.2.7. Forslag til reform af konkursforordningen

Europa-Kommissionen offentliggjorde et forslag til reform af konkursforordningen samme dag som rapporten af 12. december 2012 om anvendelsen af Rådets forordning (EF) nr. 1346/2000 af 29. maj 2000 om konkurs.⁽⁸¹⁾ Forhandlingerne om dette forslag er i den sidste fase. Reformen kommer primært til at bestå af følgende elementer:

- **Anvendelsesområde:** Udvidelse af forordningens anvendelsesområde ved at revidere definitionen af konkursbehandling, så den også kommer til at omfatte hybride ordninger og rekonstruktionsbehandlinger samt gældssanering og andre former for insolvensbehandling for fysiske personer, som ikke er omfattet af den nugældende definition. Hvis de vedtages, vil forordningen også i højere grad stemme overens

med tilgangen i UNCITRAL's Model Law om grænseoverskridende konkurs.⁽⁸²⁾

- **Kompetence:** Afklaring af kompetencereglerne, navnlig ved at udbygge definitionen af centret for hovedinteresserne (COMI) og ved at styrke procedurereglerne for fastlæggelse af kompetencen ved at stille krav om, at retter og kuratorer skal efterprøve retsgrundlaget for en insolvensbehandling.
- **Sekundære insolvensbehandlinger:** Bestemmelser om en mere effektiv insolvensbehandling ved at give retterne mulighed for at nægte at indlede sekundær behandling, hvis visse betingelser er opfyldt, navnlig hvis det ikke er nødvendigt for at tilgodese lokale kreditors interesser, ved at ophæve kravet om, at sekundære behandlinger skal tage sigte på likvidation, og ved at forbedre samordningen mellem hovedbehandling og sekundære behandlinger, især ved at udvide samarbejdsforpligtelserne til også at gælde de implicerede retter.
- **Offentliggørelse af indledning af konkursbehandling og anmeldelse af fordringer:** Krav om, at medlemsstaterne skal bekendtgøre relevante domstolsafgørelser i grænseoverskridende konkurssager i et offentligt tilgængeligt elektronisk register, og bestemmelser om sammenkobling af nationale insolvensregistre.
- **Koncerner:** Udarbejdelse af en rammelovgivning om insolvensbehandlinger af forskellige virksomheder i samme koncern, navnlig ved at indføre en procedure for samordning og stille krav om, at de kuratorer og domstole, der er impliceret i de forskellige hovedinsolvensbehandlinger, skal samarbejde og kommunikere med hinanden.

(77) Jf. artikel 16.

(78) Jf. artikel 17.

(79) Jf. artikel 26.

(80) Jf. artikel 18.

(81) COM(2012) 743 og COM(2012) 744: 2012/0360 (COD).

(82) Se http://www.uncitral.org/uncitral/en/uncitral_texts/insolvency/1997Model.html.

Lovvalg

5.1. Lovvalg – problemet ⁽⁸³⁾

På det indre marked er behovet for at sikre, at borgere og virksomheder med sikkerhed kan fastslå, hvilken lovgivning der finder anvendelse i relation til de forskellige retsforhold, som opstår eller skabes, lige så vigtigt som, hvis ikke vigtigere end, behovet for at fastslå kompetencereglerne i forhold til retlige procedurer. Hver dag gennemføres der flere millioner transaktioner, eller der opstår retlige situationer, som indeholder eller kan indeholde spørgsmål om lovvalg. Hver gang en person foretager et køb på tværs af grænsen mellem to medlemsstater, opstår spørgsmålet om lovvalg for transaktionen. Når virksomheder indgår aftaler om levering af varer eller tjenesteydelser skal eller bør spørgsmålet om gældende lovgivning overvejes for at fastslå, i henhold til hvilken lovgivning aftalens retsvirkninger fastsættes, og dermed sikre, at parterne kender de pågældende virkninger. Hvis en familie rejser på ferie til en anden medlemsstat og kører i bil gennem en række medlemsstater, hvor de uheldigvis bliver indblandet i et trafikuheld forårsaget af en anden person og som følge deraf lider skade, og deres bil og dens indhold bliver beskadiget, er det yderst vigtigt, at de ved, hvilket retssystem deres efterfølgende krav skal evalueres efter. For at sikre større forudsigelighed erstatter harmoniserede lovvalgsregler derfor reglerne i medlemsstaternes lovgivning.

(83) Der findes andre instrumenter, der indeholder regler om gældende lovgivning, herunder konkursforordningen, forordningen om underholdspligt, skilsmisseforordningen og arveforordningen. Spørgsmålet om lovvalg i forhold til disse behandles i de kapitler, der beskriver de relevante spørgsmål.

5.2. Lovvalgsregler for kontraktlige forpligtelser – Rom I-forordningen

5.2.1. Romkonventionen fra 1980 og Rom I-forordningen

De første skridt til at harmonisere lovvalgsreglerne blev taget med forhandlingen og vedtagelsen af Romkonventionen om lovvalgsregler for kontraktlige forpligtelser, som blev indgået den 19. juni 1989. Konventionen trådte i kraft den 1. april 1991, hvor den blev ratificeret af otte medlemsstater. Konventionen blev senere erstattet, undtagen med hensyn til Danmark, af Rom I-forordningen, som omhandler samme emne. Konventionen er derfor fortsat i kraft, når det gælder forholdet mellem Danmark og de øvrige EU-medlemsstater.

Konventionen indeholder harmoniserede regler om emnet, men disse var meget forskellige på visse punkter, navnlig på grund af at medlemsstaterne kunne tage forbehold for visse af konventionens bestemmelser. For at sikre større ensartethed og retssikkerhed på dette område blev der den 17. juni 2008 vedtaget en forordning, som trådte i kraft den 17. december 2009.

5.2.2. Anvendelsesområdet for Rom I

Forordningen finder anvendelse på kontraktlige forpligtelser på det civil- og handelsretlige område. Visse forhold er ikke omfattet af anvendelsesområdet, herunder generelt alle spørgsmål vedrørende familieret og fysiske personers retsstilling, voldgift, selskabsret, trusts og arv og agenturer. Reglerne i Rom I-forordningen finder udelukkende anvendelse på lovvalg i sager, der er omfattet af forordningen, selv om den dermed udpegede lovgivning ikke er en medlemsstats lovgivning.

5.2.3. Princippet om parternes aftalefrihed – og dets begrænsninger – artikel 3

Hovedprincippet i både forordningen og konventionen er princippet om parternes aftalefrihed, hvilket betyder, at aftaleparterne kan vælge, hvilken lovgivning aftalen skal være underlagt. Lovvalget kan omfatte hele aftalen eller kun en del deraf. Parternes valg kan være udtrykkeligt og klart fremgå af aftalens bestemmelser eller sagens omstændigheder i øvrigt. Ethvert tidligere valg kan ændres af parterne. Er alle andre af aftalens elementer end lovvalget lokaliseret i et andet land end det land, hvis lov er valgt, kan bestemmelserne i lovgivningen i det land, som ikke kan fraviges ved aftale, anvendes. Der findes flere typer aftaler, hvor princippet om parternes aftalefrihed er begrænset, og hvor der findes særlige regler, som i de fleste tilfælde begrænser lovvalget i visse lande. Dette omfatter transport-, forsikrings- og arbejdsaftaler og aftaler, hvor den ene part er en forbruger. Længere fremme i dette kapitel beskrives reglerne for disse aftaler nærmere.

5.2.4. Lovvalg i mangel af aftale herom – artikel 4

Hvis parterne ikke udtrykkeligt har aftalt lovvalg, indeholder forordningen regler om, hvilken lov der finder anvendelse på visser typer aftaler. Det grundlæggende princip bag disse regler er, at aftalen bør være underlagt lovgivningen i det land, som aftalen er nært knyttet til. For visse typer aftaler fremgår disse regler af følgende tabel:

Aftaletype	Lovvalg	
Køb af varer	Loven i det land, hvor følgende har sit sædvanlige opholdssted:	Sælger
Levering af tjenesteydelser		Tjenesteyderen
Franchiseaftale		Franchisetageren
Distributionsaftale		Distributøren
Tinglig rettighed over fast ejendom eller leje eller forpagtning af fast ejendom	- Loven i det land, hvor ejendommen er beliggende - Hvis aftalen imidlertid er en kortsigtet aftale om leje eller forpagtning, loven i det land, hvor ejeren har sit sædvanlige opholdssted, forudsat at lejeren eller forpagteren er en fysisk person med sædvanligt opholdssted i samme land	
Aftaler om salg af varer ved auktion	Loven i det land, hvor auktionen finder sted, hvis et sådant sted kan bestemmes	
Visse typer aftaler indgået inden for et multilateralt system for køb og salg af interesser i finansielle instrumenter	Loven for det multilaterale system, hvorunder aftalen er indgået, hvis systemet er underlagt én enkelt lov	

Aftaler, der ikke er omfattet af disse kategorier, eller som er omfattet af mere end én af kategorierne, er underlagt loven i det land, hvor den part, der præsterer den for aftalen karakteristiske ydelse, har sit sædvanlige

opholdssted. Har aftalen en nærmere tilknytning til et andet land end det land, der fremgår af disse regler, finder loven i dette andet land anvendelse. Endelig gælder det det, at hvis det ikke kan bestemmes, hvilken lov der finder anvendelse, er det loven i det land, hvortil den har sin nærmeste tilknytning.

I eksempel 1 om en aftale om udstillingsplads med en messearrangør, virksomhed B, som blev aflyst af virksomhed A, fem dage inden den pågældende messe skulle begynde (se eksempel 1 i afsnit 2.1), vil virksomhed B gerne sikre, at aftalen med A er underlagt reglerne i lovgivningen i det land, hvor den selv har sit sædvanlige opholdssted, dvs. medlemsstat 2.

Messearrangører fastsætter normalt i deres generelle messebetingelser, at aftale med udstillere skal underlægges lovgivningen i den medlemsstat, hvor den pågældende arrangør har sit forretningssted. Rom I-forordningen indeholder ligesom konventionen før den princippet om parternes aftalefrihed, der giver parterne frihed til at vælge, hvilken lovgivning, en aftale skal underlægges, jf. artikel 3, stk. 1. Hvis parterne i aftalen mellem A og B har valgt lovgivningen i medlemsstat 2, hvor B har sit sædvanlige opholdssted, er aftalen underlagt denne lovgivning.

Hvis der ikke er valgt nogen lovgivning, er det nødvendigt at benytte de såkaldte standardregler i forordningen for at finde ud af, hvilken regel der ved mangel på lovvalg bestemmer, hvilken lov der finder anvendelse. For at gøre dette er det nødvendigt at karakterisere aftalen, da lovvalget, hvis den hører under en af kategorierne i artikel 4, vil være det lovvalg, der er angivet i den pågældende artikel. Af de forskellige aftaler i artiklen vil den aftale, der ligger tættest på leje af udstillingsplads på messen,

sandsynligvis være aftalen i artikel 4, stk. 1, litra b), om tjenesteydelser. I så fald, og dette afhænger af aftalens vilkår, er den lov, der finder anvendelse i mangel af lovvalg, loven i det land, hvor tjenesteyderen har sit sædvanlige opholdssted, nemlig virksomhed B's land, igen medlemsstat 2.

Hvis aftalen ikke kan karakteriseres, benyttes loven i det land, hvor den part, der præsterer aftalens karakteristiske ydelse, har sit sædvanlige opholdssted. Dette vil sandsynligvis igen være loven i medlemsstat 2, eftersom leje af udstillingsplads og dermed forbundne messeydelser, som skulle leveres af virksomhed B, er aftalens karakteristiske ydelse. Dette adskiller sig klart fra virksomhed A's betalingsforpligtelse, som er en mere generel forpligtelse. På dette grundlag er den lovgivning, der finder anvendelse på aftalen, igen loven i medlemsstat 2, som er det land, hvor virksomhed B har sit hovedkontor og dermed sit sædvanlige opholdssted ifølge reglen i forordningens artikel 19, stk. 1.

5.2.5. Særlige regler og beskyttende regler for den svage part – artikel 5 til 8

Der findes særlige regler, der omfatter transportaftaler og aftaler om befordring af passagerer samt forbrugeraftaler, forsikringsaftaler og individuelle arbejdsaftaler.

5.2.5.1. Transportaftaler – artikel 5

For transportaftaler, der ofte har standardvilkår og -betingelser, findes der en generel regel, der gør det muligt at vælge den lov, der finder anvendelse, men reglerne er ikke den samme for transport af varer og befordring af passagerer, da visse internationale konventioner skal opfyldes. For så vidt angår transport af varer, er der ubegrænset mulighed for at vælge den lov, der finder anvendelse, i henhold til de generelle regler om parternes aftalefrihed. Hvis parterne ikke har aftalt, hvilken lov der finder anvendelse, finder loven i det land, hvor transportøren har sit sædvanlige opholdssted, anvendelse, forudsat at befragterens sædvanlige opholdssted også er beliggende i dette land. Er disse krav ikke opfyldt, finder loven i det land, hvor leveringsstedet er beliggende, anvendelse. For aftaler om befordring af passagerer er den lov, der kan vælges, begrænset til loven i det land, hvor –

- passageren har sit sædvanlige opholdssted
- transportøren har sit sædvanlige opholdssted
- transportøren har sit hovedkontor
- afrejsestedet er beliggende
- bestemmelsesstedet er beliggende.

I det omfang parterne ikke har aftalt, hvilken lov der finder anvendelse, finder loven i det land, hvor passageren har sit sædvanlige opholdssted, anvendelse, forudsat at enten afrejsestedet eller bestemmelsesstedet er beliggende i dette land. Er disse krav ikke opfyldt, finder loven i det land, hvor transportøren har sit sædvanlige opholdssted, anvendelse.

5.2.5.2. Beskyttelse af den svage part

5.2.5.2.1. Forbrugerftaler – artikel 6

En aftale mellem en forbruger og en erhvervsdrivende som defineret i artikel 6, stk. 1, er underlagt loven i det land, hvor forbrugeren har sit sædvanlige opholdssted, forudsat at den erhvervsdrivende udøver sin erhvervsmæssige virksomhed i det pågældende land, eller på en hvilken som helst måde retter sådan virksomhed mod dette land. Intet lovvalg i en aftale mellem sådanne parter har retskraft, hvis det medfører, at forbrugeren berøves den beskyttelse, der tilkommer denne, hvis den lov, der finder anvendelse, er loven i det land, hvor forbrugeren har sit sædvanlige opholdssted. Disse regler finder ikke anvendelse på visse aftaler om levering af tjenesteydelser til forbrugere i et andet land end det, hvor forbrugeren har sit sædvanlige opholdssted, transportaftaler bortset fra aftaler om pakkerejser, aftaler om fast ejendom bortset fra fast ejendom på timesharebasis og visse finansielle instrumenter.

I A's tilfælde i ovenstående eksempel 3 i afsnit 2.2.3.4, som har bopæl i medlemsstat 1, og som bestilte en bog hos en internetboghandler og betalte 26,80 EUR på forhånd, men bogen blev aldrig leveret. A har fundet ud af, at internetboghandleren er en virksomhed baseret i medlemsstat 2. A har besluttet at anlægge sag for at få sine penge tilbage, eftersom hun i mellemtiden har købt bogen hos en anden erhvervsdrivende på internettet. Bortset fra spørgsmålet om kompetence, som blev behandlet i eksempel 1, opstår spørgsmålet om lovvalg, fordi A ønsker at udnytte den særlige beskyttelse,

som internetkøbere i medlemsstat 1 nyder godt af, hvorved bevisbyrden med hensyn til at bevise, at de bestilte varer blev leveret, ligger hos den erhvervsdrivende og ikke forbrugeren.

A har nu imidlertid læst det med småt i den onlineaftale, hvis vilkår og betingelser hun skulle acceptere, inden hun afgav bestillingen, og hun har set, at den anvender loven i medlemsstat 2, som ikke omfatter en sådan forbrugerbeskyttelse. Boghandleren påstår, at de almindelige salgsbetingelser dækker alle køb hos sælgeren, herunder onlinekøb, og at A derfor skal bevise, at bogen ikke blev leveret, og at det ikke er ham, der skal bevise at den blev leveret. A spørger, om forordningen kan hjælpe hende i denne henseende.

Ved anvendelsen af vilkårene i artikel 6 her, er det første, man skal være opmærksom på, at det er en forbrugeraftale, eftersom A ikke handler som erhvervsdrivende, da hun køber bogen, hvorimod boghandleren gør. Dernæst kan det siges, at boghandleren på den ene eller anden måde udøver erhvervsmæssig virksomhed i det land, hvor A har sit sædvanlige opholdssted eller i det mindste har rettet sin virksomhed mod dette land. Det betyder, at A ved at acceptere valget af medlemsstat 2 er omfattet af bestemmelserne i artikel 6, stk. 2, hvorefter lovvalget ikke kan medføre, at hun mister den beskyttelse, som tilkommer hende i medfør af loven i medlemsstat 1. Eftersom boghandlere ikke kan bevise, at bogen er leveret, har A en god chance for at få udstedt et betalingspåkrav for prisen.

5.2.5.2.2. Forsikringsaftaler – artikel 7

De særlige lovvalgsregler for forsikringsaftaler er opdelt i to kategorier: Aftaler, der dækker store risici som defineret i den relevante EU-ret,⁽⁸⁴⁾ og andre typer forsikringsaftaler. For så vidt angår forsikringsaftaler, der dækker store risici, er princippet om parternes aftalefrihed gældende, og parterne kan frit vælge, hvilken lov der finder anvendelse. Har parterne ikke aftalt, hvilken lov der finder anvendelse, er der to standardregler: Enten loven i det land, hvor forsikringsgiveren har sit sædvanlige opholdssted, eller loven i det land, hvor det af omstændighederne klart fremgår, at aftalen har en åbenbart nærmere tilknytning til dette andet land. Er der tale om en anden type forsikringsaftale end den, der dækker store risici, er lovvalget begrænset til følgende:

- loven i enhver medlemsstat, hvor risikoen ligger på tidspunktet for aftalens indgåelse
- loven i det land, hvor forsikringstageren har sit sædvanlige opholdssted
- for så vidt angår livsforsikringsaftaler, loven i den medlemsstat, hvori forsikringstageren er statsborger
- for så vidt angår forsikringsaftaler, der dækker risici begrænset til begivenheder, der finder sted i en anden medlemsstat end den medlemsstat, hvor risikoen ligger, loven i den medlemsstat
- for så vidt angår forsikringsaftaler, der dækker risici vedrørende en kommerciel eller industriel aktivitet eller et liberalt erhverv, der er beliggende i forskellige medlemsstater, loven i enhver af de berørte medlemsstater eller loven i det land, hvori forsikringstageren har sit sædvanlige opholdssted.

(84) Rådets første direktiv 73/239/EØF af 24. juli 1973.

I den første, anden og femte situation kan der gives større frihed med hensyn til valg af den lov, der finder anvendelse, hvis den pågældende medlemsstat tillader dette. Har parterne ikke aftalt, hvilken lov der finder anvendelse, underlægges den pågældende aftale igen loven i den medlemsstat, hvori risikoen ligger på tidspunktet for aftalens indgåelse. Der findes visse supplerende bestemmelser, hvor det i henhold til en medlemsstats lovgivning er obligatorisk at tegne forsikring, og for at fastslå, i hvilket land, risikoen er beliggende, i hvilket tilfælde der for aftaler, bortset fra livsforsikringsaftaler, skal henvises til Rådets andet forsikringsdirektiv⁽⁸⁵⁾ og for livsforsikringsaftaler til EF's livsforsikringsdirektiv.⁽⁸⁶⁾

5.2.5.2.3. Arbejdsaftaler – artikel 8

Arbejdsaftaler er undergivet den lovgivning, som parterne har valgt, og såfremt de ikke har aftalt lovvalg, loven i det land, hvori eller hvorfra arbejdstageren ved opfyldelsen af aftalen sædvanligvis udfører sit arbejde. Kan det ikke på denne måde afgøres, hvilken lov der skal anvendes, f.eks. hvis arbejdstageren ikke sædvanligvis udfører sit arbejde i et bestemt land, er aftalen underlagt loven i det land, hvor det forretningssted, som har antaget arbejdstageren, er beliggende. Når det imidlertid af omstændighederne som helhed fremgår, at aftalen har en nærmere tilknytning til et andet land, anvendes dette andet lands lov. I forbindelse med lovvalg kan arbejdstageren ikke fratages den beskyttelse, som følger af obligatoriske arbejdsretlige regler i den lovgivning, der, såfremt parterne ikke har aftalt lovvalg, har fundet anvendelse på aftalen i henhold til forordningen.

(85) Jf. artikel 2, litra d), i Rådets andet direktiv 88/357/EØF af 22. juni 1988 som ændret ved direktiv 2005/14/EF.

(86) Jf. artikel 1, stk. 1, litra g), i direktiv 2002/83/EF af 5. november 2002 om livsforsikring, EUT L 345 af 19.12.2002.

5.2.6. Rækkevidden af den lov, der skal anvendes – artikel 12

Den lov, som skal anvendes, finder anvendelse på spørgsmål om –

- aftalens fortolkning og opfyldelse
- virkningerne af hel eller delvis misligholdelse af aftalen, herunder erstatningsudmåling
- forpligtelsernes ophør ved forældelse og anden rettighedsfortabelse som følge af fristoverskridelse
- virkningerne af ugyldighed.

For så vidt angår opfyldelsesmåderne og mangelfuld opfyldelse, finder loven på det sted, hvor opfyldelsen sker, anvendelse.

5.2.7. Øvrige bestemmelser vedrørende lovvalg i aftaler

Forordningen indeholder andre væsentlige bestemmelser om visse særlige spørgsmål vedrørende den lov, der finder anvendelse, herunder præceptive bestemmelser i det land, hvor aftalen skal opfyldes, som kan tillægges vægt, under hensyntagen til deres karakter og formål samt virkningerne af deres anvendelse, for så vidt disse overordnede præceptive bestemmelser gør opfyldelsen af aftalen ulovlig. Disse bestemmelser skal beskytte det pågældende lands interesser og anses for at være afgørende i denne henseende. Andre spørgsmål, som er omfattet af de særlige regler, er bestemmelser vedrørende en aftales materielle gyldighed og gyldighed med hensyn til form, spørgsmål om manglende handleevne, overdragelse og subrogation, flere skyldnere, modregning og bevisbyrde. Der findes regler om det sædvanlige opholdssted for juridiske personer og personer, der handler som led i deres erhvervsmæssige virksomhed, om udelukkelse af renvoi med

hensyn til de internationalprivatretnlige regler i et land, hvis lovgivning finder anvendelse efter forordningen, om anvendelse af forordningen i stater med mere end ét retssystem og forholdet til andre bestemmelser i EU-retten og Romkonventionen.

5.3. Lovvalg uden for kontrakt – Rom II-forordningen

5.3.1. Baggrund

Selv om både Bruxelleskonventionen og Bruxelles I-forordningen indeholdt kompetenceregler vedrørende forpligtelser både i og uden for kontrakt, er det kun reglerne om kontraktlige forpligtelser, der var blevet harmoniseret i Romkonventionen. Da Romkonventionen var afsluttet, blev der gjort forsøg på at forhandle en konvention om lovvalgsregler for forpligtelser uden for kontrakt. Arbejdet var imidlertid ikke afsluttet, da Amsterdamtraktaten trådte i kraft i 1999, og projektet blev udsat i en årrække. En rum tid senere fremsatte Kommissionen et forslag til et instrument om lovvalgsregler for forpligtelser uden for kontrakt, og den deraf følgende forordning, i daglig tale kaldet "Rom II", blev vedtaget den 11. juli 2007 og trådte i kraft den 11. januar 2009.

5.3.2. Anvendelsesområdet for Rom II – artikel 1 og 2

Forordningen omhandler lovvalgsregler for forpligtelser uden for kontrakt på det civil- og handelsretlige område. Som andre instrumenter på dette område finder den ikke anvendelse på skat, told eller administrative anliggender. Det er hensigten, at Rom I og II tilsammen skal dække alle forpligtelser på det civilretlige område, bortset fra de forpligtelser, som ikke er

omfattet af anvendelsesområdet. For så vidt angår forordningens territoriale anvendelsesområde, finder den anvendelse på samtlige medlemsstater med undtagelse af Danmark. Det bør bemærkes, at reglerne også finder anvendelse på situationer, hvor der er en potentiel forpligtelse, såsom forventet misligholdelse af lovgivningen, som kan give anledning til ansvar uden for kontrakt.

5.3.2.1. *Betydning af "forpligtelse uden for kontrakt" – artikel 2*

Artikel 2 beskriver betydningen af forpligtelser uden for kontrakt ved anvendelsen af forordningen. Disse forpligtelser omfatter de traditionelle kategorier af retsbrud uden for kontrakt. De omfatter imidlertid også forpligtelser, som tidligere ikke blev karakteriseret som uden for kontrakt, såsom uberettiget berigelse, uanmodet forretningsførelse og retten til godtgørelse for frivillig udøvelse af en tjenesteydelse samt forpligtelser som følge af afbrydelse af aftaleforhandlinger, der medfører et tab for en part, der har deltaget i forhandlingerne, og som har pådraget sig udgifter i forventning om aftalens indgåelse ved at foretage handlinger krævet i aftalen, også kaldet *culpa in contrahendo*. Sidstnævnte tre kategorier af forpligtelser er så specifikke, at forordningen indeholder særlige regler for disse.

5.3.2.2. *Det, forordningen ikke finder anvendelse på – artikel 1*

Forordningen finder ikke anvendelse på visse områder af forpligtelser uden for kontrakt, såsom forpligtelser uden for kontrakt, der udspringer af familieforhold eller tilsvarende forhold, formueforholdet mellem ægtefæller og truster og arv. Forordningen finder heller ikke anvendelse på forpligtelser, der udspringer af forskellige handelsforhold såsom veksler og andre omsætningspapirer og selskabsretlige anliggender. Forordningen

omfatter heller ikke spørgsmål om forpligtelser, der udspringer af en nuklear skade, da dette er omhandlet af bredere internationale konventioner og i sig selv er yderst kontroversielt for visse medlemsstater. Det er især væsentligt, at forordningen ikke finder anvendelse på en stats ansvar for handlinger og undladelser under udøvelsen af statsmagt. Endelig finder den vedtagne forordning ikke anvendelse på ærekrænkelser og krænkelse af privatlivets fred og af individets rettigheder, hvilket ellers var omfattet af anvendelsesområdet, da instrumentet blev foreslået.⁽⁸⁷⁾

5.3.3. Lovvalsreglerne

Forordningen indeholder forskellige regler om afgørelse af lovvalget med hensyn til de to kategorier af forpligtelser uden for kontrakt, som den dækker, navnlig de forpligtelser, som opstår som følge af skadevoldende handlinger eller andre retsforhold. Ud over generelle regler for disse to kategorier inden for forpligtelser, der udspringer af skadevoldende handlinger, indeholder forordningen særlige regler for fem typer af situationer, nemlig produktansvar, konkurrence, miljøskader, intellektuelle ejendomsrettigheder og kollektive kampskridt.

5.3.3.1. Parternes aftalefrihed – artikel 14

Til forskel fra Rom I spiller lovvalg en mere begrænset rolle i forbindelse med forhold uden for kontrakt. Parterne kan generelt ikke aftale, hvilken lov der skal anvendes, før den skadevoldende begivenhed har fundet sted, eftersom

(87) Denne udelukkelse fra anvendelsesområdet afstedkom en udtalelse fra udvalget, da forordningen skulle vedtages, som Kommissionen påtog sig at foretage en undersøgelse af senest i december 2008 og forelægge denne undersøgelse for Europa-Parlamentet og Rådet. Undersøgelsen blev rent faktisk offentliggjort i februar 2009.

de under normale omstændigheder ikke har forventet en sådan begivenhed, og der derfor ikke er nogen, som den skadelidte part kunne indgå en aftale med på forhånd. Det betyder, at det ikke er muligt i henhold til forordningen at indgå en aftale om et generelt lovvalg, inden en sådan begivenhed finder sted. Tidspunktet for lovvalget er således begrænset til perioden, efter begivenheden har fundet sted. Der er en enkelt situation, som er omfattet af forordningen, hvor parterne kan aftale, hvilken lov der skal anvendes, inden begivenheden finder sted, nemlig når alle involverede parter udøver erhvervsmæssig virksomhed. For ethvert lovvalg gælder den undtagelse, at lovvalget ikke anvendes, hvor der er en tæt tilknytning til den valgte lov i et andet land, hvis bestemmelser, der ikke kan fraviges, anvendes. Lovvalget skal enten være udtrykkeligt eller fremgå klart af sagens omstændigheder.

5.3.3.2. Lovvalg, hvor dette ikke er aftalt – artikel 4

Den almindelige regel med hensyn til forpligtelser, der udspringer af en skadevoldende handling, afhænger af loven i det land, hvor skaden indtræder eller sandsynligvis vil indtræde, uanset i hvilket land den skadevoldende begivenhed fandt sted, og uanset i hvilket land de indirekte følger af denne begivenhed indtræder. Formålet med denne regel, som bekræfter *lex loci delicti commissi* som den lov, der finder anvendelse, er at skabe sikkerhed for, hvilken lov der anvendes, og samtidig finde en fornuftig balance mellem den påstået ansvarliges interesser og den skadelidtes interesser. Hvis den påstået ansvarlige og den påstået skadelidte imidlertid har deres sædvanlige opholdssted i det samme land på det tidspunkt, hvor skaden indtræffer, anvendes loven i dette land. Forordningen indeholder endvidere en generel undtagelse, som har til formål at give en form for fleksibilitet og give retten mulighed for at tilpasse sig den enkelte sag og anvende den lov, der afspejler situationens centrale tema, således at hvis den skadevoldende

handling har en åbenbart nærmere tilknytning til et andet land, anvendes det pågældende lands lov. Forordningen indeholder endvidere særlige regler, der gælder visse retsområder som produktansvar, illoyal konkurrence eller intellektuel ejendomsret.

Eksempel:

I 2010 var en person af fransk nationalitet med bopæl i Olomuc i Den Tjekkiske Republik involveret i en trafikulykke, hvor han blev ramt af en bil og kom til skade, da han krydsede en vej i Bratislava. Bilen som var involveret i ulykken, var indregistreret i Ungarn og blev på ulykkestidspunktet ført af en person af ungarsk nationalitet med sædvanligt opholdssted i Ungarn. Bilen var forsikret hos et østrigsk forsikringsselskab baseret i Wien.

I 2012 anlagde offeret for bilulykken sag mod forsikringsselskabet for personskade og erstatning ved retten i Den Tjekkiske Republik. Hvilken lov finder anvendelse med hensyn til parternes rettigheder og forpligtelser, herunder fastlæggelse af ansvaret og erstatningsbeløbet? Og hvilken lov finder anvendelse med hensyn til, om der kan anlægges sag mod forsikringsselskabet uden regres mod den ansvarlige for ulykken og forsikringsselskabets krav om godtgørelse over for den pågældende person?

Under anvendelse af forordningens artikel 14, stk. 1, kan parterne efter tvistens opståen aftale, hvilken lov der skal anvendes. Idet det antages, at de ikke aftaler dette, finder de almindelige bestemmelser i artikel 4 anvendelse. Eftersom den skadelidte og den ansvarlige person har deres

sædvanlige opholdssted i forskellige lande, finder artikel 4, stk. 2, ikke anvendelse. Den lov, der finder anvendelse, skal således afgøres efter artikel 4, stk. 1, der peger på loven i det land, hvor skaden er indtrådt. I forbindelse med en trafikulykke som denne er det det land, hvor ulykken fandt sted. I lyset af at ulykken i dette tilfælde fandt sted i Slovakiet, er det den slovakiske lovgivning, som finder anvendelse.

Spørgsmålet om, hvorvidt der kan anlægges sag direkte mod det østrigsk forsikringsselskab, afhænger af om den lov, der finder anvendelse på den skadevoldende handling, som er den slovakiske lov, giver mulighed for dette, eller om den lov, som finder anvendelse i henhold til forsikringsaftalen, gør.

Endelig vil den lov, der finder anvendelse på forsikringsselskabets subrogationsret over for den ansvarlige for skaden og personskaden som følge af ulykken i henhold til artikel 19 være den samme lov, som den der anvendes på forsikringsselskabets forpligtelse til at betale den skadelidte, som igen i denne sag er loven i Slovakiet.

5.3.3.3. *Regler om særlige situationer uden for kontrakt – artikel 5 til 9*

Der findes forskellige regler, der dækker fem forskellige situationer:

- Produktansvar – artikel 5: Den lov, der finder anvendelse, skal vurderes i henhold til en lang række sammenhængende faktorer: først og fremmest loven i det land, hvor den skadelidte havde sit sædvanlige opholdssted på det tidspunkt, hvor skaden indtrådte, såfremt produktet blev markedsført i det pågældende land,

subsidiært loven i det land, hvor produktet blev erhvervet, såfremt produktet blev markedsført i det pågældende land, eller subsidiært loven i det land, hvor skaden indtrådte, såfremt produktet blev markedsført i det pågældende land. Hvis den påstået ansvarlige ikke med rimelighed kunne forudse markedsføringen af produktet i det land, anvendes loven i det land, hvor denne person har sit sædvanlige opholdssted. Hvis sagen har en åbenbart nærmere tilknytning til et andet land, anvendes dette andet lands lov.

- Illoyal konkurrence – artikel 6: Forskellige regler finder anvendelse, afhængigt af situationen. Generelt skal disse regler beskytte såvel forbrugeres som virksomheders interesser mod konkurrenceforvridende virksomhed. Så hvis der forekommer illoyal konkurrence, anvendes loven i det land, hvor konkurrenceforholdene eller forbrugernes kollektive interesser påvirkes eller vil kunne blive påvirket. Hovedreglen i artikel 4 finder anvendelse, såfremt en bestemt konkurrents interesser påvirkes. Særlige regler i artikel 6, stk. 3, omhandler konkurrenceforvridende praksis med fokus på at anvende loven i de lande, hvor de relevante markeder, der påvirkes deraf, er beliggende. Det er ikke muligt at fravige disse regler ved at aftale lovvalg i henhold til artikel 14.
- Miljøskader – artikel 7: En forpligtelse uden for kontrakt, der udspringer af miljøskader eller skader påført personer eller ting som følge af sådanne skader, er primært underlagt den lov, der udpeges af parterne. Den person, som fremsætter et krav, har imidlertid mulighed for at støtte det på loven i det land, hvor den skadevoldende begivenhed fandt sted. Muligheden for et ensidigt valg understregede EU's generelle forpligtelse til at fremme miljøbeskyttelse.
- Intellektuelle ejendomsrettigheder – artikel 8: Her skelnes mellem intellektuelle ejendomsrettigheder i EU og nationale rettigheder. For så vidt angår sidstnævnte, anvendes loven i det land, der søges om beskyttelse for. For EU-rettigheder, der ikke er reguleret i det relevante EU-instrument, anvendes loven i det land, hvor krænkelsen fandt sted. I disse sager er det heller ikke muligt at aftale lovvalg.
- Kollektive kampskridt – artikel 9: Den sidste af de særlige situationer vedrører forpligtelser uden for kontrakt i forbindelse med det ansvar, der påhviler en person i dennes egenskab af arbejdstager eller arbejdsgiver eller de organisationer, der repræsenterer sådanne personers faglige interesser, såsom fagforeninger eller arbejdsgiversammenslutninger, for skader, der forvoldes af et forestående eller et gennemført kollektivt kampskridt. Selv om det i sådanne tilfælde er hovedreglen i artikel 4, stk. 2, om anvendelse af loven i det land, hvor det sædvanlige opholdssted er, der anvendes, fastsættes det i artikel 9, at loven i det land, hvor kampskridtet skal foretages eller er foretaget, finder anvendelse.

5.3.3.4. *Lovvalg i forbindelse med uberettiget berigelse – artikel 10 og 11*

For så vidt angår forpligtelser uden for kontrakt i forbindelse med uberettiget berigelse, der udspringer af en handling, som ikke er en skadevoldende handling – såsom uberettiget berigelse og uanmodet forretningsførelse – indeholder forordningen regler, der skal sikre, at forpligtelsen er underlagt loven i det land, der har den nærmeste tilknytning til handlingen, ligesom retterne får tilstrækkelig fleksibilitet til at tilpasse reglen til deres nationale systemer. I begge situationer er der et regelhierarki.

- Uberettiget berigelse – artikel 10: Hovedreglen er, at hvis en forpligtelse vedrører et eksisterende retsforhold mellem parterne med nær tilknytning til den pågældende uberettigede berigelse, anvendes den lov, som dette retsforhold, såsom en aftale, er underlagt. Hvis denne lov ikke anvendes, og parterne har sædvanligt opholdssted i samme land på det tidspunkt, hvor begivenheden fandt sted, anvendes det pågældende lands lov. Hvis dette ikke kan afgøres, anvendes loven i det land, hvor den uberettigede berigelse fandt sted. Hvis situationen har en åbenbart nærmere tilknytning til et andet land end det, der er omhandlet i de andre bestemmelser, anvendes dette andet lands lov.
- Uanmodet forretningsførelse – artikel 11: Her svarer den første regel til reglen for uberettiget berigelse: Hvis der eksisterer et retsforhold mellem parterne med nær tilknytning til den pågældende forpligtelse, anvendes den lov, som dette retsforhold er underlagt. Den anden regel er igen at anvende parternes fælles sædvanlige opholdssted, og den tredje er at anvende loven i det land, hvor den handling, som gav anledning til forpligtelsen, fandt sted. Endelig er der en regel om åbenbart nærmere tilknytning svarende til reglen i artikel 10, stk. 4.

Eksempel

En medarbejder i virksomhed A, som er baseret i Frankrig, lavede en fejl i forbindelse med en elektronisk bankoverførsel, da denne skulle betale gebyret for en messe i Italien virksomhed B, som havde arrangeret messen, idet det betalte gebyr blev vist som 50 000 EUR i stedet for 5 000 EUR. Endvidere indgik betalingen på en tredjeparts konto, som slet ikke

havde nogen forbindelse til den italienske virksomhed eller transaktionen. Denne part, som havde sin bopæl i Østrig, havde tilfældigvis en konto i samme bank som virksomhed B, og kontonummeret adskilte sig kun med et enkelt ciffer fra virksomhed B's konto. Tredjeparten nægtede at tilbagebetale beløbet, så virksomhed A måtte anlægge sag mod den pågældende part ved retten i det land, hvor sidstnævnte havde sin bopæl, nemlig Østrig, idet der ikke var noget særligt kompetencegrundlag for sager om uberettiget berigelse som denne i Bruxelles I-forordningen. Spørgsmål er, hvilken lov den østrigske ret skal anvende?

I lyset af at situationen vedrører en tredjeparts uberettigede berigelse, finder artikel 10 i Rom II anvendelse. Den første mulighed, nemlig at der eksisterer et retsforhold i eller uden for kontrakt i forbindelse med den faktiske situation, som den uberettigede berigelse udspringer af, er i lyset af det manglende eksisterende retsforhold mellem virksomhed A og den østrigske tredjepart ikke relevant her. Det er heller ikke relevant at anvende bestemmelsen om parternes fælles sædvanlige opholdssted, da virksomhed A og tredjeparten har deres sædvanlige opholdssted i forskellige lande.

Dermed er den sidste af faktorerne i artikel 10, stk. 3, tilbage, som peger på loven i det land, hvor den uberettigede berigelse fandt sted. I den foreliggende sag ville dette betyde, at italiensk lov skulle anvendes, eftersom den østrigske parts bankkonto er beliggende i Italien. De særlige bestemmelser i artikel 10, stk. 4, vil sandsynligvis ikke påvirke anvendelsen af italiensk lov, da sagens omstændigheder ikke viser en nær tilknytning til et andet land.

5.3.3.5. *Lovvalg i forbindelse med forpligtelser, der udspringer af culpa in contrahendo – artikel 12*

Culpa in contrahendo henviser til den situation, hvor en forpligtelse uden for kontrakt udspringer af forhandlinger forud for indgåelsen af en kontrakt, uanset om kontrakten faktisk blev indgået. Dette omfatter misligholdelse af en forpligtelse til ikke at give oplysninger om overtrædelse af og nedbrud i kontraktforhandlinger. Igen udgør reglerne i artikel 12 et minihierarki. Det første skridt er således at anvende den lov, som skal anvendes på kontrakten, eller som skulle have været anvendt på kontrakten, såfremt denne var blevet indgået. Subsidiært anvendes loven i det land, hvor den skadevoldende begivenhed fandt sted, uanset i hvilket land eller hvilke lande de indirekte følger af denne begivenhed indtrådte, eller såfremt parterne har sædvanligt opholdssted i samme land på det tidspunkt, hvor den skadevoldende begivenhed finder sted, dette lands lov, eller såfremt retsforholdet har en åbenbart nærmere tilknytning til et andet land end det, der er omhandlet i de andre regler, dette andet lands lov.

5.3.4. Rækkevidden af den lov, der skal anvendes – artikel 15

Den lov, der i henhold til forordningen skal anvendes, finder anvendelse på –

- ansvarsgrundlag og ansvarsomfang
- ansvarsfrihedsgrunde samt ansvarsbegrænsning og ansvarsdeling
- en skades eksistens, dens art og vurderingen af den eller den ønskede genoprettelse
- hvilke forholdsregler en domstol kan træffe med henblik på at forebygge en skade eller bringe en skade til ophør

- hvorvidt en ret til at kræve erstatning eller genoprettelse kan overføres, herunder ved arv
- hvilke personer der kan gøre krav på erstatning for en skade, de personligt har lidt
- ansvar for andres handlinger
- forpligtelsens ophør ved forældelse og rettidighedsfortabelse, herunder sådanne fristers afbrydelse.

5.3.5. Øvrige bestemmelser vedrørende lovvalg for forpligtelser uden for kontrakt

Som i Rom I-forordningen indeholder forordningen andre væsentlige bestemmelser, som omhandler visse bestemte spørgsmål vedrørende lovvalg. Disse omfatter også en artikel om de præceptive bestemmelser i domstolslandets lov, hvor disse bestemmelser er præceptive, uanset hvilken lov der i øvrigt skal anvendes. Andre spørgsmål, som er underlagt særlige regler, omfatter reglen om, at der skal tages hensyn til sikkerheds- og adfældsregler, der er gældende på stedet og tidspunktet for den begivenhed, der har udløst erstatningsansvaret, og reglen om, at en skadelidt kan rejse krav direkte mod den erstatningsansvarliges forsikringsgiver, hvis der er hjemmel herfor i den lov, der skal anvendes på forpligtelsen uden for kontrakt, eller i den lov, der skal anvendes på forsikringsaftalen. Der findes regler vedrørende subrogation, tilfælde med flere erstatningsansvarlige og gyldigheden med hensyn til form for en viljeserklæring vedrørende forpligtelser uden for kontrakt. Endelig findes der regler om bevisbyrde, det sædvanlige opholdssted for juridiske personer og personer, der handler som led i deres erhvervsmæssige virksomhed, om udelukkelse af renvoi med hensyn til de internationale privatretlige regler i et land, hvis lovgivning finder anvendelse efter forordningen, om anvendelse af forordningen i stater med mere end ét retssystem og forholdet til andre bestemmelser i EU-retten og visse internationale konventioner.

Forældreansvar og skilsmisse

6.1. Bruxelles IIa-forordningen

6.1.1. Baggrund – Bruxelles II-forordningen og Bruxelles IIa-forordningen

Rådets forordning (EF) nr. 1347/2000 af 29. maj 2000 om kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser i ægteskabssager samt i sager vedrørende forældremyndighed over ægtefællernes fælles børn (også kaldet "Bruxelles II-forordningen")⁽⁸⁸⁾ trådte i kraft den 1. marts 2001. Denne forordning omhandlede kompetence og anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser vedrørende skilsmisse, separation og omstødelse af ægteskab, men var i det omfang, den omhandlede sager vedrørende forældreansvar, begrænset til situationer, hvor disse opstod i forbindelse med ægteskabssager vedrørende ægtefællernes fælles børn. Forordningen efterfulgte selv en konvention blandt medlemsstaterne, som blev forhandlet, inden Amsterdamtraktaten trådte i kraft. Teksten i Bruxelles II-forordningen og konventionen er næsten identisk, men konventionen,⁽⁸⁹⁾ som blev vedtaget den 28. maj 1968, trådte aldrig i kraft.

Det territoriale anvendelsesområde dækker alle medlemsstater bortset fra Danmark. Det materielle anvendelsesområde for Bruxelles II-forordningen viste sig kort tid efter dens ikrafttrædelse at være for snævert, for så vidt angår bestemmelser om forældreansvar. Dette var en af årsagerne til, at Kommissionen i august 2002⁽⁹⁰⁾ fremsatte et forslag til forordning, der skulle træde i stedet for Bruxelles II-forordningen, og som skulle dække alle

beslutninger om forældreansvar, uanset forældrenes ægteskabelige status, og uanset om der verserede en ægteskabssag mellem forældrene. Det blev ligeledes foreslået at behandle spørgsmål om forældreansvar med hensyn til at anbringe børnene i institutionel pleje samt plejefamilier. Forslaget fulgte i vid udstrækning reglerne i Haagerkonventionen af 19. oktober 1996 om retternes kompetence, lovvalg, anerkendelse og fuldbyrdelse af retsakter samt om samarbejde vedrørende forældremyndighed og foranstaltninger til beskyttelse af mindreårige ("Haagerkonventionen af 1996"), som dengang endnu ikke var trådt i kraft for nogen medlemsstater. Bruxelles IIa-forordningen blev vedtaget den 27. november 2003 og trådte i kraft den 1. marts 2005.⁽⁹¹⁾

6.1.2. Bruxelles IIa-forordningen og barnebortførelser

Den forslåede Bruxelles IIa-forordning skulle også indeholde særlige regler om forældres grænseoverskridende barnebortførelser i EU og dermed omhandle problemet om ulovlig fjernelse og tilbageholdelse af børn i strid med retten til at bestemme, hvor barnet skal bo, mellem medlemsstaterne. Haagerkonventionen af 25. oktober 1980 om de civile retlige virkninger af internationale barnebortførelser er gældende i alle medlemsstaterne. I konventionen fastlægges det, at såfremt et barn er ulovligt bortført til eller tilbageholdt i en kontraherende stat, hvor barnet ikke har sit sædvanlige opholdssted, skal myndighederne i den stat, som barnet er bortført til eller tilbageholdt i, bestemme, at barnet umiddelbart skal tilbagegives til den stat, hvor barnet har sit sædvanlige opholdssted, såfremt denne stat er en kontraherende stat. Reglerne i Bruxelles IIa-forordningen skulle supplere og styrke konventionens bestemmelser ved anvendelsen af dem mellem

(88) Se EUT L 160 af 30.6.2000, s. 19. En.

(89) Jf. EFT C 221 af 16.7.1998, s. 1.

(90) Jf. EUT C 203 E af 27.8.2002, s. 155. Der findes en særskilt vejledning til forordningen på e-justice-portalens websted.

(91) Danmark deltager ikke i denne forordning.

medlemsstater og dermed afskrække forældre og andre fra at tage det ensidige skridt at fjerne eller tilbageholde børn fra den medlemsstat, de har deres sædvanlige opholdssted i.

6.1.3. Bruxelles IIa-forordningen og ægteskabssager

6.1.3.1. *Kompetence i ægteskabssager – artikel 3*

Forordningen overtog uændret reglerne om ægteskabssager fra Bruxelles II-forordningen. I sådanne sager indeholdt forordningen regler om:

- medlemsstaternes retters kompetence
- anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser truffet af retterne i andre medlemsstater.

Eksempel

A er statsborger i medlemsstat 1 og har været gift med B i tre år. De har boet sammen i medlemsstat 2, som er B's hjemland. A mener, at ægteskabet er slut, og ønsker at indgive begæring om skilsmisse og rejse tilbage til sit hjemland, hvor hendes familie bor. Hun vil gerne rejse hurtigst muligt og indgive begæring om skilsmisse i sit oprindelsesland. Hun har ikke talt med B i to uger og er bekymret for, at skilsmissen kan blive et alvorligt problem.

I henhold til reglerne i forordningens artikel 3, stk. 1, ligger kompetencen til at træffe afgørelse om spørgsmål vedrørende skilsmisse hos retterne

i den medlemsstat, hvor ægtefællerne har deres sædvanlige opholdssted eller deres sidste sædvanlige opholdssted, for så vidt en af dem stadig opholder sig dér. Det kan også være retterne i den medlemsstat, hvis nationalitet begge ægtefæller har (for så vidt angår Det Forenede Kongerige og Irland, hvor ægtefællerne har "domicil"). Hvis A rejste tilbage til sit oprindelsesland (medlemsstat 1), ville hun kun kunne indgive begæring om skilsmisse ved en ret i det pågældende land, når det er hendes sædvanlige opholdssted, og såfremt én af følgende betingelser er opfyldt:

- B accepterer at indgive en fælles begæring om skilsmisse sammen med hende.
- Såfremt B ikke vil indgive en fælles begæring, hvis A har opholdt sig dér i mindst seks måneder inden indgivelsen af begæringen. Såfremt A beslutter sig for at flytte til en tredje medlemsstat, som hun ikke er statsborger i, vil hun kun kunne indgive en begæring om skilsmisse dér, hvis hun har sit sædvanlige opholdssted dér og har opholdt sig dér i mindst et år inden indgivelsen af begæringen.

A gøres opmærksom på, at B, som ønsker at forblive på ægtefælles nuværende fælles opholdssted i medlemsstat 2, er ret gunstigt stillet, idet han straks kan indgive begæring om skilsmisse ved en ret i denne medlemsstat. A kan også indgive en begæring dér, eftersom B fortsat har sit sædvanlige opholdssted i den pågældende medlemsstat, hvorimod hun for at kunne indgive begæringen i medlemsstat 1 ville skulle vente i mindst seks måneder.

Såfremt B beslutter sig for at indgive begæringen i medlemsstat 2, forhindres A dermed i efterfølgende at indgive en begæring i medlemsstat 1. Dette skyldes, at det i forordningens artikel 19, stk. 1, fastlægges, at såfremt der anlægges sag vedrørende samme sag og mellem de samme parter ved retter i forskellige medlemsstater, som har kompetence til at træffe afgørelse om sagen i henhold til forordningen, udsætter enhver anden ret end den, ved hvilken der først er anlagt sag, og den ret, ved hvilken der anden gang er anlagt sag, sagen, og fortsætter ikke med sagen, før denne rets kompetence, ved hvilken der først er anlagt sag, er fastslået. Dette er den europæiske litispensregel i den pågældende artikel.

Forordningen finder kun anvendelse på opløsningen af ægteskabelige forbindelser og følgelig ikke på spørgsmål såsom skilsmissegrunde, ægteskabets formueretlige virkninger, underholdspligt⁽⁹²⁾ eller andre accessoriske spørgsmål.

6.1.3.2. *Anerkendelse og fuldbyrdelse af afgørelser i ægteskabssager i henhold til Bruxelles IIa*

På grundlag af princippet om gensidig tillid anerkendes en retsafgørelse truffet i en medlemsstat i alle andre medlemsstater. Grundene til ikkeanerkendelse er begrænset til et minimum. For så vidt angår retsafgørelser vedrørende separation, skilsmisse eller omstødelse af ægteskab, kræves der ingen særlig procedure for ajourføring af en medlemsstats civilstandsregister. Det er ligeledes et grundlæggende princip i Bruxelles IIa-forordningen, som

i Bruxelles I-forordningen, at den medlemsstat, som anmodningen rettes til, ikke skal efterprøve hverken rettens kompetence i domsstaten eller denne rets konklusioner om sagens faktiske omstændigheder. Retsafgørelser vedrørende ægteskabssager anerkendes i medfør af loven og kan fuldbyrdes i andre medlemsstater, når de er erklæret eksigible af den relevante ret i fuldbyrdelsesstaten ("eksekvaturproceduren"). Beslutningen om at give eksekvatur kan appelleres. Der stilles ikke krav om legalisering af de dokumenter, herunder skilsmisseerklæringen, som indsendes i forbindelse med anerkendelse og fuldbyrdelse.

6.1.4. Bruxelles IIa og forældreansvar

6.1.4.1. *Anvendelsesområde*

Forordningens anvendelsesområde med hensyn til forældreansvar er meget bredt. Den dækker de traditionelle former for forældreforpligtelser i forældre-barn-forhold såsom retten til at bestemme, hvor barnet skal bo, rettigheder vedrørende samvær, værgemål, foranstaltninger til beskyttelse af barnets formue. En offentlig myndigheds anbringelse af barnet som omhandlet i afsnit 6.1.8 er ligeledes omfattet. Den indeholder regler om retternes kompetence i sådanne spørgsmål og anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser om forældreansvar.

6.1.4.2. *Kompetence i sager om forældreansvar – artikel 8, 9, 12 og 13*

Hovedreglen er, at kompetencen ligger hos retterne i den medlemsstat, hvor barnet har sit sædvanlige opholdssted. Begrebet sædvanligt opholdssted er ikke defineret i forordningen, men skal have sin egen betydning, og denne

(92) Jf. kapitel 7 nedenfor.

er bekræftet af EU-Domstolen i flere sager.⁽⁹³⁾ Derudover indføres der med forordningen med forbehold af visse betingelser mulighed for, at en ret i en anden medlemsstat end den medlemsstat, hvor barnet har sit sædvanlige opholdssted, har kompetence i forbindelse med forældreansvar, hvis sagen f.eks. angår en verserende skilsmissegang i henhold til forordningens artikel 3 i denne anden medlemsstat.⁽⁹⁴⁾ Den indeholder ligeledes bestemmelser om kompetence baseret på barnets aktuelle opholdssted i en medlemsstat, men kun såfremt det ikke er muligt at fastslå barnets sædvanlige opholdssted.⁽⁹⁵⁾ Hvis et barn flytter over grænsen fra den medlemsstat, hvor han eller hun har sit sædvanlige opholdssted, til en anden medlemsstat efter aftale med indehaverne af forældremyndigheden (ofte forældrene), har retterne i den første stat fortsat kompetence med hensyn til afgørelser om samvær, men kun i en periode på tre måneder efter flytningen, og kun såfremt den person, der er tilkendt samværsret, fortsat bor dér.⁽⁹⁶⁾

6.1.4.3. Henvi sning af sager mellem retter – artikel 15

Forordningen indeholder endnu en innovativ regel i EU-retten, hvorved en ret, hvor en sag er anlagt, og som har kompetence til at påkende sagens realitet, undtagelsesvist kan henvise sagen til en ret i en anden medlemsstat, hvis sidstnævnte er bedre egnet til at behandle sagen. Retten kan henvise hele sagen eller en specifik del heraf.

(93) Jf. f.eks. følgende sager: A, C-523/07 af 2.4.2009, og *Mercredi mod Chaffe*, C-497/10 PPU af 22.12.2010.

(94) Jf. artikel 12, stk. 1.

(95) Jf. artikel 13.

(96) Jf. artikel 9.

Da kompetence i henhold til hovedreglen i artikel 8 ligger hos retterne i den medlemsstat, hvor barnet har sit sædvanlige opholdssted på det tidspunkt, hvor sagen anlægges, skifter kompetencen ikke automatisk, såfremt barnet får sit sædvanlige opholdssted i en anden medlemsstat under sagen. Der kan dog være omstændigheder, hvor den ret, hvor sagen er anlagt ("retten i domsstaten") ikke er bedst egnet til at behandle sagen. Under sådanne omstændigheder kan retten i domsstaten i henhold til artikel 15 henvise sagen til en ret i en anden medlemsstat, såfremt dette er til barnets bedste. Proceduren for en sådan henvisning og de kategorier af retter, der kan henvises til, fremgår af artiklen. Når en sag er blevet henvist til retten i en anden medlemsstat, kan den ikke henvises videre til retten i en tredje medlemsstat.⁽⁹⁷⁾

6.1.4.4. Kompetence i sager om barnebortførelse – artikel 10

Nogle børn bortføres fra én medlemsstat til en anden af forældre, som f.eks. ønsker at anlægge en sag om forældreansvar for de pågældende børn for en dommer af deres egen nationalitet i håbet om at blive behandlet mere gunstigt. I henhold til forordningen kan ulovlig fjernelse eller tilbageholdelse af et barn ikke medføre, at kompetencen skifter fra retterne i den medlemsstat, hvor barnet havde sit sædvanlige opholdssted, medmindre alle personer med forældremyndighed som defineret i forordningen har affundet sig med fjernelsen eller tilbageholdelsen, eller barnet har boet i denne anden medlemsstat i et tidsrum af mindst ét år, efter at den forældremyndighedsindehavende person har fået eller burde have fået kendskab til barnets opholdssted, og der enten ikke inden for dette år er fremsat nogen anmodning om tilbagegivelse i henhold til

(97) Jf. betragtning 13.

Haagerkonventionen om barnebortførelser, eller, såfremt der er fremsat en anmodning, at denne anmodning er trukket tilbage, eller såfremt der er truffet en afgørelse om forældremyndighed af en ret i den medlemsstat, hvor barnet havde sit sædvanlige opholdssted, at denne ikke indebærer tilbagegivelse af barnet til den pågældende stat. Forældre, som tror de har en fordel ved ensidigt at tage deres barn med til en anden medlemsstat, afholdes dermed fra at gøre dette, da det i EU er klart, at en sådan handling ikke vil medføre ændret kompetence i spørgsmål om forældreansvar.

6.1.5. Haagerkonventionen om barnebortførelser i EU – artikel 11

6.1.5.1. De grundlæggende principper i konventionen og forordningen

Haagerkonventionen af 1980 om de civilretlige virkninger af internationale barnebortførelser er fortsat i kraft i EU, men forordningen indeholder bestemmelser, som supplerer konventionens anvendelse mellem medlemsstaterne. Formålet med disse bestemmelser er at styrke konventionens funktionsmåde og navnlig styrke det centrale princip i såvel konventionen som forordningen om, at det ikke er til barnets bedste at blive fjernet eller tilbageholdt ulovligt fra den medlemsstat, hvor de har deres sædvanlige opholdssted. Dette princip understøttes af det procedurmæssige princip om, at det eller de pågældende børn i tilfælde af en sådan fjernelse eller tilbageholdelse hurtigst muligt bør tilbagegives til den medlemsstat, hvor de har deres sædvanlige opholdssted, såfremt retten beslutter dette, og retten i denne stat skal træffe hensigtsmæssige afgørelser til barnets bedste om, hvem barnet skal bo hos og have samvær med samt grundlaget herfor.

6.1.5.2. Forordningens supplerende bestemmelser – artikel 11, stk. 1 til 5

Artikel 11 indeholder følgende bestemmelser, som skal styrke de grundlæggende principper, og som skal anvendes, såfremt der søges om tilbagegivelse af barnet i henhold til konventionen fra én medlemsstat til en anden:

- Ved behandling af anmodninger om tilbagegivelse og eventuelle indsigelser mod dette gennem undtagelserne i artikel 12 og 13 i konventionen, medmindre dette forekommer uhensigtsmæssigt, skal barnet have mulighed for at blive hørt under sagen under hensyntagen til barnets alder eller modenhedsgrad. Det angives ikke i forordningen, hvordan dette skal gøres, og dette er op til medlemsstaternes nationale retsplejelovgivning. Det fremgår imidlertid klart af forordningen, at den ret, der behandler tilbagegivelsen af barnet, bør overveje, om barnet skal høres – artikel 11, stk. 2.
- Sager om tilbagegivelse i henhold til konventionen bør afsluttes hurtigst muligt og bør, medmindre ekstraordinære omstændigheder umuliggør dette, ikke vare længere end seks uger fra anmodningen indgives, og til afgørelsen træffes. Denne bestemmelse svarer til bestemmelserne i konventionen⁽⁹⁸⁾ og styrker idéen om, at hurtig tilbagegivelse af barnet er et grundlæggende mål for begge instrumenter – artikel 11, stk. 3,
- I henhold til Haagerkonventionens artikel 13, stk. 1, litra b), jf. ovenfor, kan forældre søge at undgå en afgørelse om tilbagegivelsen af et barn, de har fjernet ulovligt, ved at påstå, at tilbagegivelsen af det pågældende barn udsætter barnet

(98) Jf. artikel 2 og 11.

for en alvorlig risiko for fysisk eller psykisk skade eller sætter barnet i en situation, som det ikke bør tåle. Som ved de andre undtagelser ligger bevisbyrden for at fastslå risikoen for barnet til rettens tilfredsstillelse hos den person, der anmoder om ikketilbagegivelse. Denne undtagelse er generelt blevet fortolket meget snævert af retterne i de fleste kontraherende stater, herunder EU's medlemsstater, og forordningen styrker denne fortolkning ved at fastslå, at denne undtagelse ikke kan anvendes som grundlag for ikketilbagegivelse, hvis det godtgøres, at der er truffet passende foranstaltninger til at sikre beskyttelsen af barnet, efter han eller hun er vendt tilbage til den stat, hvor han eller hun har sit sædvanlige opholdssted, ved de retter, der træffer afgørelser om velfærd under hensyntagen til barnets bedste – artikel 11, stk. 4.

- Medmindre den person, der har anmodet om tilbagegivelse af barnet, har haft mulighed for at blive hørt, kan en ret ikke afslå at tilbagegive et barn – artikel 11, stk. 5.

6.1.5.3. Hvad sker der, hvis der træffes en afgørelse om ikketilbagegivelse – artikel 11, stk. 6 til 8

Konventionen indeholder som sagt begrænsede undtagelser med hensyn til begrundelsen for, at retten kan afgøre, at et barn skal tilbagegives til den stat, hvor barnet har sit sædvanlige opholdssted, efter en ulovlig fjernelse eller tilbageholdelse i en anden stat. For at forhindre, at forældre udnytter disse, ofte på et ret tvivlsomt grundlag, og for at sikre, at fremtiden på langt sigt for børn, som har været igennem en sådan sag, bestemmes i den stat, hvor de har deres sædvanlige opholdssted, angives det i forordningen, at ikke blot bevarer retterne i den medlemsstat, hvor barnet havde sit sædvanlige

opholdssted inden bortførelsen, deres kompetence,⁽⁹⁹⁾ men at disse retter også efter bortførelsen har det sidste ord at skulle have sagt med hensyn til barnets fremtid på langt sigt. Så en afgørelse baseret på konventionens artikel 13 om ikke at tilbagegive truffet af retterne i den medlemsstat, som barnet er blevet bortført til, kan efterfølges af en senere afgørelse om, at barnet skal tilbagegives truffet af de kompetente retter i den medlemsstat, hvor barnet havde sit sædvanlige opholdssted lige inden bortførelsen.

6.1.5.4. Anerkendelse og fuldbyrdelse af en afgørelse om tilbagegivelse af et barn efter en afgørelse om ikketilbagegivelse – hasteprocedure – artikel 11, stk. 8, artikel 40, stk. 1, litra b), og artikel 42

Hvis der træffes en sådan afgørelse, der beordrer barnet tilbagegivet, skal den anerkendes og fuldbyrdes uden en særlig procedure (såsom eksekvaturproceduren), forudsat at visse processuelle sikkerhedsforanstaltninger er opfyldt, f.eks. at retten i den medlemsstat, hvor barnet har sit sædvanlige opholdssted, gav barnet mulighed for at blive hørt.⁽¹⁰⁰⁾ Den ret, som traf afgørelsen om ikke at tilbagegive barnet, sender papirerne til den kompetente ret i det land, hvor barnet havde sit sædvanlige opholdssted umiddelbart inden den ulovlige fjernelse eller tilbageholdelse. Parterne opfordres af den kompetente ret i det land, hvor barnet havde sit sædvanlige opholdssted umiddelbart inden den ulovlige fjernelse eller tilbageholdelse, for at fremsætte indsigelser til retten. Hvis der gøres indsigelser, undersøger retten spørgsmålet om forældremyndighed.

(99) Jf. artikel 10 og afsnit 6.1.4.4.

(100) Jf. artikel 42, stk. 2, litra a).

6.1.6. Anerkendelse og fuldbyrdelse af afgørelser om samvær – hasteprocedure – artikel 40, stk. 1, litra a), og artikel 41

Bruxelles IIa-forordningen fulgte fuldbyrdelsesbestemmelserne i Haagerkonventionen af 1996 om retternes kompetence, lovvalg, anerkendelse og fuldbyrdelse af retsakter samt om samarbejde vedrørende forældremyndighed og foranstaltninger til beskyttelse af mindreårige og tilføjede attester til fremme af videregivelse i EU af afgørelser om skilsmisse og forældreansvar, herunder afgørelser om samvær, udstedt i en medlemsstat. Attesten om retten til adgang indeholder erklæringer med hensyn til den procedure, som retten har fulgt: når der afgives en udeblivelsesafgørelse, bekræfter attesten, at den udeblevne person har haft mulighed for at forsvare sin sag, og at alle parterne og barnet under hensyntagen til barnets alder og modenhed fik mulighed for at blive hørt. Der kan ikke appelleres mod udstedelsen af attesten i domsstaten, men attesten kan rettes (artikel 43). Den attesterede afgørelse kan ikke fuldbyrdes i en fuldbyrdelsesstat, domsstaten, hvis dette er uforeneligt med en efterfølgende eksigibel afgørelse.

6.1.7. Anerkendelse og fuldbyrdelse af afgørelser – standardprocedure – artikel 21 til 39

For andre afgørelser om forældreansvar svarer proceduren til den, der anvendes på afgørelser truffet i henhold til proceduren i Bruxelles I-forordningen. Når en afgørelse er truffet og eksigibel, udstedes en attest, der udfærdiges på standardformularen i forordningen.⁽¹⁰¹⁾ Proceduren for anmodning om en erklæring om eksigibilitet eller registrering af fuldbyrdelse

i Det Forenede Kongerige (artikel 29) sker i overensstemmelse med loven i fuldbyrdelsesstaten (artikel 30). Den person, der anmoder om fuldbyrdelse, om en erklæring om eksigibilitet i den medlemsstat, hvor afgørelsen skal fuldbyrdes. Når denne erklæring er udstedt, gøres den person, som der anmodes om fuldbyrdelse imod i henhold til proceduren i den nationale lovgivning, opmærksom derpå. Denne person kan søge at modsætte sig erklæringen, men kun med de i forordningen angivne begrundelser.⁽¹⁰²⁾ Den faktiske fuldbyrdelse af afgørelsen foregår i henhold til proceduren i den nationale lovgivning.⁽¹⁰³⁾

6.1.8. Anbringelse af barnet i en anden medlemsstat – artikel 55, litra d), og artikel 56

Det er blevet nævnt, at forordningen dækker sager, som involverer afgørelser om institutionel anbringelse af barnet eller anbringelse hos plejeforældre. Sådanne afgørelser om forældreansvar kan betyde, at barnet anbringes i en anden medlemsstat, og hvor dette påtænkes, indeholder forordningen en særlig procedure for dette. Inden den kompetente ret træffer afgørelse om anbringelse af barnet, skal den først høre den centrale myndighed eller den kompetente myndighed i den medlemsstat, hvor det påtænkes at anbringe barnet, såfremt dette forudsætter en offentlig myndigheds mellemkomst. Kun såfremt den kompetente myndighed er enig, kan anbringelsen gennemføres. Såfremt anbringelse hos en plejefamilie i en anden medlemsstat ikke forudsætter en offentlig myndigheds mellemkomst, er der ikke behov for godkendelse, og den anbringende myndighed skal blot informere den centrale myndighed eller den kompetente myndighed.⁽¹⁰⁴⁾

⁽¹⁰²⁾ Jf. artikel 23.

⁽¹⁰³⁾ Jf. artikel 47.

⁽¹⁰⁴⁾ Jf. artikel 56, stk. 4.

⁽¹⁰¹⁾ Jf. artikel 37 og 39 og bilag II.

Centralmyndighederne i henhold til forordningen skal bidrage til processen ved at give oplysninger og yde bistand til retterne. Medlemsstaterne skal fastlægge klare regler og procedurer med hensyn til samtykket i forordningens artikel 56 for at sikre retssikkerhed og hurtig behandling. Procedurer skal bl.a. sætte den ret, der overvejer anbringelse, i stand til let at identificere den kompetente myndighed, og gøre det muligt for den kompetente myndighed omgående at give eller afvise at give samtykke.⁽¹⁰⁵⁾

6.1.9. Samarbejde mellem retter og centralmyndigheder – artikel 11, stk. 6 til 8, artikel 15, stk. 6, artikel 42, stk. 2, litra c), artikel 53 til 55 og artikel 67

Ligesom i Haagerkonventionen om barnebortførelser af 1980 og Haagerkonventionen af 1996 om retternes kompetence, lovvalg, anerkendelse og fuldbyrdelse af retsakter samt om samarbejde vedrørende forældremyndighed og foranstaltninger til beskyttelse af mindreårige tillægges centralmyndighederne i medlemsstaterne en grundlæggende og vigtig rolle i forhold til at samarbejde med hinanden og med andre relevante myndigheder i forbindelse med opfyldelsen af forordningens mål og bestemmelser. Til dette formål skal der i hver enkelt medlemsstat oprettes en eller flere centralmyndigheder. Der vil være mere end én central myndighed, hvis en medlemsstat har to eller flere retssystemer.⁽¹⁰⁶⁾ Centralmyndighederne har både generelle og specifikke opgaver. I henhold til forordningen har centralmyndighederne også til opgave at bistå retterne i deres samarbejde, navnlig med hensyn til tilbagegivelse af et barn efter en afgørelse om, at barnet ikke skal tilbagegives, og hvis retterne påtænker

(105) EU-Domstolen, dom af 26. april 2012, *Health Services Executive*, sag C-92/12, præmis 82.

(106) Jf. artikel 53.

at henvise en sag eller anbringe barnet på tværs af grænserne. Forordningen tager udgangspunkt i, at samarbejdet mellem centralmyndighederne og kommunikationen mellem dem og mellem retterne⁽¹⁰⁷⁾ i medlemsstaterne, for så vidt angår forordningen, ville blive støttet af Det Europæiske Retlige Netværk på det civil- og handelsretlige område ("Det Europæiske Retlige Netværk").⁽¹⁰⁸⁾ Formålet med denne kommunikation og dette samarbejde er at søge at bistå ved løsningen af ofte meget vanskelige og følsomme sager, der involverer børn.⁽¹⁰⁹⁾

6.2. Lovvalg i forbindelse med skilsmisse – Rom III-forordningen⁽¹¹⁰⁾

6.2.1. Baggrund

I juli 2006 fremsatte Europa-Kommissionen et forslag til en forordning om lovvalg i forbindelse med skilsmisse. Forhandlingerne om dette forslag fortsatte, indtil det i 2008 stod klart, at der var uoverstigelige vanskeligheder, som gjorde det umuligt at opnå den nødvendige enstemmighed for vedtagelse i medlemsstaterne.⁽¹¹¹⁾ Kort tid derefter genoptog en gruppe

(107) Jf. artikel 11, stk. 6 og 7, artikel 15, stk. 6, artikel 53, artikel 55, litra c) og d), og artikel 56.

(108) Jf. artikel 54. Det europæiske retlige netværk er et netværk af kontaktpunkter og centralmyndigheder i henhold til forordningen, jf. kapitel 14 nedenfor om Det Europæiske Retlige Netværk.

(109) Jf. i denne forbindelse artikel 55, litra e).

(110) Rådets forordning (EU) nr. 1259/2010 af 20. december 2010 om indførelse af et forstærket samarbejde om lovvalgsreglerne i forbindelse med skilsmisse og separation.

(111) Familieretlige foranstaltninger skal vedtages med enstemmighed i medlemsstaterne i Rådet til forskel fra de fleste andre civilretlige foranstaltninger, hvor et kvalificeret flertal i Rådet er tilstrækkeligt.

medlemsstater ⁽¹¹²⁾ initiativet under den nye ordning om forstærket samarbejde i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde, ⁽¹¹³⁾ og dette førte til vedtagelsen af "Rom III-forordningen" om dette spørgsmål.

6.2.2. Territorialt og materielt anvendelsesområde

Fra og med den 21. juni 2012 blev 14 medlemsstater bundet af ensartede regler for lovvalg i forbindelse med skilsmisse og separation. Det var de oprindelige 15 medlemsstater, som anmodede om et samarbejde i denne forstærkede procedure, bortset fra Grækenland, som trak sig ud af forhandlingerne og efterfølgende meddelte, at landet gerne ville være bundet af forordningen. Litauen er nu også bundet af forordningen. ⁽¹¹⁴⁾ Forordningens materielle anvendelsesområde omfatter ikke en række familieretlige spørgsmål svarende til de, der ikke er omfattet af anvendelsesområdet for Bruxelles IIa-forordningen, ⁽¹¹⁵⁾ og hvoraf en del nu behandles særskilt i andre forordninger. Forordningen er universel, hvilket betyder, at den lovgivning, som forordningen henviser til, finder anvendelse, uanset om det er lovgivning i en medlemsstat, som deltager i forordningen.

(112) Belgien, Bulgarien, Tyskland, Grækenland, Spanien, Frankrig, Italien, Letland, Luxembourg, Ungarn, Malta, Østrig, Portugal, Rumænien og Slovenien.

(113) TEUF, artikel 328, stk. 1.

(114) Grækenland blev bundet med virkning fra den 29. juli 2015, jf. Kommissionens afgørelse (2014/39/EU) af 27. januar 2014 og EUT L 231 af 28.1.2014, s. 41. For så vidt angår Litauen finder forordningen også anvendelse i Litauen fra den 22. maj 2014, jf. Kommissionens afgørelse af 21. november 2012 og EUT L 323 af 22.11.2012, s. 18.

(115) De spørgsmål, som forordningen ikke finder anvendelse på, er fysiske personers rets- eller handleevne, ægteskabets eksistens, gyldighed, anerkendelse eller omstødelse, ægtefællernes navn, ægteskabets virkninger på formueforhold, forældreansvar, underholdspligt og truste og arv.

6.2.3. Lovvalg

For så vidt angår forordningen, kan parterne aftale lovvalg med hensyn til følgende love:

- loven i den stat, hvor ægtefællerne har deres sædvanlige opholdssted på tidspunktet for indgåelsen af aftalen om lovvalg
- loven i den stat, hvor ægtefællerne havde deres seneste sædvanlige opholdssted, for så vidt en af dem stadig opholder sig dér på tidspunktet for indgåelsen af aftalen om lovvalg
- loven i den stat, hvis nationalitet en af ægtefællerne har på tidspunktet for indgåelsen af aftalen om lovvalg
- loven i domstolslandet.

En aftale om lovvalg kan indgås og ændres på et hvilket som helst tidspunkt, dog senest på det tidspunkt, hvor sagen indbringes for en ret. Hvis loven i domstolslandet giver mulighed for det, kan ægtefællerne også aftale lovvalget i retten under behandlingen af sagen. Det er da tilstrækkeligt, at lovvalget optages i rettens protokol i overensstemmelse med loven i domstolslandet. Spørgsmål om gyldigheden af en aftale om lovvalg er underlagt den lov, der ville finde anvendelse, hvis aftalen var gyldig. Aftalen om lovvalg skal foreligge skriftligt, dateres og underskrives af begge ægtefæller. Andre og yderligere formelle krav til denne type aftale kan finde anvendelse, afhængigt af lovgivningen i den eller de medlemsstater, hvor ægtefællerne har deres sædvanlige opholdssted.

6.2.4. Lovvalg i mangel af aftale

I mangel af aftale om lovvalg gælder følgende regler for at bestemme den lov, der finder anvendelse: loven i den stat –

- hvor ægtefællerne har deres sædvanlige opholdssted på det tidspunkt, hvor sagen anlægges, eller i mangel heraf
- hvor ægtefællerne havde deres sidste sædvanlige opholdssted, forudsat at opholdet ikke er ophørt mere end et år før sagsanlægget, og at en af dem stadig opholder sig i denne medlemsstat ved sagsanlægget, eller i mangel heraf
- hvis nationalitet begge ægtefæller har ved sagsanlægget, eller i mangel heraf
- domstolslandet.

6.2.5. Øvrige regler

6.2.5.1. Loven i domstolslandet

Når den lov, der skal anvendes i henhold til forordningen, ikke giver mulighed for skilsmisse eller ikke giver en af ægtefællerne lige adgang til skilsmisse eller separation på grund af dennes køn, finder loven i domstolslandet anvendelse.

6.2.5.2. Udelukkelse af renvoi

Anvendelse af loven i en bestemt stat skal forstås som en henvisning til de gældende retsregler i den pågældende stat med undtagelse af statens internationalprivatretlige regler.⁽¹¹⁶⁾

6.2.5.3. Ordre public

En rets anvendelse af en bestemmelse i en lov, som er udpeget efter denne forordning, kan kun undlades, hvis en sådan anvendelse er åbenbart uforenelig med ordre public i dette forum.

6.2.5.4. Forskelle i den nationale lovgivning

Intet i forordningen forpligter retterne i en deltagende medlemsstat, hvis lovgivning ikke giver mulighed for skilsmisse eller ikke anerkender det pågældende ægteskab som gyldigt med henblik på en skilsmissesag, til at bevilge skilsmisse i medfør af forordningen.

⁽¹¹⁶⁾ En generel beskrivelse af virkningen af udelukkelse af renvoi findes i afsnit 8.3.9 nedenfor.

Underholdspligt

7.1. Baggrund for forordningen om underholdspligt – Bruxelles I-forordningen og Haagerkonventionen af 2007 om underholdsbidrag

Reglerne om kompetence, anerkendelse og fuldbyrdelse i forbindelse med underholdspligt i det daværende EF indgik i Bruxelles I-forordningen. Den gjorde det muligt for den bidragsberettigede at anlægge sag ved retterne i den medlemsstat, hvor han eller hun havde sin bopæl eller sit sædvanlige opholdssted. Denne ordning fungerede fint i et vist omfang, men den bidragsberettigede skulle fortsat igennem processen med at anmode om en erklæring om eksigibilitet for at kunne fuldbyrde afgørelsen i en anden medlemsstat. Det er vanskeligt for mange kreditorer, som havde behov for en hurtig og effektiv fuldbyrdelse af afgørelse, eftersom de var afhængige af, at underholdsbidraget blev betalt. Dette var et mere akut problem i forhold til underholdspligt for børn.

For at fjerne de mellemliggende foranstaltninger i forbindelse med anerkendelse og fuldbyrdelse af et betalingspåkrav om underholdsbidrag og udarbejde fælles procedureregler for forenklet og hurtig afgørelse af grænseoverskridende tvister vedrørende underholdsbidrag vedtog Kommissionen i 2005 et forslag til en EU-forordning om underholdspligt.

Samtidig med EU-forhandlingerne om dette forslag deltog Haagerkonferencen om International Privatret i de forhandlinger, som førte til vedtagelsen i november 2007 af Haagerkonventionen om inddrivelse af børnebidrag og andre former for underholdsbidrag. Haagerkonventionen af 2007 udgør rammerne for behandling af spørgsmål vedrørende underholdspligt med de stater, som er parter i konventionen. Den ledsages af en valgfri protokol om, hvilken lov der skal anvendes på underholdspligt. Kommissionen

og medlemsstaterne deltog fuldt ud i disse forhandlinger og indarbejdede mange af de internationalt aftalte regler i forordningen om underholdspligt, som blev vedtaget i december 2008.

Haagerkonventionen af 2007 blev ratificeret af EU den 9. april 2014. Den trådte i kraft for alle medlemsstater bortset fra Danmark den 1. august 2014. Protokollen blev vedtaget den 8. april 2010 af EU⁽¹¹⁷⁾ og har fundet anvendelse siden forordningen om underholdspligt trådte i kraft den 18. juni 2011 mellem alle medlemsstaterne bortset fra Det Forenede Kongerige og Danmark. EU's medlemsstater vil kun anvende Haagerkonventionen af 2007 i forbindelse med medlemsstater uden for EU, som er parter i konventionen.

7.2. Formålet med forordningen om underholdspligt⁽¹¹⁸⁾

Hovedformålet med forordningen om underholdspligt er at skabe et instrument til forenkling af den proces, hvorved en bidragsberettiget i en af EU's medlemsstater kan begære betaling af underholdsbidrag hurtigt og enkelt fra en bidragspligtig i en anden medlemsstat ved hjælp af bestemmelserne om kompetence, lovvalg, anerkendelse og fuldbyrdelse, retshjælp og samarbejde mellem centralmyndighederne. Bidragsberettigede, som har en afgørelse i én medlemsstat, bør kunne få den erklæret eksigibel (om nødvendigt) og fuldbyrdet i en anden medlemsstat i en forenklet procedure som omhandlet i punkt 7.6 nedenfor. En bidragsberettiget kan også søge om betaling af bidrag gennem en afgørelse om underholdspligt

(117) Rådets afgørelse (2009/941/EF), EUT L 331 af 16.12.2009.

(118) Rådets forordning (EF) nr. 4/2009 af 18. december 2008 om kompetence, lovvalg, anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser og samarbejde vedrørende underholdspligt.

i en anden medlemsstat. En bidragspligtig bør også få bistand fra de centrale myndigheder til at indgive ansøgninger, ikke kun om anerkendelse af afgørelser, men også om ændring deraf. Forordningen dækker også den situation, hvor offentlige organer indtræder i en kreditors rettigheder.

7.3. Anvendelsesområde

7.3.1. Territorialt anvendelsesområde

Forordningen finder anvendelse på og er bindende for alle EU's medlemsstater bortset fra Danmark. Danmark har dog accepteret at være bundet af den som fastlagt i aftalen mellem EF og Danmark af 19. oktober 2005,⁽¹¹⁹⁾ i det omfang denne forordning var en ændring af Bruxelles I-forordningen (EF).⁽¹²⁰⁾ Dette betyder, at forordningen har virkning med hensyn til Danmark med undtagelse af bestemmelserne i kapitel III (lovvalg) og VII (samarbejde mellem centralmyndigheder),⁽¹²¹⁾ Det betyder, at reglerne i forordningen om kompetence, anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser og adgang til domstolene på denne baggrund og med forbehold af kravene i forordningen vedrørende stater, der ikke deltager i Haagerprotokollen, finder anvendelse på Danmark.

For så vidt angår Det Forenede Kongerige og Irland, skulle disse lande hver især, inden for tre måneder efter forslaget blev fremsat, give meddelelse om, hvorvidt de ønskede at være bundet af forordningen.⁽¹²²⁾ Irland vedtog

(119) Jf. EUT L 299 af 16.11.2005, s. 62.

(120) Aftale mellem Det Europæiske Fællesskab og Kongeriget Danmark om retternes kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område, EUT L 149 af 12.6.2009, s. 80.

(121) Jf. EUT L 149 af 12.6.2009.

(122) Se indledningen, afsnit 1.3, og protokollen om Det Forenede Kongeriges og Irlands stilling, der er knyttet som bilag til traktaten om Den Europæiske Union og til traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde.

forordningen inden indledningen af forhandlingerne om EU's forslag, som blev til forordningen om underholdspligt af 2009, men Det Forenede Kongerige gjorde ikke.⁽¹²³⁾ Det Forenede Kongerige deltog i forhandlingerne og vedtog efterfølgende forordningen og er bundet af den med det forbehold, at Det Forenede Kongerige ikke har ratificeret Haagerprotokollen om, hvilken lov der skal anvendes på underholdspligt, og reglerne om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser i forordningen finder således anvendelse på Det Forenede Kongerige som omhandlet i afsnit 7.6.

7.3.2. Materielt anvendelsesområde

Forordningen finder anvendelse på underholdspligt, der udspringer af et familieforhold, slægtskab, ægteskab eller svogerskab. Den indeholder regler om kompetence, lovvalg, anerkendelse og fuldbyrdelse og samarbejde. Den indeholder vigtige regler om adgang til domstolene, navnlig i forbindelse med retshjælp og bistand til bidragsberettigede og bidragspligtige gennem centralmyndighederne.

7.4. Kompetence

Kompetencereglerne i forordningen finder anvendelse på retter, som i henhold til definitionen omfatter de administrative myndigheder, som fremgår af bilag X til forordningen.⁽¹²⁴⁾

(123) Jf. betragtning 46 og 47.

(124) Jf. EUT OJ L 293 af 11.11.2011, s. 24. For Danmark, se også: EUT L 251 af 21.9.2013, s. 1.

7.4.1. Generelle bestemmelser – artikel 3

De retter, som har kompetence til at behandle sager i henhold til forordningen, er: Retten –

- på det sted, hvor sagsøgte (den betalingspligtige) har sin sædvanlige bopæl
- på det sted, hvor den bidragsberettigede har sin sædvanlige bopæl
- der i henhold til sin egen lovgivning har kompetence til at påkende en sag vedrørende en persons retlige status, når anmodningen om underhold er accessorisk i forhold til denne sag
- der i henhold til sin egen lovgivning har kompetence til at påkende en sag vedrørende forældreansvar, når anmodningen om underhold er accessorisk i forhold til denne sag,

medmindre denne kompetence i sidstnævnte to tilfælde alene støttes på en af parternes nationalitet.

7.4.2. Valg af værneting – artikel 4

Parterne kan aftale, at retten skal have kompetence til at påkende eksisterende eller fremtidige tvister vedrørende underholdspligt, bortset fra tvister om underholdsbidrag til personer under 18 år. Følgende retter kan vælges:

En ret eller retterne på tidspunktet for aftalen om valg af værneting eller på det tidspunkt, hvor sagen anlægges –

- i en medlemsstat, hvor en af parterne har sit sædvanlige opholdssted
- i den medlemsstat, hvor en af parterne har nationalitet
- i tilfælde af underholdspligt mellem ægtefæller eller tidligere ægtefæller den ret der er kompetent til at afgøre en tvist i ægteskabssager eller
- i tilfælde af underholdspligt mellem ægtefæller eller tidligere ægtefæller, i en medlemsstat, på hvis område de havde deres sidste fælles sædvanlige opholdssted i en periode på mindst ét år.

Aftalen om valg af ret skal være indgået skriftligt eller i en elektronisk meddelelse, som varigt dokumenterer aftalen om værneting. Kompetencen i henhold til aftalen er enekompetence, medmindre parterne har aftalt andet.

7.4.3. Andre kompetenceregler – sagsøgtes fremmøde, fælles nationalitet og forum necessitatis

Hvis sagsøgte giver møde for en ret uden at bestride rettens kompetence, har denne ret kompetence.⁽¹²⁵⁾ Retterne i den medlemsstat, hvis nationalitet begge parter har, har kompetence i spørgsmål om underholdspligt, men kun såfremt der ikke er anden kompetence i henhold til forordningen eller i henhold til Luganokonventionen af 2007.⁽¹²⁶⁾ Undtagelsesvis kan en ret i en medlemsstat, hvor der er en tilstrækkelig tilknytning til tvisten, påtage sig kompetence, hvis ingen ret i en medlemsstat er kompetent, eller det ikke er rimeligt muligt at føre sagen i et tredjeland.⁽¹²⁷⁾

(125) Artikel 5.

(126) Artikel 6.

(127) Artikel 7.

7.4.4. Ændring af afgørelser om underholdspligt – artikel 8

Når en retsafgørelse er truffet i en medlemsstat eller en stat, som er kontraherende part i Haagerkonventionen af 2007, og den bidragsberettigede har sit sædvanlige opholdssted i denne stat, kan den bidragspligtige ikke anlægge sag med henblik på en ny eller ændret retsafgørelse i en anden medlemsstat, så længe den bidragsberettigede har sit sædvanlige opholdssted i den stat, hvor retsafgørelsen blev truffet. Der gælder en række undtagelser for dette, navnlig hvis parterne har indgået en aftale om retternes kompetence i den anden medlemsstat i henhold til forordningen, eller hvis den bidragsberettigede anerkender, at retterne i den anden medlemsstat er kompetente.

7.4.5. Litispendens – artikel 12

Såfremt krav, der hviler på samme grundlag, fremsættes mellem de samme parter for retter i forskellige medlemsstater, tager den ret, ved hvilken sagen først er anlagt, når det er fastslået, at denne ret er kompetent, sagen, og den anden ret skal udsætte sagen, til det er fastslået, at den ret, ved hvilken sagen først blev anlagt, er kompetent, og derefter erklære sig inkompetent.

7.5. Lovvalg – artikel 15

Som nævnt i forordningen finder den valgfri Haagerprotokol, som alle medlemsstater er bundet af, bortset fra Det Forenede Kongerige og Danmark, anvendelse. Reglerne i protokollen er kort beskrevet i boksen herunder:

Den lov, der skal anvendes, finder anvendelse på lovgivningen vedrørende alle spørgsmål om underholdspligt, der udspringer af et familieforhold, slægtskab, ægteskab eller svogerskab. Såfremt forpligtelsen vedrører et barn, tages der

ikke hensyn til, om forældrene er gift.⁽¹²⁸⁾ Enhver lov kan finde anvendelse, også loven i stater, der ikke er kontraherende parter i protokollen.⁽¹²⁹⁾

Hovedreglen er, at medmindre andet er fastlagt, finder loven i den stat, hvor den bidragsberettigede har sit sædvanlige opholdssted, anvendelse.⁽¹³⁰⁾ Hvis loven ikke giver den bidragsberettigede mulighed for at opnå underholdsbidrag fra den bidragspligtige i forbindelse med den underholdspligt, som forældre har over for deres børn, og generelt børn, som endnu ikke er fyldt 21 år, finder loven i domstolslandet anvendelse. For så vidt angår denne type underholdspligt finder domstolslandets lov anvendelse, hvis den bidragsberettigede anlægger sag ved retten i den stat, hvor den bidragspligtige har sit sædvanlige opholdssted, medmindre loven ikke giver den bidragsberettigede mulighed for at opnå underholdsbidrag fra den bidragspligtige. I så fald finder loven i den stat, hvor den bidragsberettigede har sit sædvanlige opholdssted, anvendelse.⁽¹³¹⁾

I sager om underholdspligt mellem ægtefæller, tidligere ægtefæller eller personer, hvis ægteskab er blevet erklæret ugyldigt gælder det, at hvis en af parterne gør indsigelse mod loven i den stat, hvor den bidragsberettigede har sit sædvanlige opholdssted, og loven i en anden stat, navnlig den stat, på hvis område parterne havde deres sidste fælles sædvanlige opholdssted, har en nærmere tilknytning til ægteskabet, finder loven i denne anden stat anvendelse.⁽¹³²⁾

(128) Protokollens artikel 1.

(129) Protokollens artikel 2.

(130) Protokollens artikel 3.

(131) Protokollens artikel 4.

(132) Protokollens artikel 5.

Der findes regler, der gør det muligt for parterne at aftale lovvalg, både vedrørende en bestemt sag, uanset om den allerede er anlagt eller skal anlægges, samt generelt.⁽¹³³⁾ Ved en generel udpegelse kan følgende love udpeges:

- loven i en stat, i hvilken en af parterne er statsborger
- loven i den stat, på hvis område en af parterne har sit sædvanlige opholdssted i begge tilfælde på tidspunktet for udpegelsen
- den lov, som ifølge parternes valg finder anvendelse på deres formueforhold eller på deres skilsmisse eller separation, eller som myndighederne rent faktisk anvender.⁽¹³⁴⁾

En sådan aftale om udpegelse af den lov, der skal anvendes, skal være underskrevet af begge parter og være skriftlig eller registreret på et hvilket som helst medie, således at oplysningerne er tilgængelige med henblik på senere brug.

På samme måde som aftaler om væmting er det ikke muligt at aftale lovvalg i forbindelse med underholdspligt, der vedrører en person under 18 år eller en person med svækkede eller utilstrækkelige åndsevner.⁽¹³⁵⁾

Den lov, der finder anvendelse, omfatter forskellige elementer af underholdspligt, herunder hvorvidt og i hvilket omfang der kan kræves underholdsbidrag, underholdsbidrag med tilbagevirkende kraft, på hvilket grundlag underholdsbidragets størrelse beregnes og indekseres, forældelsesfrister eller frister for anden rettighedsfortabelse og omfanget af en bidragspligtig persons forpligtelse, når et offentligt organ anmoder

⁽¹³³⁾ Protokollens artikel 7.

⁽¹³⁴⁾ Protokollens artikel 8, stk. 1.

⁽¹³⁵⁾ Protokollens artikel 8, stk. 2 til 5.

om godtgørelse af ydelser, der er udbetalt til en bidragsberettiget i stedet for underholdsbidrag.⁽¹³⁶⁾

Der findes særlige bestemmelser om anvendelse af reglerne, for så vidt angår stater med flere retssystemer og EU og andre lignende organisationer.⁽¹³⁷⁾

⁽¹³⁶⁾ Protokollen artikel 11.

⁽¹³⁷⁾ Protokollens artikel 15 til 17, artikel 24 og 26.

7.6. Anerkendelse og fuldbyrdelse

7.6.1. Baggrund

Der findes to særskilte procedurer for anerkendelse og fuldbyrdelse af afgørelser om underholdspligt, afhængigt af om en medlemsstat er kontraherende part og dermed bundet af Haagerprotokollen af 2007.

7.6.2. Medlemsstater, der er bundet af protokollen

Såfremt en afgørelse om underholdspligt træffes i en medlemsstat, som er bundet af Haagerprotokollen af 2007, skal den anerkendes i en anden medlemsstat uden særlig procedure og uden mulighed for at modsætte sig anerkendelsen. en afgørelse, der træffes i en medlemsstat, som er bundet af Haagerprotokollen af 2007, og som er eksigibel der, er eksigibel i en anden medlemsstat uden behov for en erklæring om eksigibilitet. Såfremt en bidragspligtig ikke giver møde, er der en begrænset ret til at søge om fornyet prøvelse af afgørelsen i domsstaten. Fuldbyrdelsen kan finde sted ved forelæggelse af en kopi af retsafgørelsen samt et uddrag af retsafgørelsen på formularen i bilag I til forordningen og eventuelt et dokument med angivelse af restancer. Det kan være nødvendigt at forelægge

en oversættelse af indholdet af formularen på det relevante officielle sprog i fuldbyrdsstaten. Derefter har myndighederne i fuldbyrdsstaten ret til at afslå eller begrænse fuldbyrdelsen af afgørelsen, jf. artikel 21.

7.6.3. Medlemsstater, der ikke er bundet af protokollen

Såfremt afgørelsen er truffet i en medlemsstat, som ikke er bundet af Haagerprotokollen af 2007 (Det Forenede Kongerige og Danmark), kræver anerkendelsen ikke en særlig procedure i en anden medlemsstat. En eksigibel afgørelse, der træffes i en medlemsstat, der ikke er bundet af Haagerkonventionen af 2007, kan nægtes anerkendelse i den medlemsstat, hvor der søges om anerkendelse, og kræve en erklæring om eksigibilitet i den anmodende medlemsstat. Denne procedure er generelt den samme som den, der anvendes i den oprindelige Bruxelles I-forordning.⁽¹³⁸⁾ Der er dog visse bestemte frister, der skal overholdes: Erklæringen om eksigibilitet skal udstedes senest inden 30 dage efter opfyldelsen af formaliteterne for anmodningen om en sådan erklæring, medmindre dette på grund af ekstraordinære omstændigheder er umuligt. Den ret, der behandler en appel vedrørende denne erklæring, skal træffe afgørelse inden 90 dage fra appellens indgivelse, medmindre dette på grund af ekstraordinære omstændigheder er umuligt.⁽¹³⁹⁾

7.6.4. Officielt bekræftede dokumenter og retsforlig⁽¹⁴⁰⁾ – artikel 48

Officielt bekræftede dokumenter og retsforlig, som er eksigible i domsstaten, anerkendes og er eksigible i en anden medlemsstat på samme vilkår som retsafgørelser. Den kompetente myndighed i domsstaten skal udstede

et uddrag af retsforliget eller det officielt bekræftede dokument under anvendelse af formularen i bilagene til forordningen.

7.7. Retshjælp og fritagelse for vederlag – artikel 44 til 47

Forordningen gør det muligt for parter i sager om underholdspligt at opnå retshjælp til reel adgang til domstolsprøvelse. Såfremt der fremsættes anmodninger via centralmyndighederne i henhold til forordningen, bør den anmodende medlemsstat yde retshjælp til enhver ansøger, som har sit opholdssted i den anmodende medlemsstat. Dette gælder ikke, hvis og i det omfang dette ikke er nødvendigt for, at parterne kan føre sagen, og centralmyndigheden gratis stiller sådanne tjenester til rådighed.

Den anmodende medlemsstat vil yde gratis retshjælp med hensyn til alle kreditors ansøgninger gennem den centrale myndighed vedrørende underholdspligt som følge af et forhold mellem forældre og barn til en person under 21 år. For så vidt angår ansøgninger om stadfæstelse eller ændring af en afgørelse om sådan underholdspligt kan de kompetente myndigheder i den anmodende medlemsstat afvise at yde gratis retshjælp, hvis de mener, at ansøgningen eller en appel eller gennemgang af hovedsagen grundlæggende er ugrundet.

Retten til retshjælp er ikke mindre omfattende end den retshjælp, der er til rådighed for parter i tilsvarende interne sager. Retshjælp er den bistand, der er nødvendig for, at parterne kan få kendskab til deres rettigheder og gøre dem gældende og sikre, at deres anmodning behandles effektivt, og vil om nødvendigt omfatte –

- rådgivning forud for en retssag
- juridisk bistand med henblik på at indbringe en sag for en myndighed eller en ret og repræsentation i retten
- fritagelse for eller hjælp til at betale sagsomkostninger og vederlag

(138) Jf. ovenstående afsnit 2.2.6.

(139) Artikel 30.

(140) Jf. definitionerne i artikel 2.

- den tabende parts omkostninger, hvis denne er retshjælpsmodtageren, til den vindende part, forudsat at retshjælpen ville have dækket sådanne omkostninger, hvis modtageren havde haft sædvanligt opholdssted i den medlemsstat, hvor den ret, ved hvilken sagen er anlagt, er beliggende
- tolkning
- udgifter til oversættelse af de for sagen nødvendige dokumenter, som retten eller den kompetente myndighed kræver fremlagt, og som retshjælpsmodtageren fremlægger
- rejseudgifter, der skal afholdes af retshjælpsmodtageren og andre personer, der skal være personligt til stede i retten i forbindelse med retshjælpsmodtagerens sag, hvis retten bestemmer, at de ikke kan afgive forklaring på anden vis.

En part, som har fået hel eller delvis retshjælp eller fritagelse fra omkostninger og vederlag i domsstaten i forbindelse med en afgørelse om underholdspligt, er berettiget til den mest fordelagtige retshjælp eller den mest favorable omfattende fritagelse for omkostninger eller udgifter i henhold til fuldbyrdelsesstatens lov. En part, hvis sag i afgørelsesstaten er blevet behandlet uden omkostninger af en administrativ myndighed som nævnt i bilag X til forordningen, er ligeledes berettiget, forudsat at denne i fuldbyrdelsesmedlemsstaten fremlægger en erklæring fra den kompetente myndighed i den stat, hvor afgørelsen blev truffet, om, at denne opfylder de økonomiske betingelser for at få hel eller delvis retshjælp og/eller fritagelse fra omkostninger eller udgifter. Disse kompetente myndigheder er opført i bilag XI til forordningen.⁽¹⁴¹⁾

Der kan ydes retshjælp i overensstemmelse med national lov (herunder en vurdering af midler og sagens realitet), hvor dette ikke ydes i henhold til

forordningen.⁽¹⁴²⁾ Retshjælp skal i henhold til forordningens bestemmelser ikke kun stilles til rådighed i forbindelse med retssager, men også såfremt afgørelser og procedurer om ydelsen deraf eller om fuldbyrdelse af underholdspligt træffes eller udøves af andre myndigheder i forbindelse med sager, der behandles af sådanne myndigheder.⁽¹⁴³⁾

7.8. Centralmyndigheder – artikel 49 til 63

Centralmyndighederne i henhold til forordningen tillægges en bredere rolle end i andre instrumenter om underholdspligt. De skal navnlig yde bistand til de bidragsberettigede, som søger om eller fastlæggelse af afgørelser om underholdspligt. Der findes mindst én centralmyndighed i hver medlemsstat. Hvis en medlemsstat har mere end ét retssystem eller flere territoriale enheder, kan den udpege mere end én centralmyndighed.⁽¹⁴⁴⁾ Centralmyndighedernes opgaver er beskrevet i detaljer i forordningen.⁽¹⁴⁵⁾ Centralmyndighederne kan træffe hensigtsmæssige foranstaltninger eller fremme, at de bliver gennemført for at bistå bidragsberettigede med at opnå betaling af skyldige beløb, herunder at lokalisere bidragspligtige og, hvor det er relevant, oplysninger om deres indkomst, formueforhold og bankkonti. I forbindelse med udøvelsen af deres opgaver skal centralmyndighederne samarbejde med hinanden og sende anmodninger og oplysninger til de relevante myndigheder, herunder retterne. Centralmyndigheder må ikke kræve betaling for deres tjenester.⁽¹⁴⁶⁾ Centralmyndighedernes funktioner kan, i det omfang den nationale lovgivning i den relevante medlemsstat tillader det, udføres af offentlige organer eller andre organer, som er underlagt de kompetente myndigheder i den pågældende medlemsstats tilsyn.

(142) Jf. artikel 47, stk. 1.

(143) Jf. definitionen af "ret" i artikel 2, stk. 2: De myndigheder, som indgår i definitionen af "ret", fremgår af bilag X.

(144) Artikel 49, stk. 2.

(145) Jf. artikel 50 og 51.

(146) Jf. generelt om centralmyndighedernes rolle, beføjelser og opgaver forordningens kapitel VII.

(141) Jf. EUT L 293 af 11.11.2011, s. 24. For Danmark, se også: EUT L 251 af 21.9.2013, s. 1.

Arv

8.1. Baggrund for og formål med forordningen om arv⁽¹⁴⁷⁾

Flere og flere borgere i EU udøver deres grundlæggende rettighed til at flytte til og bosætte sig i en anden medlemsstat end deres oprindelsesland eller at købe ejendom der, hvilket betyder, at det i stigende grad er nødvendigt at overveje at vedtage regler for at sikre hurtigere, nemmere og billigere procedurer for grænseoverskridende arvesager. Derfor vedtog Det Europæiske Råd i Bruxelles i december 2009, at den gensidige anerkendelse af kendelser og andre foranstaltninger som led i Stockholmprogrammet bør udvides til at omfatte arv og testamenter, som tidligere instrumenter ellers har udelukket.

Europa-Kommissionen fulgte op med et forslag til en forordning om arv, som Europa-Parlamentet og Rådet vedtog i 2012. Selv om forordningen finder anvendelse på arv efter personer, som afgår ved døden på eller efter den 17. august 2015, vil den også få betydning for lovvalg truffet i sager om arv og dødsdispositioner før denne dato, forudsat at disse opfylder betingelserne i forordningen.⁽¹⁴⁸⁾ Som med andre civile retlige samarbejdsinstrumenter finder forordningen ikke anvendelse på Danmark. Det Forenede Kongerige og Irland har besluttet ikke at deltage.

Forordningens primære formål er:

- at styrke retssikkerheden og muligheden for på forhånd at kende retternes kompetence i arvesager, herunder ved at sikre, at borgere, som udfærdiger et testamente, kan vælge, hvilket lands lov der skal finde anvendelse på arven efter dem, hvilket også kan få betydning for, hvilken domstol der har kompetence
- at sikre, at det er klart, hvilken lovgivning der finder anvendelse i arvesager, navnlig hvis den person, hvis bo er involveret, er tilknyttet mere end én medlemsstat
- at aftaler om arv kan udarbejdes med klare bestemmelser om anvendelsesområde og retsvirkning under hensyntagen til den lov, der finder anvendelse på dem
- at sikre, at bobestyrerens identitet og beføjelser ved dødsfald er klare, og at disse beføjelser anerkendes og er eksigible i andre medlemsstater end der, hvor de stammer fra
- at sikre, at retsafgørelser, der er truffet i en medlemsstat, anerkendes i de øvrige medlemsstater uden en særlig procedure
- at sikre, at officielt bekræftede dokumenter har retskraft i arvesager, således at de har samme retskraft i andre medlemsstater end den, hvor de blev udstedt og officielt bekræftet eller registreret
- at give mulighed for udstedelse af et valgfrit europæisk arvebevis, hvoraf det klart fremgår, hvem der er berettiget til at arve, og hvem der har beføjelse til at optræde som bobestyrer eller testamentindsat bobestyrer.

(147) Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 650/2012 af 4. juli 2012 om kompetence, lovvalg, anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser vedrørende arv, og om accept og fuldbyrdelse af officielt bekræftede dokumenter vedrørende arv og om indførelse af et europæisk arvebevis. Det bør bemærkes, at ud over Danmark er forordningen ikke bindende for Det Forenede Kongerige og Irland, som har valgt ikke at deltage i vedtagelsen af den.

(148) Jf. artikel 83.

Arvereglerne i forordningen har også den mulige fordel, at de fremmer en ensartet tilgang vedrørende arv, nemlig at behandle hele boet og ikke opdele det i forskellige typer goder, herunder især i fastejendom og løsøre, hvilket ellers er normalt i nogle medlemsstaters arveregler.

Eksempler

JMB fra Portugal har boet og arbejdet i Bruxelles i en årrække, men har planer om på et tidspunkt at vende hjem til Portugal. Han har ejendom og investeringer i Portugal og Bruxelles samt et sommerhus i Frankrig. Hans kone og familie bor sammen med ham i Bruxelles. Hvis han ikke udfærdiger et testamente og træffer et lovvalg deri, vil der opstå tvivl om, hvilket lands lov der finder anvendelse på arven efter ham, og hvilke domstole/myndigheder der har kompetence til at behandle hans arvesag. Hvis han har udfærdiget et testamente og f.eks. dør pludseligt i Frankrig, vil der opstå tvivl om, hvilke konsekvenser dette vil få for arven efter ham.

Et andet eksempel

K er fra Nederlandene, men har arbejdet i Tyskland i mange år. Hun har ingen børn, men en partner (i et registreret partnerskab mellem personer af samme køn). Hun går snart på pension og vil bo sammen med sin partner i hendes nyindkøbte villa i Andalusien, men vil stadig bevare sin tilknytning til og beholde sin ejendom i Nederlandene. Hun har udfærdiget et testamente i Nederlandene, som skal omhandle alle spørgsmål omkring hendes bo og er underlagt nederlandsk lovgivning. Som det er nu, vil de spanske regler ikke acceptere dette. Hvad vil der ske, hvis hun dør?

8.2. Kompetence i arvesager

8.2.1. Hovedreglen og undtagelser derfra – artikel 4 til 9

Generelt er retterne i den medlemsstat, hvor den afdøde havde sit sædvanlige opholdssted på dødstidspunktet, kompetente til at træffe afgørelse om hele arven. Der er en række undtagelser fra denne regel, navnlig med hensyn til værning og lovvalg. Når den afdøde har valgt, at loven i den stat, hvor den pågældende var statsborger på det tidspunkt, hvor valget blev truffet, eller på dødstidspunktet, skal finde anvendelse på arven, kan de "berørte parter" vælge, at retterne i denne medlemsstat skal have enekompetence. Det skal bemærkes, at den afdøde i dette tilfælde ikke er en af de berørte parter. Derfor vil afdødes valg af en bestemt ret i f.eks. et testamente ikke være omfattet af denne regel. Hvis afdøde har truffet et lovvalg i et testamente, kan dette imidlertid få indflydelse på retternes kompetence vedrørende arven. Forordningen indeholder subsidiære regler om, at en ret eller flere retter i den medlemsstat, hvis lov den afdøde har valgt skal finde anvendelse på arven, kan have kompetence, hvis der er truffet et valg derom, jf. ovenfor, eller hvis en ret i den medlemsstat, hvor den afdøde havde sit sidste sædvanlige opholdssted, erklærer sig inkompetent til fordel for dem, eller hvis parterne i sagen udtrykkeligt har accepteret, at den ret, ved hvilken sagen er anlagt, er kompetent. Endelig kan retternes kompetence ud over ovenstående regler også være baseret på parternes fremmøde i sagen, hvis de ikke har aftalt værning.

8.2.2. Definition af ”ret” – artikel 3, stk. 2

Det er et meget særligt kendetegn ved denne forordning, at definitionen af ”ret” er meget bredere end normalt i EU’s civilretlige instrumenter. Ud over judicielle myndigheder med kompetence i arvesager, omfatter begrebet også andre myndigheder og juridiske aktører med en sådan kompetence, forudsat at de udøver en retslig funktion eller handler i henhold til en judiciel myndigheds delegation af beføjelser eller handler under en judiciel myndigheds kontrol. Disse andre myndigheder og juridiske aktører skal også give garantier med hensyn til upartiskhed. Deres retsafgørelser skal kunne gøres til genstand for anke eller fornyet prøvelse ved en judiciel myndighed og have tilsvarende retskraft og retsvirkning som en retsafgørelse truffet af en judiciel myndighed i samme sag. Medlemsstaterne skal underrette Kommissionen om, hvilke myndigheder og juridiske aktører i deres stater der er omfattet af denne beskrivelse

8.2.3. Kompetence – yderligere bestemmelser – artikel 10 og 11

En medlemsstats retter kan have kompetence i sager om arv efter en person, hvis sædvanlige opholdssted på dødstidspunktet ikke er i en medlemsstat i Den Europæiske Union, hvis goder i den afdødes bo befinder sig der, og den afdøde enten var statsborger i den medlemsstat på dødstidspunktet eller havde sit foregående sædvanlige opholdssted i denne medlemsstat i en periode på højst fem år før sagens anlæggelse ved retten. Hvis ingen ret i en medlemsstat har kompetence på grundlag af ovenstående, er retterne i den medlemsstat, hvor goder i boet befinder sig, alligevel kompetente til at træffe afgørelse om disse goder.

Der findes også en sidste alternativ regel, som gælder, hvis ingen ret i en medlemsstat er kompetent i medfør af disse bestemmelser. I denne situation kan en medlemsstats retter i undtagelsestilfælde træffe afgørelse i arvesagen, hvis en sag ikke med rimelighed kan anlægges i et tredjeland, hvortil sagen har nær tilknytning. Denne regel om *forum necessitatis* bør sikre, at der altid er en ret i en medlemsstat, som kan prøve arvesager.

8.2.4. Kompetence i forbindelse med vedgåelse af eller afkald på arv – artikel 13

Forordningen indeholder en anden vigtig regel om kompetence, hvor en person i henhold til den lov, som skal anvendes på arven, fremsætter en erklæring for en ret om en af følgende:

- vedgåelse af eller afkald på arv
- vedgåelse af eller afkald på legat eller tvangsarv
- begrænsning af den pågældendes hæftelse med hensyn til boets passiver.

I henhold til denne regel er det retterne i den medlemsstat, hvor den person, der har fremsat erklæringen, har sædvanligt opholdssted, som har kompetence, hvis en sådan erklæring kan fremsættes for en ret i henhold til denne medlemsstats lov.

8.2.5. Goder, der befinder sig i et tredjeland – artikel 12

Når den afdødes arv omfatter goder, der befinder sig i et tredjeland, som ikke er medlemsstat i EU, eller som i tilfældet med Danmark, Irland og Det Forenede Kongerige ikke er bundet af forordningen, kan den ret, ved hvilken

arvesagen er anlagt, efter anmodning fra en af sagens parter beslutte ikke at træffe afgørelse om et eller flere af disse goder, hvis det kan forventes, at rettens afgørelse om disse goder ikke vil blive anerkendt og fuldblyndet eller erklæret for eksigibel i det pågældende tredjeland. Dette betyder i sådanne sager, at der for disse goder vil skulle anlægges en anden sag i tredjelandet, hvor goderne befinder sig. Denne regel vil ikke berøre parternes eventuelle ret i henhold til loven i den medlemsstat, hvor sagen er anlagt, til at begrænse omfanget af sagen.

8.3. Lovvalg

8.3.1. Lovvalg – anvendelsesområde – artikel 23

Den lov, der finder anvendelse på arven i henhold til følgende regler i forordningen, omfatter hele arven, og denne lov anvendes, uanset om det er loven i en medlemsstat eller ikke. Loven finder navnlig anvendelse på følgende spørgsmål:

- udløsende faktorer, tid og sted for arvefaldet
- fastlæggelse af de arveberettigede, af deres andele og af den længstlevende ægtefælles eller partners arveret
- retten til at arve
- arveløsgørelse og bortfald af arveretten på grund af en handling
- overdragelse til arvinger og legatarer af de goder, rettigheder og forpligtelser, der udgør en del af boet
- bobestyreres beføjelser, især med hensyn til salg af ejendele og betaling af kreditorer
- hæftelse for gæld

- andel af boet, som arvelader frit kan råde over, tvangsarv og indskrænkninger i friheden til at træffe dødsdispositioner samt andre krav over for boet eller arvingerne
- forpligtigelser til at tilbageføre eller modregne gaver fra den afdøde eller legater ved beregningen af de forskellige arveberettigedes andele, og
- fordeling af arv.

8.3.2. Lovvalg – hovedregel – artikel 21

I modsætning til reglen om kompetence, og medmindre andet er fastsat i forordningen, er det loven i den stat – bemærk ikke medlemsstat – hvor den afdøde havde sit sædvanlige opholdssted på dødstidspunktet, der skal anvendes på hele arven. Hvis det fremgår, at den afdøde havde en klart tættere tilknytning til en anden stat end den, hvis lov vil finde anvendelse i henhold til ovenstående regel, er det loven i denne anden stat, der skal anvendes på arven. Det gælder f.eks. en stat, hvor den afdøde tidligere havde sit sædvanlige opholdssted, var statsborger eller havde bopæl.

8.3.3. Lovvalg – lovvalg – artikel 22

Det er kun loven i den medlemsstat, hvor den afdøde var statsborger på det tidspunkt, hvor valget blev truffet, eller på dødstidspunktet, den pågældende kan vælge. Hvis en person har flere statsborgerskaber, kan den pågældende vælge loven i en hvilken som helst af de stater, hvor den pågældende er statsborger.⁽¹⁴⁹⁾ Lovvalget skal være udtrykkeligt og indeholdt i en

(149) Spørgsmålet om at betragte en person som statsborger i en stat falder uden for denne forordnings anvendelsesområde og er underlagt national lovgivning, herunder i givet fald internationale konventioner i fuld overensstemmelse med EU's generelle principper.

erklæring i form af en dødsdisposition eller fremgå af en sådan dispositions bestemmelser. dvs. et testamente eller andet testamentarisk dokument. Eventuelle spørgsmål om den materielle gyldighed af den handling, hvorved lovvalget blev truffet, afgøres efter den lov, der påstås at være blevet valgt. En testator kan ændre eller tilbagekalde valget på samme måde som en dødsdisposition. Denne sidste bestemmelse giver borgerne en vis begrænset frihed til at tage højde for ændringer i deres personlige forhold i løbet af deres liv, navnlig hvis, som det ofte er tilfældet, en person efter at være gået på pension beslutter sig for at flytte til en anden medlemsstat end den, hvor han eller hun har boet i løbet af sit arbejdsliv.

8.3.4. Andre bestemmelser om lovvalg – artikel 24 og 25

Der gælder forskellige andre bestemmelser om den lov, der finder anvendelse, vedrørende antagelighed og materiel gyldighed for dødsdispositioner – dvs. testamenter og andre testamentariske dokumenter – samt vedrørende antagelighed og materiel gyldighed for aftaler om arv, som er indgået i løbet af en afdøds levetid – betegnes i nogle retssystemer en dødsdisposition inter vivos – samt en sådan aftales bindende virkninger mellem parterne. Sådanne dødsdispositioner og aftaler skal, hvis der ikke er foretaget et lovvalg, behandles i henhold til den lov, som skulle anvendes på arven efter den afdøde, hvis vedkommende var afgået ved døden på samme dag, som dispositionen blev foretaget eller aftalen indgået. Parterne er berettiget til at foretage et lovvalg på samme grundlag, som ⁽¹⁵⁰⁾ gælder generelt for arven.

8.3.5. Den materielle gyldighed af dødsdispositioner og aftaler om arv – artikel 26

Følgende spørgsmål reguleres med hensyn til materiel gyldighed:

- testators habilitet til at foretage dispositionen
- grunde, der forhindrer, at den person, der foretager dødsdispositionen, kan træffe dispositioner til fordel for visse personer, eller at disse kan modtage ejendele i boet
- hvorvidt en dødsdisposition kan foretages ved repræsentation
- fortolkningen af dispositionen
- forhold, der berører samtykket fra eller hensigten hos den person, der foretager dispositionen, som f.eks. bedrageri, tvang og vildfarelse.

8.3.6. Den formelle gyldighed af dødsdispositioner og aftaler om arv – artikel 27

En dødsdisposition eller aftale om arv samt en ændring eller tilbagekaldelse af sådan disposition eller aftale er gyldig fra det tidspunkt, hvor den opfylder formkravene i en af følgende love, nemlig loven i den stat – bemærk også her ikke medlemsstat –

- hvor dispositionen blev foretaget, eller aftalen blev indgået
- hvor testator eller mindst en af de personer, hvis bo er berørt af aftalen, var statsborger, havde bopæl eller sit sædvanlige opholdssted enten på det tidspunkt, hvor dispositionen blev foretaget, eller aftalen blev indgået, eller på dødstidspunktet

(150) Jf. foregående afsnit.

- for så vidt angår fast ejendom, i den stat, hvor den pågældende ejendom er beliggende.

For så vidt angår bopælen for testator eller enhver anden person, som er berørt af aftalen, er det den pågældende stats lovgivning, der finder anvendelse på spørgsmålet om, hvorvidt personen har bopæl i staten.

8.3.7. Udpegelse af en bobestyrer og dennes beføjelser

Der gælder særlige regler for den situation, hvor det er obligatorisk i henhold til loven i den medlemsstat, hvis ret er kompetent til at træffe afgørelse om arven i medfør af forordningen, at udpege en bobestyrer, men hvor den lov, der finder anvendelse på arven, er en fremmed lov. Retten kan i den situation udpege en bobestyrer i henhold til sin egen lov, som skal være den person, der efter testamentet har beføjelse til at optræde som bestyrer af afdødes bo og/eller til at bestyre boet i medfør af den lov, der finder anvendelse på arven. Hvis bobestyreren i henhold til den lov, der finder anvendelse på arven, er arveberettiget, og hvis der er en interessekonflikt blandt de arveberettigede eller med kreditorerne, eller hvis de arveberettigede er uenige om behandlingen af boet, eller hvis boet er komplekst at behandle på grund af godernes karakter, kan retten udpege en neutral bobestyrer, hvis dens egen lov kræver det. Denne bobestyrers beføjelser følger den lov, der finder anvendelse på arven, og udøves i overensstemmelse med specifikke betingelser fastlagt af retten. Bobestyreren vil imidlertid skulle udøve de tillagte funktioner og beføjelser i medfør af loven og procedurer i henhold til den lov, der finder anvendelse på arven.

8.3.8. Andre bestemmelser om lovvalg – artikel 30 til 33

- Forordningen indeholder specifikke regler om, hvornår særlige bestemmelser finder anvendelse på arven i forbindelse med visse former for fast ejendom og andre goder samt virksomheder. Når loven i den stat, hvor disse befinder sig, indeholder særlige bestemmelser, der indebærer begrænsninger, som vedrører arven med hensyn til disse goder og denne ejendom, finder disse særlige bestemmelser anvendelse, uanset hvilken lov der finder anvendelse på arven. Dette har til formål at beskytte arven til familie og andre virksomheder, som får særbehandling i henhold til visse staters lovgivning.⁽¹⁵¹⁾
- Der findes særlige regler for den situation, hvor en person påberåber sig en tinglig rettighed, som vedkommende er berettiget til i henhold til den lov, der finder anvendelse på arven, og når loven i den medlemsstat, hvor rettigheden påberåbes, ikke kender den pågældende tinglige rettighed. I dette tilfælde skal rettigheden tilpasses til den tinglige rettighed, der ligger tættest på ifølge den pågældende stats lov. Der skal tages hensyn til de mål og interesser, som den specifikke tinglige rettighed og de dertil knyttede virkninger forfølger.⁽¹⁵²⁾
- Der findes særlige regler om personer, som dør som følge af en ulykke, f.eks. en trafikulykke, og hvis arv er underlagt forskellige love, som har forskellige bestemmelser for denne situation eller ikke indeholder nogen bestemmelser herom. I denne tragiske situation, hvor rækkefølgen af dødsfaldene ikke kan afgøres,

⁽¹⁵¹⁾ Artikel 30.

⁽¹⁵²⁾ Artikel 31.

har ingen af de afdøde rettigheder i forhold til arven fra den anden eller de andre.⁽¹⁵³⁾

- Endelig gælder det, at hvis en person dør uden arvinger i henhold til den lov, der finder anvendelse på arven, kan den afdødes goder, der befinder sig på en medlemsstats område, tilfalde denne medlemsstat, forudsat at kreditorerne kan søge deres krav fyldestgjort i boets goder som helhed.⁽¹⁵⁴⁾

8.3.9. Renvoi – artikel 34

Renvoi er den tekniske betegnelse for en situation, hvor anvendelsen af den lov, som finder anvendelse på en retlig situation, betyder anvendelse af de internationalprivatretlige regler i den lov, herunder reglerne om lovvalg, og anvendelse af disse regler betyder, at endnu en stats lov finder anvendelse. Dette kan betyde, at det ikke er klart, hvilken lov der i sidste ende vil finde anvendelse, og det kan endda medføre, at loven i den stat, hvor f.eks. den oprindelige disposition eller aftale blev foretaget eller indgået, skal anvendes, selv om loven i den pågældende stat ikke er valgt i dispositionen eller aftalen. Dette kan være forvirrende og usikkert for borgere, hvorfor denne renvoi til loven i en anden stat ofte undgås ved at undtage lovens internationalprivatretlige regler fra den lov, der finder anvendelse, således at det kun er de materielle regler, der er gældende. Anvendelsen af internationalprivatretlige regler behandles kun i forordningen i det omfang, at den lov, der i henhold til forordningen finder anvendelse, er et tredjelandets lov.⁽¹⁵⁵⁾ Hovedreglen er, at den

lov, der finder anvendelse, hvis den er et tredjelandets lov, omfatter reglerne om internationalprivatretlige regler, men dette er begrænset til situationer, hvor det betyder, at en medlemsstats lov eller loven i et andet tredjeland, der ville anvende sin egen lov, dermed vil finde anvendelse. Med andre ord, at der ikke ville være nogen renvoi til loven i endnu en stat. Renvoi udelukkes imidlertid helt i forbindelse med visse love, som er angivet i forordningen, nemlig lovene i artikel 21, stk. 2, (tættere tilknytning til en anden stat, hvis lov finder anvendelse), artikel 22 (lovvalg), artikel 27 (den formelle gyldighed af dødsdispositioner), artikel 28, litra b), (formel gyldighed af vedgåelse af eller afkald på arv, hvis den lov, der finder anvendelse, er loven i den stat, hvor den person, der har fremsat erklæringen, har sit sædvanlige opholdssted) og artikel 30 (beskyttelsesregler om familie og andre virksomheder og goder).

8.3.10. Stater med mere end ét retssystem – artikel 36

Når den lov, der udpeges efter reglerne i forordningen, er loven i en stat med flere territoriale enheder, som hver har sine egne arveretlige regler, findes der bestemmelser om, hvordan forordningen finder anvendelse internt på en sådan stat for at afgøre, hvilke af lovene i de forskellige territoriale enheder der skal finde anvendelse. Først og fremmest finder statens eventuelle interne lovvalgsregler anvendelse. Hvis der ikke findes nogen lovvalgsregler, fastlægges det i forordningen, at henvisninger til den afdødes sædvanlige opholdssted skal forstås som en henvisning til det sædvanlige opholdssted i den territoriale enhed i staten, henvisninger til loven i den stat, hvor den afdøde var statsborger, skal forstås som en henvisning til den territoriale enhed i den stat, som den afdøde havde den tætteste tilknytning til, og hvis der henvises til andre tilknytningsfaktorer, skal de forstås som faktorer, der knytter det relevante forhold i arvesagen til den territoriale enhed, hvor det forhold gør sig gældende. Disse regler finder generelt anvendelse

(153) Artikel 32.

(154) Artikel 33.

(155) Begrebet tredjeland omfatter medlemsstater, som ikke har tilsluttet sig forordningen, nemlig Danmark, Irland og Det Forenede Kongerige. Se afsnit 8.2.5.

på fastlæggelse af, hvilken lov der finder anvendelse i stater med forskellige retssystemer, bortset fra i forbindelse med testamenteres formelle gyldighed, jf. artikel 27. Hvis der i denne forbindelse ikke findes sådanne interne regler i den pågældende stat, som anvender loven i en bestemt territorial enhed, skal henvisningen forstås som en henvisning til loven i den pågældende enhed i den stat, som testator eller enhver, som er bundet af en aftale om arv, havde den tætteste tilknytning til. Dette vil f.eks. betyde, at hvis en person har udfærdiget et testamente i én del af en sådan stat, men havde goder i en anden del, vil det være nødvendigt at vurdere, hvor den tætteste tilknytning var, under hensyntagen til denne regel og reglerne i artikel 27.

8.4. Anerkendelse og fuldbyrdelse

8.4.1. Baggrund og formål

For at hjælpe de personer, der er involveret i arvesager, bliver reglerne om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser truffet i medlemsstaterne strømlinet og forenklet, ligesom der gives mulighed for, at disse retsafgørelser kan anerkendes i andre medlemsstater end den, hvor de blev truffet, hvilket ikke altid har været tilfældet. I denne forbindelse defineres en retsafgørelse som enhver afgørelse på det arveretlige område truffet af en ret i en medlemsstat, uanset hvordan afgørelsen betegnes,⁽¹⁵⁶⁾ og dette omfatter en afgørelse om fastsættelse af sagsomkostninger, som foretages af en embedsmand ved retten.

8.4.2. Regler om anerkendelse og fuldbyrdelse

Reglerne minder meget om reglerne i Bruxelles I-forordningen, som der henvises til.⁽¹⁵⁷⁾

8.4.3. Officielt bekræftede dokumenter og retsforlig

8.4.3.1. *Accept af officielt bekræftede dokumenter – artikel 59*

Der er også fastlagt nærmere regler om accept af officielt bekræftede dokumenter og deres eksigibilitet. Disse regler sikrer, at disse dokumenter, hvis de oprettes i en medlemsstat, har samme beviskraft i andre medlemsstater, som de har i domsstaten. Forordningen indeholder også en formular til beskrivelse af den beviskraft, som de oprindelige instrumenter har i domsstaten. Dette er navnlig vigtigt i forbindelse med aftaler om arv og andre dokumenter, som direkte vedrører arvespørgsmål, og som oprettes som officielt bekræftede dokumenter. Disse dokumenter har beviskraft i andre medlemsstater, så længe de ikke strider mod de grundlæggende retsprincipper. Samtidig kan ægtheden af et dokument kun anfægtes ved retterne i domsstaten. For så vidt angår retshandler eller retlige forhold, der er registreret i et officielt bekræftet dokument, skal disse anfægtes ved de retter, som har kompetence i medfør af forordningen.

(156) Definitionen af "ret" er omtalt i afsnit 8.2.2.

(157) Jf. afsnit 2.2.6.

8.4.3.2. 8.4.3.2 Officielt bekræftede dokumenters og retsforligs eksigibilitet – artikel 60 og 61

Hvis et officielt bekræftet dokument eller et retsforlig er eksigibelt i domsstaten, kan det erklæres for eksigibelt i enhver anden medlemsstat efter anmodning fra en berettiget part. Proceduren for fremsættelse af, afslag på eller ophævelse af en anmodning er den samme som for retters retsafgørelser. Det samme gælder retsforlig, som er eksigibelt i domsstaten.

8.5. Det europæiske arvebevis – artikel 62 til 73

8.5.1. Baggrund

En vigtig nyskabelse i forordningen er indførelsen af det valgfri europæiske arvebevis. Dette vil gøre det muligt let og hurtigt at bestemme bobestyreres beføjelser og arvingers og legatarers rettigheder i medlemsstaterne og reducere den tid, de udgifter og de administrative procedurer, der kræves for, at disse beføjelser og rettigheder kan få retsvirkninger i andre medlemsstater end den, hvor arven er. Forordningen indeholder nærmere regler om anmodninger om, udstedelse af samt indholdet i og retsvirkningerne af beviset, samt om hvilke myndigheder, der kan udstede det, og anfægtelse af disse myndigheders afgørelser. Der henvises til disse reglers nærmere indhold, som sammenfattes i følgende afsnit:

8.5.2. Reglerne om det europæiske arvebevis

Er anvendelsen af beviset obligatorisk? – Artikel 62

Beviset skal primært bruges i andre medlemsstater end den, hvor det er udstedt, og er ikke obligatorisk. Det skal heller ikke træde i stedet for interne dokumenter, som anvendes til tilsvarende formål i medlemsstaterne.

Hvad er formålet med beviset? – Artikel 63

Beviset, som ikke erstatter de interne dokumenter i medlemsstaterne, skal kunne anvendes af arvinger, legatarer og bobestyrere til at påberåbe sig deres status eller at udøve deres beføjelser og rettigheder samt tildelingen af et eller flere goder i arven til arvinger og legatarer.

Hvem udsteder certifikatet? – Artikel 64

Retter eller andre myndigheder, som har kompetence til at behandle arvesager i den medlemsstat, der har kompetence i henhold til forordningen.

Sådanne myndigheder kan f.eks. være notarer og andre myndigheder, som i henhold til den relevante nationale lov har kompetence til at behandle arvesager.

Af hvem og hvordan indgives en anmodning om et bevis? – Artikel 65, stk. 1 og 2

Anmodningen kan indgives af enhver person, som er arving, legatar eller bobestyrer, eventuelt på den formular, der er udarbejdet til formålet.⁽¹⁵⁸⁾

(158) Anmodningen skal indgives i den form, der er fastlagt af udvalget i henhold til den procedure, der er omhandlet i forordningens artikel 81.

Hvilke oplysninger skal anmodningen indeholde? – Artikel 65, stk. 3

Alle oplysninger om den afdøde og om ansøgeren, repræsentanter for ansøgeren, den afdødes ægtefælle eller partner samt andre arveberettigede, formålet med beviset samt oplysninger om den afdødes handlinger, herunder dødsdispositioner, aftaler vedrørende formueforhold, som kan være relevante for arvesagen, afkald på arv og generelt oplysninger, som kan være nyttige med henblik på udstedelse af beviset.

Hvad sker der, når anmodningen er indgivet? – Artikel 66

Den myndighed, som skal udstede beviset, efterprøver de oplysninger og erklæringer samt de dokumenter og andre bevismidler, ansøgeren har fremlagt, og foretager de nødvendige undersøgelser med henblik på denne efterprøvning. Myndigheden kan i denne forbindelse anmode om yderligere beviser, kræve lovpligtige erklæringer eller erklæringer fremsat under ed, underrette arveberettigede og høre enhver involveret person samt give oplysninger til andre udstedende myndigheder om forhold af relevans for arvesagen.

Hvordan udstedes beviset? – Artikel 67

Den foreskrevne formular skal anvendes, og beviset skal udstedes, når de forhold, der skal attesteres, er fastslået, og det ikke er blevet anfægtet. Når beviset er blevet udstedt, skal den kompetente myndighed underrette de arveberettigede.

Hvad skal beviset indeholde? – Artikel 68

- den udstedende myndigheds navn og adresse, sagsnummer, datoen for udstedelsen og de elementer, på grundlag af hvilke den udstedende myndighed anser sig for at være kompetent til at udstede beviset

- oplysninger om ansøgeren, den afdøde og de arveberettigede
- oplysninger om en ægtepagt eller eventuel anden aftale, som den afdøde har indgået
- den lov, som finder anvendelse på arven
- hvorvidt der er tale om arv efter testamente eller efter loven samt om arvingers, legatarers, testamentindsatte bobestyreres eller bobestyreres rettigheder og beføjelser
- oplysninger om arveberettigede, arvinger og legatarer
- begrænsninger i arvingers og legatarers rettigheder
- testamentindsatte bobestyreres og bobestyreres beføjelser.

Hvad er retsvirkningerne af beviset? – Artikel 69

Beviset forudsættes nøjagtigt at godtgøre de elementer, der er fastsat i henhold til den lov, der finder anvendelse på arven, om arvingerne, legatarerne, de testamentsindsatte bobestyrere eller bobestyrere og deres rettigheder og beføjelser, og det antages i forbindelse med transaktioner udført af de, der er nævnt i beviset, med tredjeparter, at de er personer, som er bemyndiget til at udføre transaktionen, herunder disponere over boets ejendele. Beviset udgør et gyldigt dokument til optagelse af boets ejendele i det relevante register i en medlemsstat. Beviset skal være gældende i alle medlemsstater, uden at der stilles krav om anvendelse af en særlig procedure.

Udstedes beviset til ansøgeren? – Artikel 70

Selve beviset skal opbevares af den udstedende myndighed. Der kan udstedes bekræftede genparter til ansøgeren og enhver anden person, som har en legitim interesse. De bekræftede genparter er gyldige i seks måneder, men denne periode kan forlænges i begrundede tilfælde.

Efter udløbet af gyldighedsperioden for en bekræftet genpart skal enhver, som ønsker at anvende beviset, ansøge om at få forlænget gyldighedsperioden eller om en ny bekræftet genpart. Den udstedende myndighed skal føre en fortegnelse over personer, som har modtaget bekræftede genparter.

Kan fejl i beviset rettes? – Artikel 71

Den udstedende myndighed kan efter anmodning rette skrivefejl. Hvis beviset ikke er korrekt, kan den udstedende myndighed efter anmodning ændre eller tilbagekalde det, hvorefter den skal underrette alle de personer, der har fået udstedt en bekræftet genpart.

Er det muligt at appellere den udstedende myndigheds afgørelse? – Artikel 72 og 73

Enhver person med en legitim interesse kan appellere den udstedende myndigheds afgørelser til en judicial myndighed. Hvis den pågældende myndighed fastslår, at det udstedte bevis ikke er korrekt, eller at det var uberettiget at nægte at udstede et bevis, kan den kompetente judicielle myndighed enten selv berigtige eller udstede beviset eller sikre, at den udstedende myndighed berigtiger det eller træffer en ny afgørelse om beviset. Beviset kan suspenderes af den udstedende eller den judicielle myndighed, indtil beviset er blevet berigtiget, ændret eller trukket tilbage.

8.6. Oplysninger om medlemsstaternes lovgivning og procedurer – artikel 77 til 79

Medlemsstaterne giver Kommissionen oplysninger om deres nationale lovgivning og procedurer vedrørende arveret. Dette omfatter oplysninger om kompetente myndigheder i arvesager, herunder modtagelse af erklæringer om vedgåelse af eller afkald på arv. De skal også tilvejebringe oplysningsskemaer, som indeholder alle dokumenter om registrering af fast ejendom. Alle disse oplysninger skal stilles til rådighed for offentligheden gennem Det Europæiske Retlige Netværk på det civil- og handelsretlige område. Medlemsstaterne skal endvidere give Kommissionen meddelelse om:

- de myndigheder og juridiske aktører, som er omfattet af definitionen af "ret"
- de retter og myndigheder, som har kompetence til at behandle anmodninger om, at en retsafgørelse erklæres for eksigibel, samt klager
- de myndigheder, der er kompetente til at udstede europæiske arvebeviser
- appelprocedurer vedrørende udstedelse af europæiske arvebeviser

samt eventuelle ændringer af disse oplysninger. Disse oplysninger skal stilles til rådighed gennem Det Europæiske Retlige Netværk på det civil- og handelsretlige område.⁽¹⁵⁹⁾

(159) Jf. kapitel 14.

Tilbage til eksemplerne

JMB fra Portugal har boet og arbejdet i Bruxelles i en årrække, men har planer om på et tidspunkt at vende hjem til Portugal. Han har ejendom og investeringer i Portugal og Bruxelles samt et sommerhus i Frankrig. Hans kone og familie bor sammen med ham i Bruxelles. Hvis han ikke udfærdiger et testamente, vil der opstå tvivl om, hvilket lands lov der finder anvendelse på arven efter ham, og hvilke domstole/myndigheder der har kompetence til at behandle hans arvesag. Hvis han har udfærdiget et testamente og f.eks. dør pludseligt i Frankrig, vil der opstå tvivl om, hvilke konsekvenser dette vil få for arven efter ham?

Hvis vi antager, at B desværre afgår ved døden efter en skiulykke under en ferie i Frankrig i august 2016, hvordan kan forordningen da anvendes på arven efter ham? Hvis han har udfærdiget et testamente, vil det blive anvendt til at udpege arvinger og bobestyrere i henhold til den relevante gældende lov. Hvilken lov er det så? B kan vælge loven i den stat, hvor han er statsborger, i henhold til artikel 22. Hvis han havde gjort det, ville portugisisk lov være gældende. Ellers vil reglen i artikel 21 fastslå, at den lov der skal anvendes, er loven i den stat, hvor B havde sit sædvanlige opholdssted på dødstidspunktet. Medmindre B var gået på pension og var flyttet til Frankrig, ville det enten være portugisisk eller belgisk lov. På dødstidspunktet arbejdede B imidlertid stadig i Belgien, så det er sandsynligt, at hans sædvanlige opholdssted er der, og dermed vil belgisk lov finde anvendelse.

Med hensyn til værneting kræves det ikke i forordningen, at B vælger en ret eller en myndighed, som skal behandle arven efter ham, men han

kan have forsøgt at gøre dette i sit testamente. Hvis dette lovvalg er gyldigt i henhold til den lov, der finder anvendelse, kan det også påvirke kompetencen. Ellers vil hovedreglen i artikel 4 træde i kraft. I henhold til den er arven underlagt retternes kompetence i den medlemsstat, hvor B havde sit sædvanlige opholdssted på dødstidspunktet, hvilket igen vil sige Belgien. B's arvinger kan imidlertid søge at vælge en ret, og det kunne være den relevante ret i Portugal, men det vil kun være gældende, hvis B har valgt portugisisk lov som den lov, der finder anvendelse på arvesagen.

Et andet eksempel

K er fra Nederlandene, men har arbejdet i Tyskland i mange år. Hun har ingen børn, men en partner (i et registreret partnerskab mellem personer af samme køn). Hun går snart på pension og vil bo sammen med sin partner i hendes nyindkøbte villa i Andalusien, men vil stadig bevare sin tilknytning til og beholde sin ejendom i Nederlandene. Hun har udfærdiget et testamente i Nederlandene, som skal omhandle alle spørgsmål omkring hendes bo og er underlagt nederlandsk lovgivning. Som det er nu, vil de spanske regler ikke acceptere dette. Hvad vil der ske, hvis hun dør?

Lad os antage, at K dør i Spanien, efter at hun er gået på pension, og at hun og hendes partner er flyttet dertil. Eftersom K har valgt nederlandsk lov, vil det valg blive accepteret i henhold til forordningens artikel 22, selv om det ikke ville have været acceptabelt i henhold til spansk lov. For så vidt angår værneting, er det ligesom med B sådan, at K ikke kunne vælge en ret i henhold til forordningen, men at hendes arvinger kan vælge

en anden ret end retten i Spanien. Det gælder navnlig, hvis K havde bevaret en væsentlig tilknytning til og havde ejendom i Nederlandene. I henhold til artikel 5, stk. 1, kan de nederlandske retter vælges til at behandle arvesagen.

Det vil både i B's og K's sag være muligt at anmode om et arvebevis, hvilket vil gøre det nemmere og hurtigere at udføre transaktioner i en anden eller andre medlemsstater end den, hvor arvesagen behandles.

Forkyndelse af dokumenter

9.1. Baggrund for forordningen om forkyndelse af dokumenter

9.1.1. Den ”oprindelige” forordning om forkyndelse af dokumenter

For at understøtte EU's virksomheders og borgeres behov for domstolsprøvelse, navnlig i forbindelse med krav og søgsmål på tværs af grænser, er det nødvendigt, at samarbejdet mellem de judicielle myndigheder i EU's medlemsstater bliver en realitet og kan gennemføres på en effektiv måde. Et vigtigt aspekt af grænseoverskridende søgsmål er forkyndelse af dokumenter til sagens parter og andre, som er involveret i sagen. Derfor skal forkyndelse og fremsendelse af dokumenter mellem medlemsstaternes judicielle myndigheder foregå hurtigt og sikkert. Dette blev anerkendt i forbindelse med forhandlingerne om konventionen om forkyndelse af dokumenter, som gav mulighed for fremsendelse af dokumenter fra én medlemsstat til en anden til forkyndelse, og som blev vedtaget i maj 1997.⁽¹⁶⁰⁾ Konventionen blev aldrig ratificeret og trådte dermed ikke i kraft. Kort tid efter Amsterdamtraktatens ikrafttrædelse vedtog Rådet en forordning,⁽¹⁶¹⁾ hvis tekst i enhver henseende svarer til konventionens tekst. Denne forordning trådte i kraft den 31. maj 2001.⁽¹⁶²⁾

(160) Jf. EFT C 261 af 27.8.1997, s. 1.

(161) Rådets forordning (EF) nr. 1348/2000 af 29. maj 2000 om forkyndelse i medlemsstaterne af retslige og udenretslige dokumenter i civile og kommercielle sager, EFT L 160 af 30.6.2000, s. 37.

(162) Jf. EFT L 160 af 30.6.2000, s. 37. Før forordningen trådte i kraft, blev forkyndelse mellem medlemsstaterne reguleret af Haagerkonventionen af 1965 om forkyndelse af dokumenter, som de fleste medlemsstater havde tilsluttet sig. Konventionen regulerer dette spørgsmål mellem EU's medlemsstater og tredjelande.

9.1.2. Den ”nuværende” forordning om forkyndelse af dokumenter

Som med de andre civilretlige forordninger blev der udført en vurdering af den første forordnings funktion, og i oktober 2004 offentliggjorde Kommissionen en rapport. Konklusionerne viste, at den første forordning generelt havde gjort fremsendelsen af dokumenter til forkyndelse på tværs af grænser mellem medlemsstaterne hurtigere og mere effektiv, men at der var visse aspekter af proceduren, hvor forordningen ikke blev anvendt fuldt ud tilfredsstillende, og at formålene med forordningen ikke blev opfyldt fuldt ud efter hensigten. Kommissionen foreslog derfor en revideret forordning, hvilket førte til vedtagelsen af den nuværende forordning om forkyndelse af dokumenter i november 2007.⁽¹⁶³⁾

9.2. Forordningen om forkyndelse af dokumenter

9.2.1. Forordningens territoriale og materielle anvendelsesområde

Forordningen finder umiddelbar anvendelse i alle medlemsstater undtagen Danmark. Der gælder en særlig aftale om anvendelsen af forordningen i Danmark mellem Danmark og de andre medlemsstater.⁽¹⁶⁴⁾ Forordningen

(163) Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 1393/2007 af 13. november 2007 om forkyndelse i medlemsstaterne af retslige og udenretslige dokumenter i civile og kommercielle sager (forkyndelse af dokumenter) og om ophævelse af Rådets forordning (EF) nr. 1348/2000, EUT L 324 af 10.12.2007 s. 79.

(164) Jf. Rådets afgørelse 2006/326/EF om indgåelse af aftalen mellem Det Europæiske Fællesskab og Kongeriget Danmark om forkyndelse af retslige og udenretslige dokumenter i civile og kommercielle sager (EUT L 120 af 5.5.2006, s. 23) og den senere aftale om anvendelsen af den anden forordning om forkyndelse af dokumenter på Danmark, jf. EUT L 331 af 10.12.2008, s. 21.

finder anvendelse i civile og kommercielle sager, hvor et retsligt eller udenretsligt dokument skal fremsendes fra én medlemsstat til en anden til forkyndelse der. ⁽¹⁶⁵⁾ Begrebet "civile og kommercielle sager" er blevet fortolket på omfattende vis af Domstolen. Den oprindelige forordning indeholdt ikke nogen undtagelser fra "civile og kommercielle sager" med hensyn til skat, told eller administrative anliggender, men disse er udelukket fra den nuværende forordnings anvendelsesområde, ligesom statens ansvar for handlinger og undladelser under udøvelse af statsmagt (*acta iure imperii*). ⁽¹⁶⁶⁾ Forordningen finder ikke anvendelse, når navnet og adressen på den person, for hvem dokumentet skal forkyndes, ikke er kendt, men de modtagende instanser i henhold til forordningen kan om muligt hjælpe, hvis adressen er ufuldstændig eller forkert. Forordningen finder anvendelse på forkyndelse af både retslige og udenretslige dokumenter.

(165) EU-Domstolen har udtalt, at hvis adressaten for dokumentet er bosiddende i en anden medlemsstat, skal forkyndelsen af et retsligt dokument nødvendigvis foretages i overensstemmelse med forordningens krav. I dette tilfælde må en medlemsstat ikke anvende en fiktiv forkyndelsesmekanisme, som fører til, at retten for den person, som dokumentet skal forkyndes til, til reelt og faktisk at modtage dette dokument mister enhver effektiv virkning, og dette navnlig på grund af den omstændighed, at hverken kendskab til det retslige dokument i tide til at kunne forberede sit forsvar eller oversættelsen af dokumentet er blevet sikret nævnte adressat. Jf. dommen af 19. december 2012 i Alder-sagen, C-325/11.

(166) Fra april 2013 finder Haagerkonventionen af 1965 om forkyndelse anvendelse for alle EU's medlemsstater bortset fra Østrig. Kroatien har også tilsluttet sig konventionen.

Eksempel

Virksomhed A, som er baseret i medlemsstat 1, har sagsøgt virksomhed B, som er baseret i medlemsstat 2, i medlemsstat 1 for et stort pengebeløb. Virksomhed B har ikke svaret i sagen, og efter omkring fire måneder afsagde retten i medlemsstat 1 en udeblivelsesdom, hvori den pålagde virksomhed B at betale virksomhed A det krævede beløb. Virksomhed A har indgivet en anmodning om en afgørelse om eksigibilitet til den kompetente ret i medlemsstat 2, hvor virksomhed B ejer aktiver i form af fast ejendom. Anmodningen imødekommes, men virksomhed B kræver afgørelsen, og ved nærmere undersøgelse af omstændigheder viser det sig efterfølgende, at en meddelelse om virksomhed A's søgsmål ikke var blevet forkyndt korrekt for virksomhed B. Derfor trækker appelretten i medlemsstat 2 afgørelsen om eksigibilitet tilbage i overensstemmelse med artikel 34, stk. 2, i Bruxelles I-forordningen. Kort tid derefter, og før virksomhed A kan rette op på situationen, går virksomhed B konkurs, og virksomhed A er nødt til at trække sit krav tilbage.

Dette eksempel viser, at korrekt forkyndelse af dokumenter er af afgørende betydning i retssager. Manglende forkyndelse kan være til alvorlig skade for parternes retlige interesser. Forkyndelse af dokumenter for parter i andre stater kan være forbundet med mange problemer i grænseoverskridende søgsmål. Enkle og praktiske regler for grænseoverskridende forkyndelse er en af de vigtigste betingelser for en velfungerende europæisk civilproces, og dette er formålet med forordningen om forkyndelse af dokumenter.

9.2.2. Forordningen om forkyndelse af dokumenters opbygning og indhold

9.2.2.1. *Fremsendende og modtagende instanser og den centrale enhed*

Som det er tilfældet med den oprindelige forordning, forenkler den nuværende forordning reglerne om forkyndelse af dokumenter i grænseoverskridende sager ved at fastlægge, at alle medlemsstater skal udpege organer kaldet **"fremsendende instanser"** og **"modtagende instanser"**, som skal være ansvarlige for henholdsvis fremsendelse og modtagelse af dokumenter. Føderale stater, stater med flere retssystemer, som f.eks. Det Forenede Kongerige, eller stater med selvstændige territoriale enheder kan udpege mere end én instans. Desuden kan medlemsstaterne som instanser udpege embedsmænd som f.eks. justitssekretærer og andre stævningsmænd og embedsmænd, som har til ansvar at forkynde dokumenter.⁽¹⁶⁷⁾ Det eller de dokumenter, der skal fremsendes til forkyndelse, skal ledsages af en anmodning udfærdiget med den standardformular, der er angivet i bilag I. I henhold til den nuværende forordning om forkyndelse af dokumenter skal den modtagende instans sende et modtagelsesbevis for dokumenterne senest syv dage efter modtagelsen, også her under anvendelse af formularen i bilag I. Dette er et af en række områder, hvor den nuværende forordning om forkyndelse af dokumenter foreskriver tidsfrister for de handlinger, der skal foretages i henhold til procedurene i forordningen, og dermed gøre processen for forkyndelse og adgang til domstolsprøvelse hurtigere. Hvis det er nødvendigt med nærmere oplysninger fra den fremsendende instans, skal den modtagende instans så hurtigt som muligt og på den hurtigst mulige måde rekvirere disse oplysninger. Hver enkelt medlemsstat har udpeget

mindst én "central enhed", som giver oplysninger til de fremsendende instanser og søger løsninger på vanskeligheder, som måtte opstå i forbindelse med fremsendelse af dokumenter med henblik på forkyndelse.

9.2.2.2. *Forkyndelse af dokumentet for adressaten*

Den modtagende instans i medlemsstaten, hvor dokumenterne skal forkyndes, forkynder dokumentet eller lader det forkynde enten i overensstemmelse med modtagerstatens lovgivning eller på den særlige måde, som den fremsendende instans har anmodet om, medmindre denne måde er uforenelig med den medlemsstats lovgivning. Dokumentet skal forkyndes hurtigst muligt og under alle omstændigheder senest en måned efter modtagelsen. Hvis denne tidsfrist ikke overholdes, skal den modtagende instans underrette den fremsendende instans og fortsætte med at træffe alle nødvendige foranstaltninger med henblik på forkyndelse inden for et rimeligt tidsrum.

9.2.2.3. *Adressatens ret til at nægte at modtage dokumentet*

Adressaten kan nægte at modtage dokumentet, som skal forkyndes, hvis det ikke er affattet på modtagerstatens officielle sprog eller et af de officielle sprog på det sted, hvor forkyndelsen skal finde sted, hvis der er flere officielle sprog, eller et sprog, som adressaten ikke forstår. Adressaten skal oplyses om denne ret, når dokumentet forkyndes, under anvendelse af formularen i bilag II. Adressaten skal oplyse den modtagende instans om, at denne nægter

(167) Jf. artikel 15.

at modtage dokumentet, enten i forbindelse med forkyndelsen eller ved at returnere dokumentet til den modtagende instans senest en uge efter.⁽¹⁶⁸⁾

9.2.2.4. *Forkyndelsesattest*

Når formaliteterne i forbindelse med forkyndelsen af dokumentet er opfyldt, bekræfter den modtagende instans det ved at udfærdige en forkyndelsesattest under anvendelse af formularen i bilag I og sende den til den fremsendende instans.

9.2.2.5. *Omkostninger i forbindelse med forkyndelsen*

En af de ting, der blev nævnt i rapporten om den første forordning om forkyndelse, var, at de, der var involveret i grænseoverskridende søgsmål i Fællesskabet, havde problemer med at finde ud af, hvor meget forkyndelse af dokumenter koster i de forskellige medlemsstater. Derfor indeholder den anden forordning om forkyndelse en bestemmelse om, at det i princippet ikke skal være forbundet med omkostninger at forkynde dokumenter fra én medlemsstat til en anden, bortset fra hvis der benyttes en stævningsmand eller en anden person, der er kompetent til at forkynde dokumentet efter modtagerstatens lovgivning. Hvis dokumentet skal forkyndes

af en stævningsmand eller en anden kompetent person, skal gebyret være ét enkelt fast gebyr, som er fastsat på forhånd, og som stemmer overens med principperne om proportionalitet og ikkeforskelsbehandling. Medlemsstaterne skal underrette Kommissionen om disse gebyrer.⁽¹⁶⁹⁾

9.2.2.6. *Direkte forkyndelse til en stævningsmand i en anden medlemsstat*

Forordningen indeholder en ny bestemmelse om forkyndelse af dokumenter direkte ved stævningsmænd og andre kompetente personer fra enhver person med interesse i en retssag. Det betyder, at en sagsøger eller sagsøgerens retlige repræsentant kan sende dokumenter til forkyndelse direkte til en stævningsmand i en anden medlemsstat med henblik på forkyndelse til adressaten uden at skulle igennem en fremsendende instans. Ifølge denne bestemmelse er denne direkte tjeneste tilladt i henhold til lovgivningen i den pågældende medlemsstat. Der findes oplysninger om dette og andre aspekter af forordningen om forkyndelse på forskellige websteder, herunder på webstedet for Det Europæiske Civile Atlas.⁽¹⁷⁰⁾ På dette websted kan man også finde navne og kontaktoplysninger på stævningsmænd og andre kompetente personer, som kan forkynde dokumenter, i de forskellige medlemsstater.

(168) EU-Domstolen har udtalt, at adressaten ikke kan nægte modtagelse, hvis det kun er bilagene til de dokumenter, der skal forkyndes, som ikke er oversat til modtagerstatens officielle sprog, og disse bilag indeholder dokumentation, som udelukkende varetager en bevisfunktion og ikke er uundværlige med henblik på at forstå sagens genstand og årsagen til kravet. Endvidere udtalte EU-Domstolen i samme dom, at det kan være til støtte for argumentet om, at adressaten har kendskab til og kan forstå sproget i de dokumenter, der skal forkyndes for ham, hvis den pågældende adressat er underlagt en kontraktligt forpligtelse til at korrespondere om en aftale, genstanden for et søgsmål, på afsenderstatens sprog, og de pågældende dokumenter er affattet på det aftalte sprog og vedrører denne skriftveksling. Se Domstolens dom af 8. maj 2008 i sagen C-14/7, Ingenieurbüro Michael Weiss und Partner GbR mod Industrie- und Handelskammer Berlin.

(169) Oplysninger findes på Det Europæiske Civile Atlas' websted på http://ec.europa.eu/justice_home/judicialatlascivil/html/ds_information_da.htm?countrySession=2&

(170) Link – http://ec.europa.eu/justice_home/judicialatlascivil/html/ds_information_da.htm. – Se f.eks. også Det Forenede Kongeriges side på – http://ec.europa.eu/justice_home/judicialatlascivil/html/ds_otherinfostate_uk_da.jsp?countrySession=4& – som viser, at ud af landets tre retsdistrikter er det kun Skotland, som ikke modsætter sig direkte forkyndelse som omhandlet i artikel 15.

9.2.2.7. *Direkte forkyndelse med posten*

Det er ikke længere muligt for medlemsstaten at modsætte sig direkte forkyndelse med posten, som det var i henhold til den første forordning om forkyndelse. I henhold til bestemmelserne i den nuværende forordning om forkyndelse har hver medlemsstat adgang til at lade retslige dokumenter forkynde for personer, der er bosat i en anden medlemsstat, direkte med posten ved anbefalet brev med modtagelsesbevis eller tilsvarende.

9.2.2.8. *Andre fremsendelsesmåder*

Forordningen giver også mulighed for andre fremsendelses- og forkyndelsesmåder for retslige dokumenter som f.eks. fremsendelse ad konsulær eller diplomatisk vej og forkyndelse ved diplomatiske eller konsulære repræsentanter eller postforkyndelse.

9.2.3. Beskyttelse af sagsøgtes interesser

9.2.3.1. *Anleggelse af retssagen*

Når et dokument, der indleder en retssag, er blevet sendt til en anden medlemsstat med henblik på forkyndelse efter forordningen, og sagsøgte ikke er mødt, må dommeren ikke afgøre sagen, før det er fastslået:

- at dokumentet er forkyndt ved anvendelse af en af de fremgangsmåder, der har hjemmel i modtagerstatens lovgivning for forkyndelse af dokumenter i indenlandske sager for personer, som opholder sig på dens territorium, eller
- at dokumentet faktisk er afleveret til sagsøgte eller på hans bopæl i overensstemmelse med en anden fremgangsmåde, som har hjemmel i forordningen.

9.2.3.2. *Betingelser for afsigelse af udeblivelsesdom*

Medlemsstaterne skal meddele, at dommeren uanset begrænsningerne i afsnit 9.2.3.1 kan afgøre sagen, selv om der ikke er modtaget nogen attest som bevis for forkyndelse eller aflevering, såfremt følgende betingelser alle er opfyldt:

- dokumentet er fremsendt på en af de måder, der har hjemmel i forordningen
- et tidsrum, som dommeren anser for tilstrækkeligt i den enkelte sag, dog mindst seks måneder, er forløbet siden datoen for dokumentets fremsendelse
- ingen attest har kunnet opnås til trods for, at ethvert rimeligt forsøg er gjort for at opnå den gennem de kompetente myndigheder eller organer i modtagerstaten.

9.2.3.3. *Efter afsigelse af dommen*

Når en stævning eller et tilsvarende dokument er blevet sendt fra én medlemsstat til en anden med henblik på forkyndelse efter forordningen, og der er afsagt dom over en sagsøgt, som ikke er mødt, har dommeren mulighed for i forhold til sagsøgte at tilsidesætte virkningerne af, at fristen for appel er udløbet, såfremt:

- sagsøgte uden egen skyld ikke har fået kendskab til dokumentet i så god tid, at han kunne varetage sine interesser under sagen, eller uden egen skyld ikke har fået kendskab til dommen i så god tid, at han kunne appellere den, og
- sagsøgtes indsigelser ikke forekommer helt grundløse.

Anmodning om adgang til appel skal fremsættes inden en rimelig tid efter, at sagsøgte har fået kendskab til dommen.

Bevisoptagelse

10.1. Baggrund for forordningen om bevisoptagelse ⁽¹⁷¹⁾

Det er ofte nødvendigt i grænseoverskridende sager på det civil- og handelsretlige område ved en ret i en medlemsstat at optage bevis i en anden medlemsstat. EU har ved forordningen om bevisoptagelse indført et EU-system med direkte og hurtig fremsendelse og udførelse af anmodninger om bevisoptagelse mellem retter og præcise kriterier for anmodningens form og indhold. Forordningen har fundet anvendelse siden den 1. januar 2004 i alle medlemsstater undtagen Danmark. Med hensyn til Danmark finder Haagerkonventionen af 18. marts 1970 om bevisoptagelse i udlandet i sager om civile eller kommercielle spørgsmål anvendelse på samme måde som i sager mellem de andre EU-medlemsstater og tredjelande, der er part i konventionen. Det er imidlertid ikke alle medlemsstater, som har ratificeret eller er tiltrådt konventionen. ⁽¹⁷²⁾

10.2. Forordningen om bevisoptagelse

10.2.1. Anvendelsesområde, formål og metode

Forordningen giver mulighed for bevisoptagelse i en anden medlemsstat, hvor det er nødvendigt i civil- og handelsretlige sager. Dette skal fortolkes selvstændigt på samme måde som de andre EU-instrumenter på det civilretlige område. Den ret, hvor sagen skal behandles i en medlemsstat,

(171) Rådets forordning (EF) nr. 1206/2001 af 28. maj 2001 om samarbejde mellem medlemsstaternes retter om bevisoptagelse på det civil- og handelsretlige område, EFT L 174 af 27.6.2001, s. 1.

(172) Pr. juni 2014 er alle EU-medlemsstater part i Haagerkonventionen om bevisoptagelse bortset fra Østrig, Belgien og Irland.

kan vælge mellem to måder til bevisoptagelse: Den kan enten anmode den kompetente ret i en anden medlemsstat om at optage bevis, eller den kan optage bevis direkte i en anden medlemsstat. Forordningen er baseret på princippet om direkte fremsendelse mellem retterne, hvor anmodningerne om bevisoptagelse fremsendes direkte fra den "anmodende ret" til "den anmodede ret". Hver medlemsstat har udarbejdet en liste over de retter, der er kompetente til at optage bevis efter forordningen. ⁽¹⁷³⁾ På denne liste angives også de pågældende retters stedlige kompetence. Endvidere har hver medlemsstat udpeget et centralt organ, som har til opgave at levere oplysninger til retterne og søge at afhjælpe vanskeligheder, som måtte opstå i forbindelse med anmodninger.

10.2.2. Anmodninger om bevisoptagelse

Forordningen fastsætter præcise kriterier for anmodningens form og indhold og foreskriver bestemte formularer i bilaget til fremsendelse af, bekræftelse af modtagelsen af, anmodning om yderligere oplysninger om og udførelse af anmodningen. Den anmodede ret skal udføre en anmodning om bevisoptagelse hurtigt og senest 90 dage efter modtagelsen. Hvis det ikke er muligt, skal den anmodede ret underrette den anmodende ret derom og angive årsagerne dertil.

10.2.3. Afslag på udførelse af anmodninger

En anmodning om afhøring af en person udføres ikke, hvis den pågældende person påberåber sig en vidnefritagelses- eller vidneudelukkelsesgrund efter lovgivningen i den medlemsstat, hvor den anmodede ret er beliggende, eller

(173) Se Det Europæiske Civilretlige Atlas' websted på http://ec.europa.eu/justice_home/judicialatlascivil/html/ds_information_da.htm?countrySession=2&

efter lovgivningen i den medlemsstat, hvor den anmodende ret er beliggende, og denne rettighed er angivet i anmodningen eller om nødvendigt, for den anmodede ret, er bekræftet af den anmodende ret. Ellers kan en anmodning om bevisoptagelse kun afslås i få undtagelsestilfælde.

10.2.4. Tilstedeværelse af parterne og den anmodende ret ved bevisoptagelsen

Den anmodende ret skal i sin anmodning oplyse om, hvorvidt sagens parter og/eller deres eventuelle rettergangsfuldmægtige vil være til stede eller anmodes om at deltage ved bevisoptagelsen. Den anmodede ret underretter sagens parter og deres eventuelle rettergangsfuldmægtige om tid og sted for bevisoptagelsen og skal overveje de betingelser, hvorpå de kan deltage aktivt. Det er også muligt for befuldmægtigede for den anmodende ret, herunder retsmedlemmer, at være til stede ved bevisoptagelsen samt at deltage aktivt, hvis dette er foreneligt med lovgivningen i den medlemsstat, hvor den anmodede ret er beliggende, og på betingelser, som er fastsat af den pågældende ret.

10.2.5. Udførelse af anmodninger

Den anmodende ret skal udføre anmodningen efter lovgivningen i den medlemsstat, hvor den er beliggende. Bevisoptagelsen kan også udføres efter en særlig procedure, som er foreskrevet i lovgivningen i den medlemsstat, hvor den anmodende ret er beliggende, hvis den anmodende ret anmoder derom. Den anmodede ret skal efterkomme et sådant ønske, medmindre det er uforeneligt med lovgivningen i dens medlemsstat.

10.2.6. Brug af kommunikationsteknologi

Ifølge forordningen kan der optages bevis ved hjælp af kommunikationsteknologi, navnlig videokonferencer og telekonferencer. Hvis der anmodes derom, skal retten også her efterkomme dette ønske, medmindre det er uforeneligt med lovgivningen i den medlemsstat, hvor den anmodede ret er beliggende, eller hvis det volder større praktiske vanskeligheder. Selv om den anmodende ret eller den anmodede ret ikke har adgang til sådanne tekniske hjælpemidler, kan disse stilles til rådighed af retterne efter fælles overenskomst.

10.2.7. Direkte bevisoptagelse

En anmodning om direkte bevisoptagelse skal sendes til den pågældende medlemsstats centrale organ eller kompetente myndighed, og der må kun gives afslag i undtagelsestilfælde. Direkte bevisoptagelse kan kun foregå, hvis det kan ske på frivillig basis uden brug af tvangsmidler. Senest 30 dage efter modtagelsen af anmodningen oplyser den anmodede medlemsstats centrale organ eller kompetente myndighed den anmodende ret om, hvorvidt anmodningen kan accepteres, og i givet fald på hvilke betingelser efter lovgivningen i den anmodede medlemsstat beviset kan optages. Beviset optages af et retsmedlem eller af enhver anden person som f.eks. en sagkyndig, der udpeges efter lovgivningen i den medlemsstat, hvor den anmodende ret er beliggende.

10.2.8. Omkostninger til bevisoptagelse

Udførelsen af anmodningen må ikke give anledning til krav om refusion af gebyrer og omkostninger. Dog skal den anmodende ret, hvis den anmodede ret anmoder herom, sørge for, at visse omkostninger straks refunderes:

- godtgørelser, der er betalt til sagkyndige og tolke, og
- omkostninger, der er foranlediget af anvendelsen af særlige formkrav for bevisoptagelsen, som den anmodende ret har fremsat ønske om (artikel 10, stk. 3 og 4).

Hvis der skal indhentes udtalelse fra en sagkyndig, kan den anmodede ret kræve betaling af forskud til dækning af de omkostninger, der er forbundet med bevisoptagelsen.

NB. Der findes en praktiske vejledning fra det europæiske retlige netværk om bevisoptagelse⁽¹⁷⁴⁾ og en anden specifik vejledning om videokonferencer.⁽¹⁷⁵⁾

(174) Jf. http://ec.europa.eu/civiljustice/publications/docs/guide_taking_evidence_da.pdf

(175) Jf. http://ec.europa.eu/civiljustice/publications/docs/guide_taking_evidence_da.pdf og (på engelsk) http://ec.europa.eu/civiljustice/publications/docs/guide_videoconferencing_en.pdf

Retshjælp

11.1. Baggrund

I et EU med åbne grænser er der desværre situationer, hvor EU's borgere og virksomheder ser sig tvunget til at deltage i retssager ved en ret i en anden medlemsstat for at inddrive gæld eller søge at løse en tvist. Grænseoverskridende tvister kan involvere enkeltpersoner, som måske kun har begrænsede midler til at betale sagsomkostningerne. Retssager kan generelt, og grænseoverskridende retssager er ingen undtagelse, være dyre, navnlig hvis der er store beløb på spil. Grænseoverskridende retssager kræver ofte repræsentation i retten i den medlemsstat, hvor sagen føres, men også juridisk rådgivning fra en advokat i partens hjemland. Desuden kan parterne i grænseoverskridende retssager have yderligere omkostninger til oversættelse af dokumenter, tilstedeværelse ved mundtlige retsmøder, rejse og andre omkostninger.

11.2. Retshjælpsdirektivet⁽¹⁷⁶⁾

11.2.1. Overblik

Retshjælpsdirektivet blev vedtaget af Rådet i januar 2003 med det formål at fjerne de daværende hindringer for adgang til retshjælp. Direktivet finder anvendelse på EU-borgere samt tredjelandsstatsborgere, som har sædvanligt og lovligt opholdssted i en medlemsstat, og giver dem ret til retshjælp på samme måde som borgere i den medlemsstat, hvor retten befinder sig. Formålet med direktivet er derfor at forbedre adgangen for fysiske personer til

domstolene i grænseoverskridende tvister i EU gennem fastsættelse af fælles mindsteregler for retshjælp til sagens parter i forbindelse med tvister af denne art. Direktivet finder anvendelse i alle EU's medlemsstater bortset fra Danmark.

Eksempel

A, som er EU-statsborger bosiddende i medlemsstat 1, har fået meddelelse om, at der er anlagt sag mod ham i medlemsstat 2 med krav om betaling af et beløb på ca. 235 000 EUR for tab og skade, som hans 12-årige søn angiveligt har forårsaget under en ferie med sin familie i medlemsstat 2. A har to døtre, men ingen søn. A vil naturligvis forsvare sagen mod ham, har undersøgt sagen og fået besked om, at et advokatfirma i medlemsstat 2 gerne vil påtage sig sagen, men kræver betaling af mindst 8 000 EUR, hvoraf kun en lille del vil kunne opkræves fra den person, der har anlagt sagen, hvis den bliver afvist. A og hans familie har en månedlig nettoindkomst på 1 850 EUR. De er bekymret over sagens omkostninger og ved ikke, hvordan de skal få råd til at betale udgifterne til at forsvare sagen, eller hvordan de skal kontakte en advokat i medlemsstat 2, som kan hjælpe dem og føre sagen billigere eller med retshjælp. De er også under tidspres i forbindelse med indgivelse af svarskrift, idet den frist, retten i medlemsstat 2 har fastsat, er ved at udløbe.

Dette eksempel på A's situation skal illustrere, hvilke vanskeligheder og hindringer borgere fra forskellige medlemsstater, som er involveret i grænseoverskridende tvister, ofte oplever. Dette gælder især, hvor

(176) Rådets direktiv 2002/8/EF af 27. januar 2003 om forbedret adgang til domstolene i grænseoverskridende tvister gennem fastsættelse af fælles mindsteregler for retshjælp i forbindelse med tvister af denne art, EUT L 2006 af 31.1.2003, s. 41.

det er nødvendigt at forsvare en retssag, som er anlagt ved en ret i en anden medlemsstat, fordi dette ofte kræver juridisk rådgivning og repræsentation i to forskellige medlemsstater med de dermed forbundne omkostninger. Der kan være sprogbarrierer, som kræver dyr oversættelse af dokumenter, men der kan også være andre omkostninger til f.eks. rapporter fra sagkyndige og tilstedeværelse af vidner, samt udgifter forbundet med, at en part skal være til stede i retten i en anden medlemsstat. I A's tilfælde kunne det hjælpe ham, hvis han kunne få retshjælp i medlemsstat 2, og hvis han kan finde en advokat, som vil føre sagen med retshjælp. EU-direktivet vil give A samme ret til retshjælp i den pågældende stat, som hvis han var bosiddende i den stat.

11.2.2. Anvendelsesområde

Direktivet finder anvendelse på sager på det civil- og handelsretlige område, hvori den part, der ansøger om retshjælp, enten er EU-borger eller har bopæl eller sædvanligt opholdssted i en anden medlemsstat end den, på hvis område retssagen føres, eller på hvis område den trufne retsafgørelse skal fuldbyrdes. Det tager sigte på at fremme anvendelsen af retshjælp i forbindelse med grænseoverskridende tvister for fysiske personer, der ikke har tilstrækkelige midler, hvis en sådan hjælp er nødvendig for at sikre reel adgang til domstolene. Endvidere indeholder direktivet bestemmelser, som har til formål at gøre fremsendelsen af ansøgninger om retshjælp enklere og hurtigere ved at koordinere det retlige samarbejde mellem medlemsstaterne.

11.2.3. Ret til retshjælp

Den kompetente myndighed i den medlemsstat, hvor sagen føres, eller hvor retsafgørelsen skal fuldbyrdes, bevilger eller afslår retshjælp. Hjælpen bør ikke kun dække sagsomkostningerne, men også udgifterne til fuldbyrdelse af retsafgørelser eller officielt bekræftede dokumenter i en anden medlemsstat samt udenretslige procedurer, hvis parterne er juridisk forpligtede eller har fået påbud af retten om at benytte dem. Retshjælpen skal sikre juridisk bistand og repræsentation i retten og retshjælpsmodtagerens sagsomkostninger, herunder omkostninger forbundet med tvistens grænseoverskridende karakter såsom tolkning, oversættelse af de for sagen nødvendige dokumenter eller rejseudgifter.

11.2.4. Ansøgning om retshjælp

Den medlemsstat, hvor retshjælpsmodtageren har bopæl eller sædvanligt opholdssted, skal stille de tjenester, der er nødvendige for udarbejdelse af ansøgningen om retshjælp og fremsendelse til den medlemsstat, hvor sagen føres eller skal føres, til rådighed. Medlemsstaterne skal udpege myndigheder, der har kompetence til at fremsende ("fremsendende myndigheder") og modtage ("modtagende myndigheder") ansøgninger om retshjælp. For at gøre det nemmere er der udarbejdet standardformularer til ansøgninger om retshjælp samt fremsendelse af sådanne ansøgninger.⁽¹⁷⁷⁾

(177) Jf. Kommissionens afgørelse af 26. august 2005 om udarbejdelse af en formular til fremsendelse af ansøgninger om retshjælp i medfør af Rådets direktiv 2003/8/EF, EUT L 225 af 31.8.2005, s. 23. Formularen er tilgængelig på E-Justice-webstedet https://e-justice.europa.eu/content_legal_aid_forms-157-da.do, og Kommissionens afgørelse af 9. november 2004 om udarbejdelse af en formular til brug ved udfærdigelse af ansøgninger om retshjælp efter Rådets direktiv 2003/8/EF om forbedret adgang til domstolene i grænseoverskridende tvister gennem fastsættelse af fælles mindsteregler for retshjælp i forbindelse med tvister af denne art. Se også E-Justice-webstedet på https://e-justice.europa.eu/content_legal_aid_forms-157-da.do

Mægling

12.1. Udenretslig bilæggelse – alternative metoder til bilæggelse af tvister på det civil- og handelsretlige område i Den Europæiske Union

Alternative metoder til tvistbilæggelse er udenretslige procedurer til løsning af civil- og handelsretlige tvister. De omfatter normalt et samarbejde mellem tvistens parter om at finde en løsning bistået af en neutral tredjemand. Alternative metoder til tvistbilæggelse er en vigtig del af processen for at skabe retfærdige og effektive tvistbilægelsesmekanismer på EU-plan.

12.2. Den europæiske adfærdskodeks for mæglere

Europa-Kommissionen tog initiativ til at udarbejde en politik for alternativ tvistbilæggelse i EU ved først og fremmest at bistå ved udsendelsen af den europæiske adfærdskodeks for mæglere, som blev vedtaget på et møde mellem mæglingseksperter i juli 2004.⁽¹⁷⁸⁾ I kodeksen fastsættes en række principper, som de enkelte mæglere og mæglingsorganisationer frivilligt og på eget ansvar kan følge. Den gælder for alle typer mægling i civil- og handelsretlige anliggender. Et stort antal individuelle mæglere og mæglingsorganisationer har tilsluttet sig kodeksen, men den berører ikke anvendelsen af national lovgivning og bestemmelserne vedrørende de forskellige erhverv.

(178) Jf. http://ec.europa.eu/civiljustice/adr/adr_ec_code_conduct_da.pdf.

12.3. Det europæiske mæglingsdirektiv

12.3.1. Direktivets baggrund og formål

Kort tid efter adfærdskodeksens vedtagelse forelagde Kommissionen Europa-Parlamentet og Rådet et forslag til direktiv om visse aspekter af mægling på det civil- og handelsretlige område. Dette instrument blev vedtaget den 21. maj 2008, og medlemsstaterne skulle have gennemført det i deres nationale lovgivning senest den 21. maj 2011.⁽¹⁷⁹⁾ Direktivet havde ikke til formål at skabe en europæisk mæglingskodeks. Formålet var primært at indføre nogle minimumsstandards for omfanget og kvaliteten af mægling samt at sikre fortsat balance i forholdet mellem mægling og retssager. Baggrunden for dette var ønsket om at fremme adgangen til alternativ tvistbilæggelse og anvendelsen af mægling til at løse tvister i civil- og handelsretlige sager mindeligt.

12.3.2. Grænseoverskridende tvister – artikel 2

Direktivet finder kun anvendelse på mægling i grænseoverskridende tvister. I direktivet forstås ved en grænseoverskridende tvist en tvist, hvor mindst en af parterne har bopæl eller sædvanligt opholdssted i en anden medlemsstat end den anden eller de andre parter på en af følgende datoer:

- når parterne beslutter at anvende mægling
- når mæglingen pålægges af en ret
- når der opstår en forpligtelse til at benytte mægling i henhold til national lovgivning, eller

(179) Ikke alle medlemsstater havde gennemført direktivet inden den fastsatte frist.

- parterne opfordres af den ret, hvor der er anlagt en sag, til at anvende mægling med henblik på bilæggelse af tvisten.

En anden situation, som i direktivet betragtes som grænseoverskridende, er hvis parterne ikke kan nå til enighed, og der indledes en retssag eller voldgift efter mæglingen. Hvis retssagen eller voldgiftssagen føres i en anden medlemsstat end den, hvor parterne havde bopæl eller sædvanligt opholdssted, da mæglingen blev indledt, karakteriseres tvisten som grænseoverskridende med hensyn til direktivets bestemmelser om fortrolighed og forældelsesfrister.

12.3.3. Mæglingens kvalitet – artikel 4

I henhold til direktivet skal medlemsstaterne med de midler, som de finder hensigtsmæssige, fremme udarbejdelse og overholdelse af adfærdskodekser blandt mæglere og mæglingsorganisationer. Medlemsstaterne opfordres også generelt at fremme andre effektive kvalitetskontrolordninger for levering af mæglingstjenester samt uddannelse af mæglere.

12.3.4. Anvendelse af mægling – artikel 5

I henhold til direktivet kan retter opfordre de parter, der deltager i retssager, til at anvende mægling til bilæggelse af tvisten eller at deltage i et informationsmøde. Dette forhindrer ikke medlemsstaterne i at gøre mægling obligatorisk eller forbinde den med incitamenter eller sanktioner, forudsat at dette ikke er til hinder for, at parterne har adgang til domstolsprøvelse.

12.3.5. Eksigibiliteten af aftaler, der er indgået efter mægling – artikel 6

Denne artikel er en vigtig bestemmelse i direktivet, som kræver, at medlemsstaterne påser, at en aftale, der er indgået efter mægling, med visse begrænsede undtagelser, kan gøres eksigibel på anmodning af en part og med den anden parts samtykke. Dette kan f.eks. ske ved en retsafgørelse eller på en anden måde i overensstemmelse med loven i den medlemsstat, hvor anmodningen fremsættes, nemlig i et officielt bekræftet dokument. Den resulterende aftale vil under alle omstændigheder være eksigibel i henhold til de relevante bestemmelser i de europæiske instrumenter, som genstanden for aftalen er underlagt. En aftale om bilæggelse af en grænseoverskridende tvist i et kontraktforhold vil dermed være eksigibel i henhold til Bruxelles I-forordningen eller som et europæisk tvangsfuldbyrdsdokument.

12.3.6. Mæglingens fortrolige karakter – artikel 7

En af fordelene ved mægling er, at den er fortrolig mellem parterne og i forhold til mægleren. Nogle af medlemsstaterne har vedtaget regler, der sikrer dette, ligesom det er almindelig praksis, at mæglingens parter indgår en mæglingsskiftelse, hvori det foreskrives, at processen skal være fortrolig. Direktivet kommer også ind på emnet og kræver, at medlemsstaterne skal påse, medmindre parterne aftaler andet, at hverken mæglerne eller de, der er involveret i tilrettelæggelsen af mæglingsprocessen, er tvunget til at afgive vidneforklaring i en efterfølgende retssag eller en voldgiftssag vedrørende oplysninger, der stammer fra eller har tilknytning til en mæglingsskiftelse, undtagen hvis tvingende ordre public-hensyn gør det nødvendigt, f.eks. for at sikre beskyttelsen af børns tarv, hvis sådanne oplysninger videregives.

12.3.7. Mæglingens virkning for forældelsesfrister – artikel 8

Et af problemerne ved at indlede en mæglingsproces er, hvis en forældelsesfrist er ved at udløbe, og dette sandsynligvis vil ske under mæglingsprocessen. Mægling er normalt ikke noget, der suspenderer en forældelsesfrist i henhold til medlemsstaternes nationale lovgivning. Derfor kræver denne bestemmelse, at medlemsstaterne sikrer, at hvis en forældelsesfrist udløber under en mæglingsproces, som er underlagt direktivet, bør dette ikke i henhold til den nationale lovgivning betyde, at en part ikke efterfølgende hindres i at anlægge sag eller benytte voldgift. Denne bestemmelse har også til formål at fjerne en af de mulige juridiske hindringer for mægling.

12.3.8. Oplysning til almenheden – artikel 9

Med henblik på at udbrede kendskabet til mægling skal medlemsstaterne tilskynde til formidling af oplysninger om, hvordan offentligheden kan kontakte mæglere og mæglingsorganisationer. Endvidere skal Kommissionen af medlemsstaterne underrettes om, hvilke retter der kan gøre mæglingsaftaler eksigible i henhold til artikel 6. Disse oplysninger findes på webstedet for Det Europæiske Civilretlige Atlas.⁽¹⁸⁰⁾

(180) Se f.eks. oplysningerne om fuldbyrdelse i Det Forenede Kongeriges retsdistrikter på: http://ec.europa.eu/justice_home/judicialatlascivil/html/me_competentauthorities_da.jsp?countrySession=4#statePage0

Fuldbyrdelse af domme

13.1. Baggrund

Som tidligere bemærket⁽¹⁸¹⁾ giver Bruxelles I-omarbejdningen, proceduren for det europæiske tvangsfuldbyrdsdokument, den europæiske betalingspåkravsprocedure og den europæiske småkravsprocedure kreditorer, som med hensyn til betalingspåkrav har fået udstedt et eksigibelt påkrav i én medlemsstat, mulighed for relativt let og billigt at tage påkravet med til en anden medlemsstat med henblik på fuldbyrdelse med få eller ingen yderligere processuelle trin. Den faktiske fuldbyrdelse af påkravet er imidlertid stadig underlagt den nationale lovgivning og nationale fuldbyrdsprocedurer, som varierer meget fra medlemsstat til medlemsstat.

De vigtigste forskelle i de nationale retssystemer drejer sig navnlig om betingelserne for udstedelse og gennemførelse af sikrende retsmidler. Det er i øjeblikket mere besværligt, langsommeligt og bekosteligt for kreditorer at få foreløbige retsmidler til sikring af aktiverne hos en debitor i en anden medlemsstat. Dette er et problem, fordi en hurtig og let adgang til sådanne foreløbige retsmidler ofte har afgørende betydning for at sikre, at debitor ikke har taget pengene ud af sin konto eller formøbet sine aktiver på det tidspunkt, hvor kreditor har opnået og fået fuldbyrdet en dom i hovedsagen. Det er særlig vigtigt, når der er tale om indeståender på en bankkonto. I dag kan debitorer let slippe uden om fuldbyrdsforanstaltninger ved hurtigt at flytte deres penge fra en bankkonto i én medlemsstat til en anden. En kreditor har derimod vanskeligt ved at få spærret en debtors bankkonto i udlandet for at sikre sin fordring. Det har gjort, at mange kreditorer enten er ude af stand til at få inddrevet deres fordringer i udlandet eller ikke finder det umagen værd at forsøge på det og derfor afskriver dem som tab. Derfor tog Kommissionen initiativ til at fremsætte forslag om en europæisk kendelse til sikring af bankindeståender for at forhindre, at penge flyttes fra bankkonto

(181) Afsnit 3.5.

til skade for kreditorerne. Den resulterende forordning blev vedtaget den 15. maj 2014 og skal anvendes fra den 18. januar 2017.⁽¹⁸²⁾

13.2. Den europæiske kendelse til sikring af bankindeståender

13.2.1. Territorialt anvendelsesområde

Forordningen binder alle EU's medlemsstater med undtagelse af Danmark og Det Forenede Kongerige, som har valgt ikke at deltage i vedtagelsen af den.⁽¹⁸³⁾ Kreditorer med bopæl i en medlemsstat, der ikke er bundet af forordningen, eller i tredjelande kan ikke anvende proceduren, selv om den kompetente ret eller den eller de involverede konti føres i medlemsstater, der er bundet af forordningen.⁽¹⁸⁴⁾ Kontosikringskendelsen kan kun anvendes på bankkonti, der føres i en eller flere medlemsstater, som er bundet af forordningen,⁽¹⁸⁵⁾ selv om kontiene ikke behøver at være i en bank, som er baseret i EU, forudsat at de i det tilfælde er i en filial inden for EU.⁽¹⁸⁶⁾ Kontosikringskendelsen kan kun anvendes på grænseoverskridende tilfælde.⁽¹⁸⁷⁾ Et grænseoverskridende tilfælde er et tilfælde, hvor den eller de bankkonti, der skal sikres ved kontosikringskendelsen, føres i en anden medlemsstat end den medlemsstat, hvis ret der er indgivet anmodning om kontosikringskendelse til, eller den medlemsstat, hvor kreditor har bopæl.

(182) Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 655/2014 af 15. maj 2014 om indførelse af en procedure for en europæisk kendelse til sikring af bankindeståender med henblik på at lette grænseoverskridende gældsinddrivelse på det civil- og handelsretlige område.

(183) Jf. betragtning 49 og 51. Det Forenede Kongerige kan i henhold til protokol nr. 21 i EUT og TEUF vælge senere at vedtage forordningen.

(184) Jf. artikel 4, stk. 6.

(185) Jf. artikel 1, stk. 1, og artikel 2, stk. 2.

(186) Jf. artikel 2, stk. 2.

(187) Defineret i artikel 3.

Eksempler på "grænseoverskridende tilfælde":

Eksempel 1 – Kreditor har bopæl i medlemsstat A, som er bundet af forordningen. Kreditor har opnået en retsafgørelse fra en ret i den medlemsstat om betaling af 100 000 EUR mod en debitor, som har bankkonti i tre andre medlemsstater, B, C og D, som alle er bundet af forordningen. Kreditor ønsker at sikre hver af disse konti med en kontosikringskendelse. Han vil skulle indgive en anmodning om en kontosikringskendelse til en ret i medlemsstat A, hvor retsafgørelsen blev truffet.

Eksempel 2 – Kreditor har bopæl i medlemsstat A og ønsker at rejse krav om betaling af 250 000 EUR mod en debitor med bopæl i medlemsstat B samt at sikre udfaldet af retssagen med en kontosikringskendelse. Debitor har bankkonti i medlemsstat B og C. Kreditor skal indgive anmodning om en kontosikringskendelse til retten i en medlemsstat, der har kompetence til at påkende sagens realitet. Han kan imidlertid ikke anmode om en kontosikringskendelse i medlemsstat B, selv om retterne der har kompetence til at påkende sagens realitet, fordi alle de konti, der er omfattet af afgørelsen, skal føres i en anden medlemsstat end den medlemsstat, hvis ret der er indgivet anmodning om kontosikringskendelse til.

Eksempler på tilfælde, som ikke er "grænseoverskridende":

Eksempel 3 – Kreditor har bopæl i medlemsstat A og har et officielt bekræftet dokument udstedt i medlemsstat A, ifølge hvilket en debitor, som også har bopæl i den medlemsstat, er forpligtet til at tilbagebetale

beløbet på 150 000 EUR. Kreditor er bekendt med, at debitor har bankkonti i medlemsstat A og B. Den ret, der har kompetence til at udstede kontosikringskendelsen, er retterne i medlemsstat A, hvor det officielt bekræftede dokument er blevet udstedt. Kreditor kan ikke anmode om en kontosikringskendelse for kontiene i medlemsstat A, eftersom dette ville betyde, at tilfældet ikke er omfattet af definitionen af grænseoverskridende tilfælde. Kreditor kunne imidlertid anmode om en kontosikringskendelse for den konto, der føres i medlemsstat B.

Eksempel 4 – Kreditor har bopæl i medlemsstat A og sagsøger debitor for 150 mio. EUR i den medlemsstat for levering af defekte tog. Kreditor er bekendt med, at debitor har konti i forskellige medlemsstater, herunder A, men er ikke sikker på, hvilken der er flest midler på. Kreditor ønsker at anmode om en kontosikringskendelse for alle debtors konti, men kan kun gøre det i medlemsstat A. Sagen hører ikke under definitionen af grænseoverskridende tilfælde, fordi alle konti ikke føres i andre medlemsstater end den, hvor kreditor har bopæl, eller hvor retten, som har kompetence til at behandle anmodningen, er beliggende. For at falde ind under forordningens anvendelsesområde skal kreditor udelukke de konti, der føres i medlemsstat A, fra anmodningen om en kontosikringskendelse.

13.2.2. Materielt anvendelsesområde og adgang til proceduren

Proceduren kan anvendes til pengekrav på det civil- og handelsretlige område. Der er undtagelser fra anvendelsesområdet, som svarer til dem

i Bruxelles I-forordningen.⁽¹⁸⁸⁾ Derudover kan proceduren ikke anvendes til at sikre midler på konti, der føres i banker, som der i henhold til den gældende nationale lov ikke kan gøres udlæg i,⁽¹⁸⁹⁾ eller konti oprettet af eller i centralbanker, når de handler i deres egenskab af pengepolitiske myndigheder.⁽¹⁹⁰⁾ Proceduren kan anvendes af en kreditor enten før eller efter opnåelse af en kendelse.⁽¹⁹¹⁾ Den er også til rådighed til håndhævelse af en forpligtelse i et officielt bekræftet dokument eller et retsforlig.⁽¹⁹²⁾ Proceduren i forordningen er et alternativ for kreditorer til de procedurer, der allerede findes i medlemsstaternes nationale love.⁽¹⁹³⁾

13.3. Kompetence

Retten i den medlemsstat, som har kompetence til at påkende sagens realitet, har kompetence til at udstede en kontosikringskendelse, hvis kreditor endnu ikke har opnået en retsafgørelse, et retsforlig eller et officielt bekræftet dokument.⁽¹⁹⁴⁾ Der findes særlige regler for forbrugerdebitorer, ifølge hvilke det kun er retten i forbrugerens bopælsland, som har kompetence i forhold til kreditor.⁽¹⁹⁵⁾ Når kreditor har opnået en retsafgørelse, et retsforlig eller et officielt bekræftet dokument, har retterne i den medlemsstat, hvor

retsafgørelsen, retsforliget eller det officielt bekræftede dokument blev opnået, kompetence.⁽¹⁹⁶⁾

13.4. Opnåelse af en kontosikringskendelse

13.4.1. Procedurens art

Proceduren for at opnå en kontosikringskendelse er ikkekontradiktorisk med henblik på at sikre, at debitor ikke underrettes om kreditors hensigt forud for udstedelsen af kendelsen samt for at forhindre, at debitor derefter flytter penge fra sin konto. Kendelsen skal altid udstedes af en ret. Retten træffer i princippet sin afgørelse på grundlag af skriftlige beviser, som fremlægges af kreditor i eller med anmodningen. Hvis retten ønsker yderligere beviser fra kreditor, skal disse være i form af dokumentation. Retten kan afholde en høring af kreditor, sagkyndige eller vidner, herunder ved hjælp af kommunikationsteknologi. Når retten udsteder kendelsen, er den underlagt visse frister, som er nærmere fastlagt i forordningen.

13.4.2. Betingelser, som kreditor skal opfylde

Kendelsen vil i alle tilfælde først blive udstedt, når kreditor har forelagt tilstrækkelig dokumentation til, at retten kan fastslå, at der er akut behov for en beskyttelsesforanstaltning. Kreditor skal påvise over for retten, at der er en reel risiko for, at den efterfølgende fuldbyrdelse af kreditors krav mod debitor uden en sådan foranstaltning vil blive umulig eller væsentligt vanskeligere.⁽¹⁹⁷⁾ Hvis kreditor endnu ikke har opnået en retsafgørelse,

(188) Se listen i artikel 2, stk. 2. Skat, told eller forvaltningsanliggender er også udelukket ligesom "*acta iure imperium*".

(189) Artikel 2, stk. 3.

(190) Artikel 2, stk. 4.

(191) Jf. artikel 5.

(192) Ibid. Se også definitionerne i artikel 4, stk. 9 og 10.

(193) Jf. artikel 1, stk. 2.

(194) Artikel 6, stk. 1.

(195) Artikel 6, stk. 2.

(196) Artikel 6, stk. 3.

(197) Artikel 7, stk. 1.

før anmodningen indgives, skal han også påvise over for retten, at han sandsynligvis vil få medhold i realiteten i sit krav mod debitor.⁽¹⁹⁸⁾ Af en betragtning fremgår det, at fuldbyrdelsen kan blive umulig eller væsentligt vanskeligere, fordi der består en reel risiko for, at debitor kan have formøblet, skjult eller tilintetgjort sine aktiver eller have skilt sig af med dem til under værdien, i et usædvanligt omfang eller ved en usædvanlig handling. Den kendsgerning, at debtors finansielle situation er dårlig eller for nedadgående, bør ikke i sig selv være tilstrækkelig grund til at udstede et påbud. Retten kan imidlertid tage hensyn til disse faktorer i den overordnede vurdering af risikoforekomsten.

13.4.3. Sikkerhedsstillelse

Retten kan kræve, at kreditor stiller sikkerhed, så det sikres, at debitor senere kan få erstatning for enhver skade, som denne påføres som følge af kontosikringskendelsen. Retten bør have skønsmæssig beføjelse til at fastsætte sikkerhedsbeløbet. Hvis der ikke foreligger specifik dokumentation for den potentielle skades størrelse, bør det være muligt for retten at betragte det beløb, som kendelsen skal udstedes på, som rettesnor for fastsættelse af sikkerhedsbeløbet.

I tilfælde, hvor kreditor endnu ikke har opnået en retsafgørelse, et retsforlig eller et officielt bekræftet dokument, der forpligter debitor til at indfri kreditors krav, bør sikkerhedsstillelse være hovedreglen. Retten kan imidlertid kun undtagelsesvis dispensere fra dette krav eller kræve sikkerhedsstillelse med et lavere beløb, hvis den finder, at en sådan sikkerhed er uhensigtsmæssig

som følge af sagens omstændigheder, herunder f.eks. hvis kreditor står særlig stærkt, men ikke har tilstrækkelige midler til at stille sikkerhed.⁽¹⁹⁹⁾

I tilfælde, hvor kreditor allerede har opnået en retsafgørelse, et retsforlig eller et officielt bekræftet dokument, bør sikkerhedsstillelse overlades til rettens skøn. Sikkerhedsstillelse kan f.eks. være hensigtsmæssig, hvis den retsafgørelse, hvis fuldbyrdelse kontosikringskendelsen har til formål at sikre, endnu ikke er eksigibel eller kun er midlertidigt eksigibel på grund af en verserende klage.

13.4.4. Procedure og frister

Anmodningen skal indgives i den form, som Kommissionen foreskriver.⁽²⁰⁰⁾ Kreditor behøver ikke at give nøjagtige oplysninger om den eller de konti, der skal sikres, som f.eks. kontonumre. Det er tilstrækkeligt at angive, hvilke banker kontiene er oprettet i. Anmodningen og dokumentationen kan indgives elektronisk, hvis dette accepteres efter de processuelle regler i den medlemsstat, hvor den indgives.⁽²⁰¹⁾ Fristerne for en afgørelse om anmodningen om en kontosikringskendelse afhænger af omstændighederne. Hvis kreditor endnu ikke har et fuldbyrdelsesgrundlag, træffer retten afgørelse senest 10 arbejdsdage efter, at kreditor indgav anmodningen. Hvis kreditor allerede har et fuldbyrdelsesgrundlag, træffer retten afgørelse senest fem arbejdsdage efter, at kreditor indgav sin anmodning. Hvis der afholdes en høring, bør retten træffe afgørelse senest fem arbejdsdage efter, at høringen har fundet sted, og tilsvarende frister finder anvendelse på afgørelsen om, hvorvidt kreditor skal stille sikkerhed. Hvis kreditor skal stille sikkerhed, skal

(199) Der findes flere eksempler i betragtning 18.

(200) Jf. artikel 8, stk. 1, artikel 51 og 52.

(201) Jf. artikel 8, stk. 4.

(198) Artikel 7, stk. 2.

afgørelsen om anmodningen om en kontosikringskendelse træffes, så snart kreditor har stillet den krævede sikkerhed.

13.4.5. Adgang til oplysninger om bankkonti

Som beskrevet ovenfor behøver kreditor ikke have debtors kontonumre, men blot navne og adresser på de relevante banker. Hvis kreditor ikke ved, i hvilken bank debitor har en konto i en bestemt medlemsstat, kan han anvende en særlig procedure til at finde oplysninger om debtors konto eller konti, nemlig at indgive en anmodning derom til den ret, som anmodningen blev indgivet til.⁽²⁰²⁾ Normalt kan denne procedure for anmodning om kontooplysninger kun anvendes, hvis kreditor har et fuldbyrdesgrundlag i form af enten en retsafgørelse, et retsførlig eller et officielt godkendt dokument, der kræver, at debitor betaler kreditors krav. Hvis kreditor endnu ikke har et fuldbyrdesgrundlag, kan han kun anmode om kontooplysninger, hvis det under hensyntagen til de relevante omstændigheder er et betragteligt beløb, der skal sikres, og hvis kreditor kan påvise, at der er akut behov for kontooplysninger, fordi der er risiko for, at den efterfølgende fuldbyrdelse af kreditors krav mod debitor sandsynligvis vil blive bragt i fare uden de pågældende oplysninger, og at det derfor kan føre til en betydelig forværring af kreditors økonomiske situation. For at undgå at søge forgæves skal kreditor begrunde, hvorfor han mener, at debitor har konti i en bestemt medlemsstat.

13.5. Efter udstedelse af kontosikringskendelsen

Proceduren for kontosikringskendelsen omfatter en række nyskabelser. Ud over at den oprindelige ansøgningsprocedure er ikkekontradiktorisk,

(202) Artikel 14.

skal kendelsen fuldbyrdes straks og med størst mulig effektivitet. Proceduren er den første, hvor EU giver direkte mulighed for fuldbyrdelse af retsafgørelser, hvorfor kontosikringskendelsens vigtigste karakteristika er af stor betydning.

13.5.1. Kendelsens form

Kontosikringskendelsen skal udstedes ved hjælp af den foreskrevne standardformular, som består af to dele og indeholder de oplysninger, der er beskrevet i forordningen. Midler er sikret, så længe kendelsen er gældende og ved en eventuel ændring, begrænsning, tilbagekaldelse eller indstilling af kendelsen eller opfyldelse af den forpligtelse, som danner grundlag for kendelsen.⁽²⁰³⁾ Kendelsen skal fuldbyrdes straks i overensstemmelse med reglerne for tilsvarende kendelser i den pågældende medlemsstat.⁽²⁰⁴⁾ Der kræves ikke en afgørelse om eksigibilitet.⁽²⁰⁵⁾

13.5.2. Fremsendelse til banken

Kendelsen skal fremsendes til den eller de relevante banker sammen med en tom formular til erklæringen, som bankerne skal udfylde. Fremsendelsesproceduren afhænger af, hvorvidt kendelsen skal fuldbyrdes i den samme medlemsstat som den ret, som udstedte den, eller en anden medlemsstat. I førstnævnte tilfælde skal kendelsen fremsendes i overensstemmelse med de processuelle regler i den pågældende medlemsstat. I sidstnævnte tilfælde vil kendelsen blive fremsendt til den kompetente myndighed i fuldbyrdesmedlemsstaten, om nødvendigt ledsaget af en oversættelse til et officielt sprog i den medlemsstat.⁽²⁰⁶⁾

(203) Artikel 20.

(204) Jf. artikel 23, stk. 1 og 2.

(205) Artikel 22.

(206) Artikel 23, stk. 3.

13.5.3. Bankens svar

En bank, der er adressat for en kontosikringskendelse, skal straks gennemføre den. Banken skal sikre det i kendelsen fastsatte beløb ved at sikre, at det ikke overføres eller hæves, eller at det kun sker til en særlig konto til sikringsformål.⁽²⁰⁷⁾ Senest tre dage efter gennemførelsen af kontosikringskendelsen udsteder banken en erklæring om sikring af midler til kreditor, eller hvis kendelsen blev udstedt i en anden medlemsstat end fuldbyrdelsesmedlemsstaten, til den kompetente myndighed⁽²⁰⁸⁾ i den relevante medlemsstat, som så sender den til kreditor.⁽²⁰⁹⁾

13.5.4. Forkyndelse for debitor⁽²¹⁰⁾

Derefter forkyndes kendelsen for debitor med erklæringen, anmodningen og dokumentationen enten af kreditor eller af den kompetente myndighed i fuldbyrdelsesstaten.⁽²¹¹⁾ Hvis debitor har bopæl i den samme medlemsstat som der, hvor kendelsen blev udstedt, foretages forkyndelse i henhold til bestemmelserne i denne medlemsstats lovgivning. Hvis debitor har bopæl i en anden medlemsstat end den udstedende medlemsstat, foretages forkyndelsen senest tre arbejdsdage efter den dag, hvor erklæringen fra banken blev modtaget. De dokumenter, der skal forkyndes, fremsendes til den kompetente myndighed i den medlemsstat, hvor debitor har bopæl, hvorefter myndigheden der forkynder dem for debitor i overensstemmelse

med lovgivningen der. Hvis debitor har bopæl i et tredjeland, forkyndes dokumenterne i overensstemmelse med de regler om international forkyndelse, der gælder i den udstedende medlemsstat.

13.6. Retsmidler og andre bestemmelser om varetagelse af debtors interesser

Eftersom kontosikringskendelsen udstedes uden høring af debitor, indeholder forordningen en række retsmidler for debitor mod selve kontosikringskendelsen eller fuldbyrdelsen deraf.⁽²¹²⁾ De retsmidler, der er tilgængelige for debitor, er sammen med betingelserne for udstedelse af kendelsen og kreditors hæftelse for overtrædelse af disse en vigtig del af forordningen med henblik på at sikre en passende balance mellem kreditors og debtors interesser. Debitor kan anmode om prøvelse af kontosikringskendelsen, navnlig hvis betingelserne for udstedelse i forordningen ikke er opfyldt, f.eks. hvis den udstedende ret ikke er kompetent, eller fordi kreditors krav ikke eksisterer eller kun på et lavere beløb, eller fordi der ikke var et akut behov for beskyttelse af kreditors krav i form af en kontosikringskendelse.⁽²¹³⁾

Debitor kan også anmode om prøvelse af en kontosikringskendelse, hvis de omstændigheder, der førte til udstedelsen af kendelsen, har ændret sig på en sådan måde, at udstedelse af en kendelse ikke længere er berettiget, f.eks. fordi kravet i mellemtiden er blevet betalt.

Der er også et retsmiddel til rådighed for debitor, hvis kendelsen ikke blev forkyndt korrekt for ham, eller hvis dokumenterne ikke er blevet oversat

(207) Artikel 24. Denne artikel indeholder forskellige bestemmelser om gennemførelsen af kendelsen, som bør gennemlæses nøje.

(208) Definitionen af "kompetent myndighed" findes i artikel 4, stk. 14.

(209) Artikel 25

(210) Artikel 28

(211) Artikel 28, stk. 1.

(212) Artikel 33-39.

(213) Der findes flere eksempler i betragtning 12.

til et sprog, som han forstår, eller til et af sprogene i den medlemsstat, hvor han har bopæl, og disse forkynningsfejl ikke er afhjulpel inden for en fastsat frist.

Kommissionen udarbejder en formular til anmodning om de forskellige retsmidler.⁽²¹⁴⁾ Der kan klages over en afgørelse om retsmidler i henhold til forordningen.⁽²¹⁵⁾ Debitor kan også anmode om frigivelse af de sikrede midler, hvis debitor over for den udstedende ret stiller sikkerhed eller en garanti i henhold til rettens nationale lovgivning.⁽²¹⁶⁾

Forordningen indeholder også en række yderligere bestemmelser, som beskytter debitors interesser. Derfor kan visse beløb undtages fra gennemførelsen af kendelsen, hvis de er undtaget fra sikring i henhold til loven i fuldbyrdelsesmedlemsstaten, uanset om det er på debitors anmodning eller i overensstemmelse med den pågældende lov. Disse omfatter de beløb, der skal bruges til debitors og hans familiemedlemmers underhold.⁽²¹⁷⁾ Endvidere hæfter kreditor for enhver skade, der påføres debitor som følge af kontosikringskendelsen på grund af culpøs adfærd fra kreditors side. I visse tilfælde er der formodning for culpøs adfærd.⁽²¹⁸⁾ Endelig skal kreditor anmode om frigivelse af oversikrede beløb som angivet i kontosikringskendelsen, hvis flere konti er blevet sikret i medfør af en kontosikringskendelse eller en tilsvarende national kendelse.⁽²¹⁹⁾

(214) Jf. artikel 36, 51 og 52.

(215) Artikel 37.

(216) Artikel 38.

(217) Artikel 3.

(218) Jf. artikel 13.

(219) Artikel 27.

Fremme af retligt samarbejde og adgang til
oplysninger i praksis

14.1. Det Europæiske Retlige Netværk på det civil- og handelsretlige område

14.1.1. Oprettelse og sammensætning af netværket

Det Europæiske Retlige Netværk på det civil- og handelsretlige område (EJN-civil) blev oprettet af Rådet i medfør af en beslutning af 28. maj 2001,⁽²²⁰⁾ som er bindende for alle medlemsstaterne bortset fra Danmark, og som startede den 1. december 2002. EJN-civil er et konkret og praktisk tiltag til at forenkle det retlige samarbejde til fordel for borgerne, hvilket styrker den grænseoverskridende adgang til domstolene. Netværket har en fleksibel og ikkebureaukratisk struktur og arbejder på en uformel måde med det formål at fremme det retlige samarbejde mellem medlemsstaterne ved at støtte gennemførelsen af europæiske civilretlige foranstaltninger og internationale instrumenter, som medlemsstaterne er part i, samt ved at oplyse offentligheden med henblik på at fremme deres adgang til de nationale retssystemer. Det støtter de centrale myndigheder og anvendes af disse i overensstemmelse med de relevante specifikke retsakter og styrker relationerne mellem de forskellige retsinstanter og med de juridiske erhverv.

Idéen bag oprettelsen af EJN er, at gradvis indførelse af et område med retfærdighed i Europa kræver, at det praktiske samarbejde mellem medlemsstaterne på det civil- og handelsretlige område forbedres, forenkles

og fremskyndes. Netværket er også et originalt og praktisk tiltag til at opfylde målene om adgang til domstolene og retligt samarbejde, som blev vedtaget af Det Europæiske Råd i Tammerfors (Finland) i 1999 og bekræftet i Haag i 2004 og Stockholm i 2009. Det Europæiske Råd understregede den 26. og 27. juni 2014 behovet for at træffe yderligere foranstaltninger for at fremme grænseoverskridende aktiviteter og operationelt samarbejde. EJN giver dermed værdifuld adgang til domstolene for personer, der involveres i grænseoverskridende tvister eller ikketvistige retssager.

14.1.2. Medlemskab af EJN og netværkets aktiviteter

Netværket består af et eller flere kontaktpunkter, der udpeges af de enkelte involverede medlemsstater, samt de centrale organer og centrale myndigheder, der er omhandlet i EU's retsakter og internationale instrumenter og andre instrumenter, som medlemsstaterne er part i. Kontaktpunkterne spiller en central rolle i netværket. De står til rådighed for andre kontaktpunkter samt for lokale retlige myndigheder i deres medlemsstat og hjælper dem med at løse grænseoverskridende spørgsmål, som de konfronteres med, samt tilvejebringe oplysninger, der styrker anvendelsen af lovgivningen i de andre medlemsstater i henhold til EU's eller internationale instrumenter. De står også til rådighed for de myndigheder, der er omhandlet i fællesskabsretsakter eller internationale instrumenter om retligt samarbejde på det civil- og handelsretlige område, og yder dem al mulig bistand. Desuden kommunikerer de regelmæssigt med kontaktpunkterne i andre medlemsstater.

(220) Rådets beslutning nr. 2001/470/EF af 28. maj 2001 om oprettelse af et europæisk retligt netværk på det civil- og handelsretlige område, EFT L 174 af 27.6.2001, s. 25. Europa-Parlamentets og Rådets beslutning nr. 568/2009/EF af 18. juni 2009 fuldendte retsgrundlaget ved at modernisere det og integrere de juridiske erhverv i netværket. Kommissionen er i færd med at udarbejde en rapport om EJN-civils aktiviteter, som efter planen vil blive offentliggjort før udgangen af 2014.

Siden ikrafttrædelsen af beslutningen ⁽²²¹⁾ om ændring af den oprindelige retsakt om oprettelse af netværket er medlemskabet blevet udvidet ud over andre retlige eller administrative myndigheder med ansvar for retligt samarbejde på det civil- og handelsretlige område, hvor medlemsstaterne anser det for nyttigt, samt retsmedlemmer med ansvar for samarbejde på det civil- og handelsretlige område til at omfatte juridiske aktørers faglige sammenslutninger.

EJN-civil har over 500 medlemmer og aktuelt omkring 100 kontaktpunkter, der er blevet udpeget af medlemsstaterne. EJN afholder seks møder om året. EJN har udarbejdet faktablade med oplysninger til borgerne på mere end 20 forskellige retsområder, og disse findes på alle Unionens sprog gennem e-justice-portalen. Der er offentliggjort ni vejledninger til borgerne med oplysninger om god praksis for aktører vedrørende en række af EU-retsakterne på det civilretlige område, og disse ajourføres regelmæssigt.

Konkrete sager drøftes regelmæssigt på fortrolige bilaterale EJN-møder mellem medlemsstaterne med det formål at hjælpe med at løse disse sager inden for familieretten om underholdspligt, barnebortførelser samt samvær med og forældremyndighed over børn. EJN-sekretariatet ledes af Kommissionen, som også tilrettelægger og leder netværkets møder.

EJN-civil fremmer det retlige samarbejde på det civil- og handelsretlige område i et samspil mellem nationale EJN-kontaktpunkter og er det vigtigste redskab, der findes på dette område. EJN er særligt vigtigt med

hensyn til at løse praktiske problemer i konkrete sager, som involverer grænseoverskridende retssager. Endvidere er netværket et værdifuldt forum for evaluering af EU-retsakter på det civilretlige område baseret på udveksling af erfaringer mellem kontaktpunkterne og andre medlemmer. Det er også et vigtigt middel til kommunikation og kontakt mellem de centrale myndigheder, som er involveret i navnlig EU's familieretlige retsakter, såsom Bruxelles IIa-forordningen og forordningen om underholdspligt.

Flere og flere EU-retsakter på det civil- og handelsretlige område henviser udtrykkeligt til brug af netværket til støtte for deres gennemførelse, og netværket spiller en vigtig rolle med hensyn til at oplyse om national lovgivning på forskellige retsområder. Som nævnt i Kommissionens meddelelse af 11. marts 2014 om EU's dagsorden for retlige anliggender 2020 ⁽²²²⁾, spiller netværket en central rolle med hensyn til at samle de eksisterende EU-retsakter på det civilretlige område.

14.1.3. Netværkets seneste udvikling

De største udfordringer for EJN i henhold til det ændrede retsgrundlag ⁽²²³⁾ har været fra 2011 at integrere de juridiske aktører som nye medlemmer i netværkets aktiviteter. Den **nye beslutning** har til formål at skabe bedre arbejdsbetingelser for netværket i medlemsstaterne gennem nationale kontaktpunkter og dermed styrke deres rolle både internt i netværket og over for dommere og juridiske erhverv. Ud over at udvide medlemskabet til at omfatte de faglige sammenslutninger, der repræsenterer retsvæsenets aktører på nationalt plan, som er **direkte involveret i anvendelsen**

(221) Europa-Parlamentets og Rådets beslutning nr. 568/2009/EF af 18. juni 2009 om ændring af Rådets beslutning 2001/470/EF om oprettelse af et europæisk retligt netværk på det civil- og handelsretlige område, EUT L 168 af 30.6.2009, s. 35.

(222) COM(2014) 144.

(223) Fra den 1. januar 2011.

af EU-retsakter og internationale instrumenter på det civilretlige område, har EJN's kontaktpunkterpassende kontakter med disse faglige sammenslutninger.

Dette samspil kan omfatte udveksling af erfaringer og oplysninger med hensyn til effektiv og praktisk anvendelse af EU-retsakter og -instrumenter, samarbejde om udarbejdelse og ajourføring af faktablade til EJN's websted og deltagelse i relevante EJM-møder (det årlige møde mellem EJM-medlemmerne). Inden for familieretten har EJM vist sig at være gunstigt, hvor medlemsstaterne ud over at deltage i EJM's bilaterale møder og plenarmøder i overensstemmelse med kravene i EU-lovgivningen har oprettet centrale myndigheder, som hjælper direkte i det grænseoverskridende retlige samarbejde om disse meget vanskelige og ofte meget følsomme sager.

14.2. Tilvejebringelse af oplysninger på e-justice-portalen

En af EJM's vigtigste opgaver har været at skabe websider med oplysninger om europæiske og internationale retsinstrumenter og om nationale love og procedurer i medlemsstaterne. I denne forbindelse samarbejder EJM's kontaktpunkter meget tæt med Kommissionen. Formålet var også trin for trin at etablere og ajourføre et informationssystem rettet mod offentligheden for at lette deres adgang til de nationale retssystemer, navnlig gennem webstedet, som stort set gik over til den europæiske e-justice-portal. EJM udarbejdede derfor faktablade om den nationale lovgivning og procedure med hensyn til EU-retsakter. Disse faktablade findes på alle officielle sprog i EU på EJM's sider på e-justice-portal: https://e-justice.europa.eu/content_ejm_in_civil_and_commercial_matters-21-da.do

EJM's sider på den europæiske e-justice-portal indeholder også oplysninger om alle EU's retsakter på det civilretlige område og de forskellige EU-procedurer. En afgrænset del af portalen omhandler formularer.

Desuden spillede EJM i samarbejde med Kommissionen en vigtig rolle i etableringen og ajourføringen af det europæiske civilretlige atlas. Dette findes også online og indeholder værdifulde og meget detaljerede oplysninger om de enkelte medlemsstaters retssystemer. Gennem det offentlige civilretlige atlas er der mulighed for at få adgang til oplysninger om forskellige aspekter af de enkelte retssystemer, som f.eks. de kompetente domstole i medlemsstaterne for de forskellige nationale og europæiske procedurer samt oplysninger om retshåndhævende myndigheder og juridiske aktører. Dette websted indeholder også formularer til mange af de europæiske procedurer såsom betalingspåkrav og småkrav.

Efter "migrationen" af det civilretlige atlas til portalen, findes materialet på e-justice-portal. Her er linket til det civilretlige atlas:

https://e-justice.europa.eu/content_european_judicial_atlas_in_civil_matters-88-da.do?init=true

Sideløbende med udviklingen af e-justice-portal kører e-Codex-projektet, hvor teams i forskellige medlemsstater samarbejder om at udvikle teknikker til onlinebehandling af forskellige procedurer. Det første af disse projekter omhandler oprettelsen af en onlineprocedure for europæiske småkrav.

Derudover indeholder Kommissionens websted om retlige anliggender oplysninger om EU's politikker og aktiviteter på det civilretlige område. Det er også muligt gennem dette websted at få adgang til de andre

websteder via links. Her er linket til webstedet: http://ec.europa.eu/justice/civil/index_da.htm

Gennem EJM offentliggøres desuden en række vejledninger og andre skriftlige oplysninger om Den Europæiske Unions civilretlige initiativer, hvoraf de fleste er tilgængelige online på: http://ec.europa.eu/justice/civil/document/index_en.htm

LISTE OVER INSTRUMENTER, DER HENVISES TIL I DENNE VEJLEDNING

Instrumentets titel. Afsnit

RÅDETS FORORDNING (EF) nr. 44/2001 af 22. december 2000 om retternes kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område (Bruxelles I) 1.5 og 2

EUROPA-PARLAMENTETS OG RÅDETS FORORDNING (EU) nr. 1215/2012 af 12. december 2012 om retternes kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område (omarbejdning af Bruxelles I) 2.2

EUROPA-PARLAMENTETS OG RÅDETS FORORDNING (EU) nr. 542/2014 af 15. maj 2014 om ændring af forordning (EU) nr. 1215/2012 med hensyn til de regler, der skal anvendes for så vidt angår Den Fælles Patentdomstol og Beneluxdomstolen 2.2.1 og 2.2.8

EUROPA-PARLAMENTETS OG RÅDETS FORORDNING (EF) nr. 805/2004 af 21. april 2004 om indførelse af et europæisk tvangsfuldbyrdsedokument for ubestridte krav 3.2

EUROPA-PARLAMENTETS OG RÅDETS FORORDNING (EF) nr. 1896/2006 af 12. december 2006 om indførelse af en europæisk betalingspåkravsprocedure 3.3

EUROPA-PARLAMENTETS OG RÅDETS FORORDNING (EF) nr. 861/2007 af 11. juli 2007 om indførelse af en europæisk småkravsprocedure 3.4

EUROPA-PARLAMENTETS OG RÅDETS FORORDNING (EU) nr. 655/2014 af 15. maj 2014 om indførelse af en procedure for en europæisk kendelse til sikring af bankindeståender med henblik på at lette grænseoverskridende gældsinddrivelse på det civil- og handelsretlige område 3.5 og 13

RÅDETS FORORDNING (EF) nr. 1346/2000 af 29. maj 2000 om konkurs 4

EUROPA-PARLAMENTETS OG RÅDETS FORORDNING (EF) nr. 593/2008 af 17. juni 2008 om lovvalgsregler for kontraktlige forpligtelser (Rom I) 5.2

EUROPA-PARLAMENTETS OG RÅDETS FORORDNING (EF) nr. 864/2007 af 11. juli 2007 om lovvalgsregler for forpligtelser uden for kontrakt (Rom II) 5.3

RÅDETS FORORDNING (EF) nr. 2201/2003 af 27. november 2003 om retternes kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser i ægteskabssager og i sager vedrørende forældreansvar og om ophævelse af forordning (EF) nr. 1347/2000 (Bruxelles IIa) 6.1

RÅDETS FORORDNING (EU) nr. 1259/2010 af 20. december 2010 om indførelse af et forstærket samarbejde om lovvalgsreglerne i forbindelse med skilsmisse og separation (Rom III) 6.2

RÅDETS FORORDNING (EF) nr. 4/2009 af 18. december 2008 om kompetence, lovvalg, anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser og samarbejde vedrørende underholdspligt 7

EUROPA-PARLAMENTETS OG RÅDETS FORORDNING (EU) nr. 650/2012 af 4. juli 2012 om kompetence, lovvalg, anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser vedrørende arv, og om accept og fuldbyrdelse af officielt bekræftede dokumenter vedrørende arv og om indførelse af et europæisk arvebevis 8

EUROPA-PARLAMENTETS OG RÅDETS FORORDNING (EF) nr. 1393/2007 af 13. november 2007 om forkyndelse i medlemsstaterne af retslige og udenretslige dokumenter i civile og kommercielle sager (forkyndelse af dokumenter) og om ophævelse af Rådets forordning (EF) nr. 1348/2000 ... 9

RÅDETS FORORDNING (EF) nr. 1206/2001 af 28. maj 2001 om samarbejde mellem medlemsstaternes retter om bevisoptagelse på det civil- og handelsretlige område 10

RÅDETS DIREKTIV 2002/8/EF af 27. januar 2003 om forbedret adgang til domstolene i grænseoverskridende tvister gennem fastsættelse af fælles mindsteregler for retshjælp i forbindelse med tvister af denne art 11.2

EUROPA-PARLAMENTETS OG RÅDETS DIREKTIV 2008/52/EF af 21. maj 2008 om visse aspekter af mægling på det civil- og handelsretlige område ... 12.3

RÅDETS BESLUTNING nr. 2001/470/EF af 28. maj 2001 om oprettelse af et europæisk retligt netværk på det civil- og handelsretlige område 14.1

EUROPA-PARLAMENTETS OG RÅDETS BESLUTNING nr. 568/2009/EF af 18. juni 2009 om ændring af Rådets beslutning 2001/470/EF om oprettelse af et europæisk retligt netværk på det civil- og handelsretlige område 14.1

Ansvarsfraskrivelse: Intet i denne vejledning erstatter eller træder i stedet for direkte henvisning til de beskrevne instrumenter, og alt ansvar for fejl eller udtalelser i denne vejledning, som måtte påføre brugere af vejledningen tab eller skade, fraskrives.

***Europe Direct er en service, der har til formål at hjælpe
med at besvare Deres spørgsmål om Den Europæiske Union.***

**Frikaldsnummer (*):
00 800 6 7 8 9 10 11**

(*) Oplysningerne er gratis ligesom de fleste opkald (nogle operatører, telefonbokse eller hoteller kan dog kræve penge for opkaldet).

© Forside, s. 4, s. 10, s. 24, s. 30, s. 36, s. 50, s. 62, s. 70, s. 84, s. 90, s. 94, s. 98, s. 102, s. 110: © Thinkstock

ISBN 978-92-79-39696-0
doi:10.2838/23937

© Den Europæiske Union, 2014
Eftertryk tilladt med kildeangivelse.

Printed in Belgium

TRYKT PÅ HVIDT PAPIR BLEGET UDEN BRUG AF FRIT KLOR (ECF)

Kontakt

Europa-Kommissionen
Generaldirektorat for Retlige Anliggender
Europæisk Retligt Netværk
for civil- og handelssager
just-ejn-civil@ec.europa.eu
<http://ec.europa.eu/justice/civil>

Publikationskontoret

Europæisk Retligt Netværk
for civil- og handelssager

